

Csata Zsombor – Kiss Dénes – Kiss Tamás
Tudományos segédmunkatárs: Béres Csaba, Mohácsek Magdolna
Nagyvárad és Bihar megye 2004. Közélet és
közérzet: politikai helyzetjelentés.

- Az adatfelvétel időpontja: 2004 április 17-26.
- Célpopuláció: Nagyvárad, illetve Bihar megye magyar nemzetiségű választásra jogosult (18 év fölötti) állandó lakosságága.
- Mintanagyság:
 - Nagyvárad: 674
 - Bihar megye: 1018
- Mintavétel típusa: rétegzett, véletlenszerű mintavétel.
- Nagyvárad:
 - Nagyvárad esetében rétegzési szempontunk a választókerület volt. Minden választókerületből a választókorú lakosok tényleges arányának megfelelő megkérdezett választottunk ki (a Nagyváradhoz tartozó Biharpüspöki két külön választókerületet alkot). A választókerületeken belül utcákat választottunk ki. Ezekben a kérdező-biztosoknak megadott lépték szerint kellett háztartásokat kiválasztaniuk.
 - A választókorú magyar népesség számát az egyes választókerületeken belül a 2000. évi parlamenti választásokon az RMDSZ-re leadott szavazatok számát felhasználva becsültük meg.
 - A háztartásokon belül a kérdezetteket nem és életkor szerint rögzített kvótalap segítségével kellett kiválasztani.
 - A nagyváradi minta esetében eredményeink 95 százalékos valószínűséggel, $\pm 3,59$ százalékos hibahatárral érvényesek.

- Bihar megye:
 - Bihar megye településeit 11 „klaszterbe” (típusba) soroltuk. Mindegyik klaszter a neki megfelelő esetszámmal kerül a mintába. Klassztereinket a következő táblázat szemlélteti:

1. táblázat. Település-klaszterek (típusok)

		-20% (szórvány)	20-50% (kisebbség)	50-80% (többség)	80%- (tömb)
Községközpont	1000 felett	22 – (1)	25 (2)	74 (5)	125 (8)
	1000 alatt				
Falu	1000 felett		15 (3)	10 (6)	57 (9)
	1000 alatt		13 (4)	27 (7)	74 (10)
Város		558 (11)			

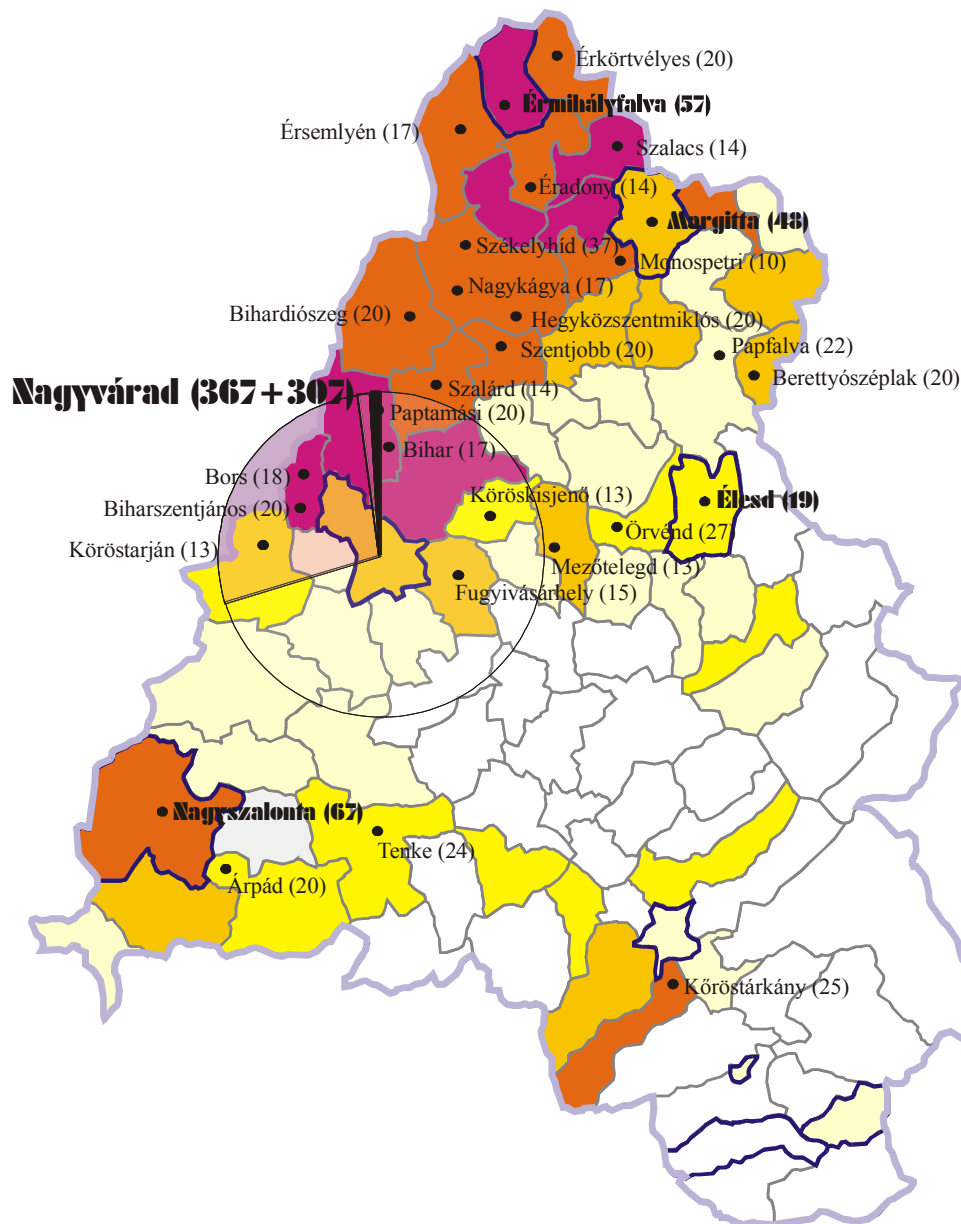
- A városok a tényleges arányoknak megfelelően kerültek be a mintába. A falvakat az egyes klasztereken belül véletlenszerűen választottuk ki.

2. Táblázat. A mintába került települések klaszterenként

Településtípus	Település	esetszám	„pótminta”
Város	Nagyvárad	367	307
	Nagyszalonta	67	
	Érmihályfalva	57	
	Margitta	48	
	Élesd	19	
	(1) - Szórvány	Papfalva	22
(2) - Községközpont, kisebbség.	Tenke	24	
	Telegd	13	
(3) – Falu, nagy, kisebbség.	Köröstarján	15	
(4) – Falu, kicsi kisebbség.	Köröskisjenő	13	
(5) - Községközpont, többség.	Bihardiószeg	20	
	Érkörtvélyes	20	
	Berettyószéplak	20	
	Szalárd	14	
(6) – Falu, nagy, többség.	Monospetri	10	
(7) Falu, kicsi, többség.	Örvénd	27	
(8) Községközpont, tömb	Székelyhid	37	
	Bihardiószeg	20	
	Érsemlyén	17	
	Szalacs	14	

	Köröstárkány	25
	Bors	18
(9) Falu, nagy, tömb.	Biharszentjános	20
	Szentjobb	20
	Nagykágya	17
(10) Falu, kicsi, tömb.	Paptamási	20
	Hegyközszentmiklós	20
	Árpád	20
	Éradony	14
	Összesen	1018

1. ábra. A mintába került települések, és a magyarok aránya Bihar megyében

- A Bihar megyei minta kialakításakor a Nagyváradon lekérdezett kérdőíveket arányosan lesúlyozva vettük figyelembe
- A nagyváradi minta esetében eredményeink 95 százalékos valószínűséggel, $\pm 3,19$ százalékos hibahatárral érvényesek

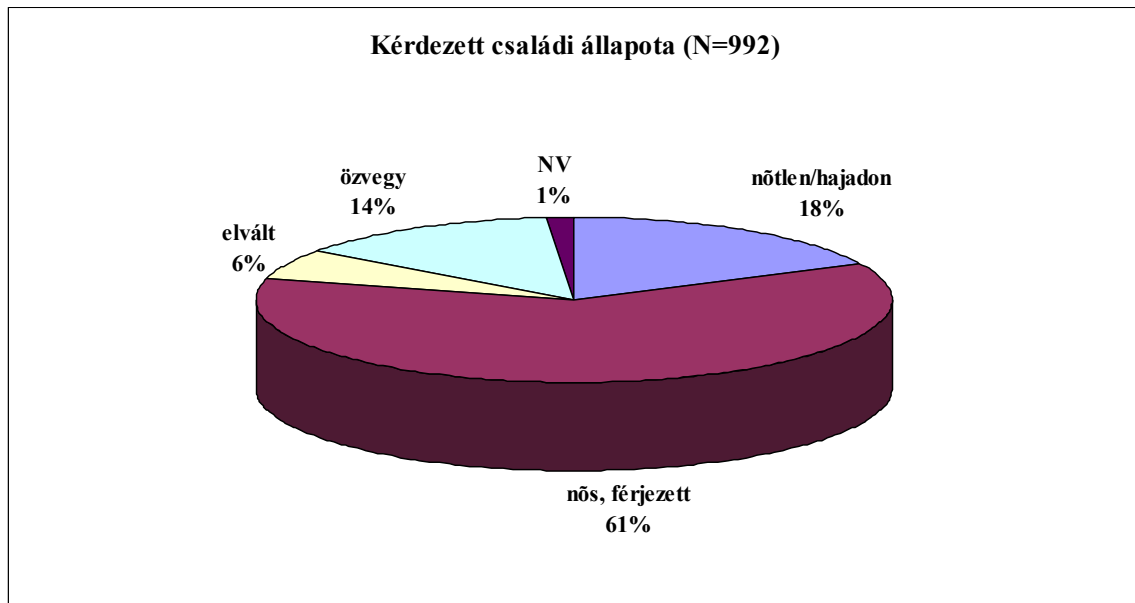
Bihar megye

Alapváltozók szerinti megoszlás

3. táblázat. A kérdezett neme.

Férfi	46,7
nő	53,3

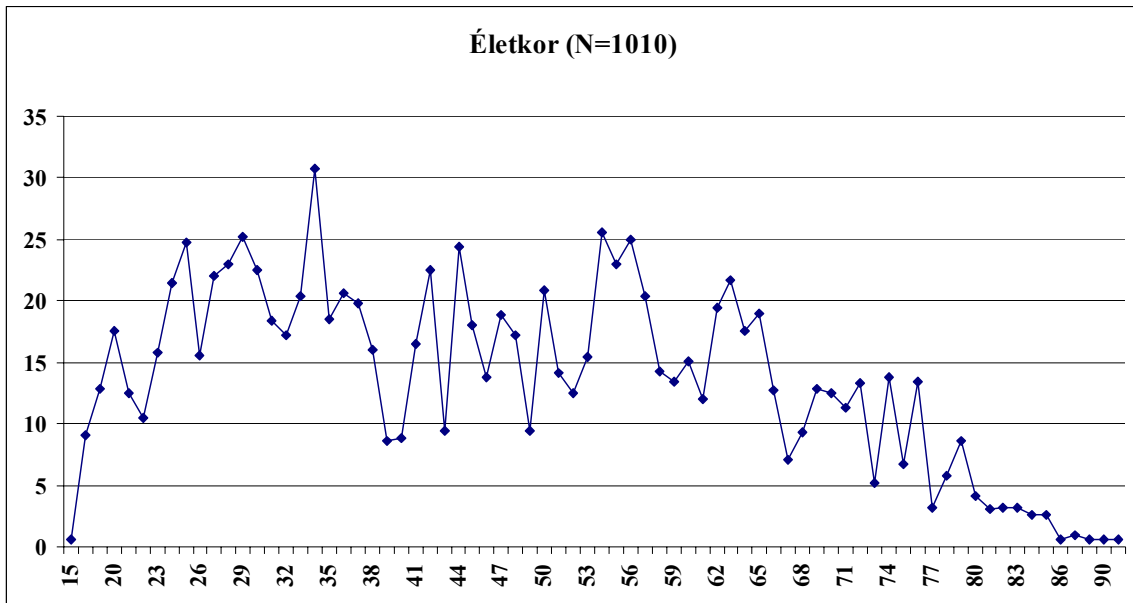
3. ábra

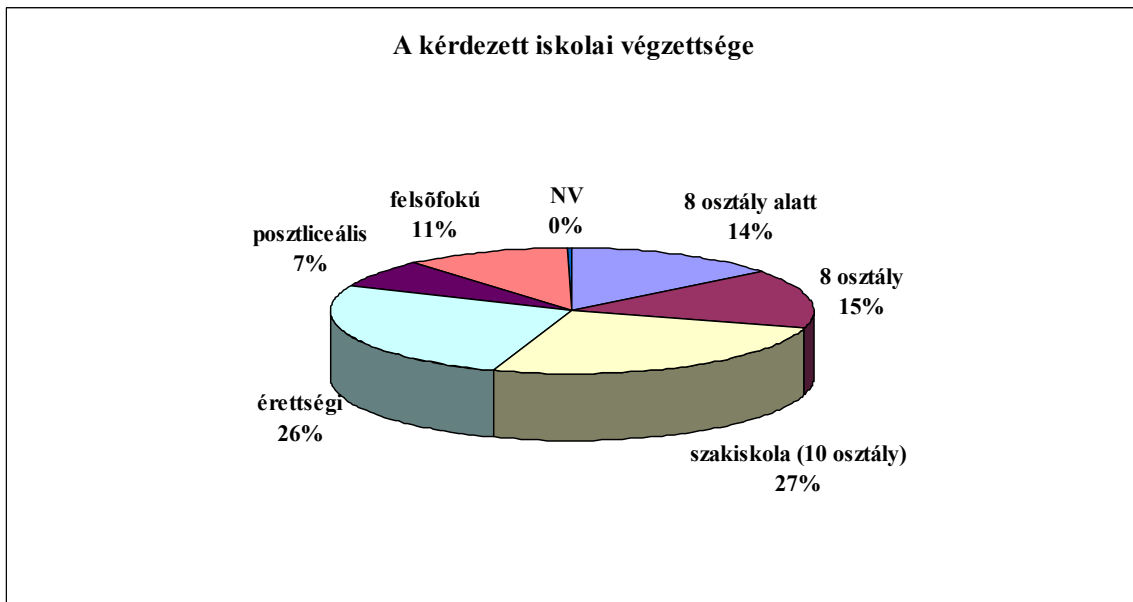
4. táblázat. A kérdezettek korcsoport szerinti megoszlása

18-25	12.3%
26-35	21.2%
36-45	16.3%
46-55	16.9%
56-65	17.6%
65	15.6%
fölött	

4. ábra

5. ábra

5. táblázat. Születési hely (megye)

Bihar	88.2
Szilágy	2.6
Szatmár	1.7
Hargita	1.7
Kolozs	1.4
Arad	0.9
Kovászna	0.6
Máramaros	0.5
Maros	0.4
Bukarest	0.4
Magyarország	0.3
Fehér	0.2
Hunyad	0.2
Szeben	0.2
Brassó	0.2
Összesen	99,4

6. táblázat. Tanulás nyelve a különböző iskolákban

	magyar	román	vegyes	egyéb	N
elemi (1-4 osztály)	83.1	13.6	3.1	0.3	1008
általános (5-8 osztály)	77.2	17.9	4.4	0.5	923
szakiskola / inasiskola	31.7	64.6	3.6	0.2	324
középiskola	59.6	36.4	3.7	0.4	454
posztliceális	14.6	84.1	1.3		82
egyetem / főiskola	33.5	60.9	5.6		119

7. táblázat. Dolgozik-e jelenleg?(%)

Igen	41.4
Nem	57.9
Nem válaszol	0.7

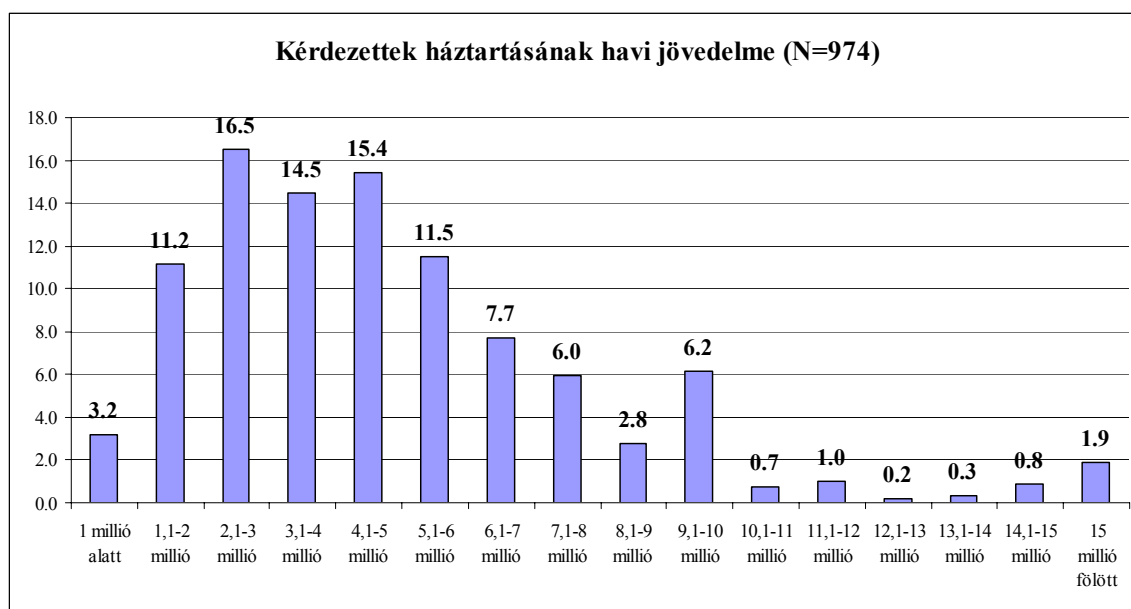
8. táblázat. Inaktívak helyzete (%) (N=597)

nyugdíjas	52.8
rokkantnyugdíjas	14.7
háztartásbeli	10.4
munkanélküli	8.9
tanul	8.9
egyéb inaktív	4.4

9. táblázat. Ha dolgozik, milyen beosztásban? (N= 421)

felsőszintű vezető	1.4
középszintű vezető	4.9
önfoglalkoztató	6.2
szellemi beosztott	7.9
fizikai beosztott	24.5
nem dolgozik	39.3
nem válaszol	4.0
nincs válasz	11.8
összesen	100

6. ábra

Az átlagos családi jövedelem 5.357.585 lej havonta. Leggyakoribb az 5.000.000 lejes jövedelem.

10. táblázat. Hányan élnek egy háztartásban?

1 személy	12.8
2 személy	28.4
3 személy	28.4
4 személy	20.7
5 vagy több személy	9.8

11. táblázat. Háztartás tulajdonában levő vagyontárgyak

nyaraló	2.8
másik lakóingatlan	10.2
mélyhűtő, fagyasztóláda	74.5
automata mosógép	49.3
színes televízió	87.6
mobil telefon	46.2
vezetékes telefon	53.9
CD-lejátszó	22.4
személyi számítógép	25.2
internet-csatlakozás	6.5
személygépkocsi	33.7

A birtokolt vagyontárgyak alapján három típus különíthető el:

1. fokozott kommunikációs eszközöket birtoklók
2. tartós háztartási cikkeket birtoklók
3. lakásukon kívül további ingatlant birtoklók

12. táblázat.

	1. típus	2. típus	3. típus
személyi számítógép (PC)	0.769		
internet csatlakozás	0.714		
CD lejátszó	0.685		
mobil telefon	0.599		
színes televízió		0.728	
mélyhűtő, fagyasztóláda		0.709	
automata mosógép	0.379	0.568	
vezetékes telefon		0.512	
személygépkocsi	0.382	0.413	
nyaraló			0.800
másik lakóingatlan			0.726

13. táblázat. A kérdezett nemzetisége (N=1013)

magyar	94.0
román	3.7
német	0.2
roma	1.3
más	0.6
nem válaszol	0.2

14. táblázat. A kérdezett hozzátartozóinak nemzetisége

	magyar	román	német	roma	más	NV	
Apja	92,0	5,1	0,5	1,3	0,9		0,2
Anyja	92,6	4,4	0,8	1,2	0,7		0,2
Házastársa	82,0	6,3	0,3	1,4	0,3		9,6

15. táblázat. A kérdezett milyen szinten ismeri a román nyelvet

Anyanyelve	5.1
Tökéletesen beszél	23.1
Nagyon jól beszél, de érezhető akcentussal	32.0
Az esetek többségében meg tudja értetni magát	23.2
Bizonyos esetekben meg tudja értetni magát, de csak nehézségekkel	9.5
Aligha pár szót ért	5.9
Egy szót sem ismer	1.0
Nem válaszol	0.3

16. táblázat. A kérdezett milyen szinten ismeri a magyar nyelvet

Anyanyelve	90.9
Tökéletesen beszél	5.6
Nagyon jól beszél, de érezhető akcentussal	2.8
Az esetek többségében meg tudja értetni magát	0.5
Aligha pár szót ért	0.2
Nem válaszol	0.1

17. táblázat. A kérdezett milyen gyakran használja a magyar nyelvet különböző helyzetekben

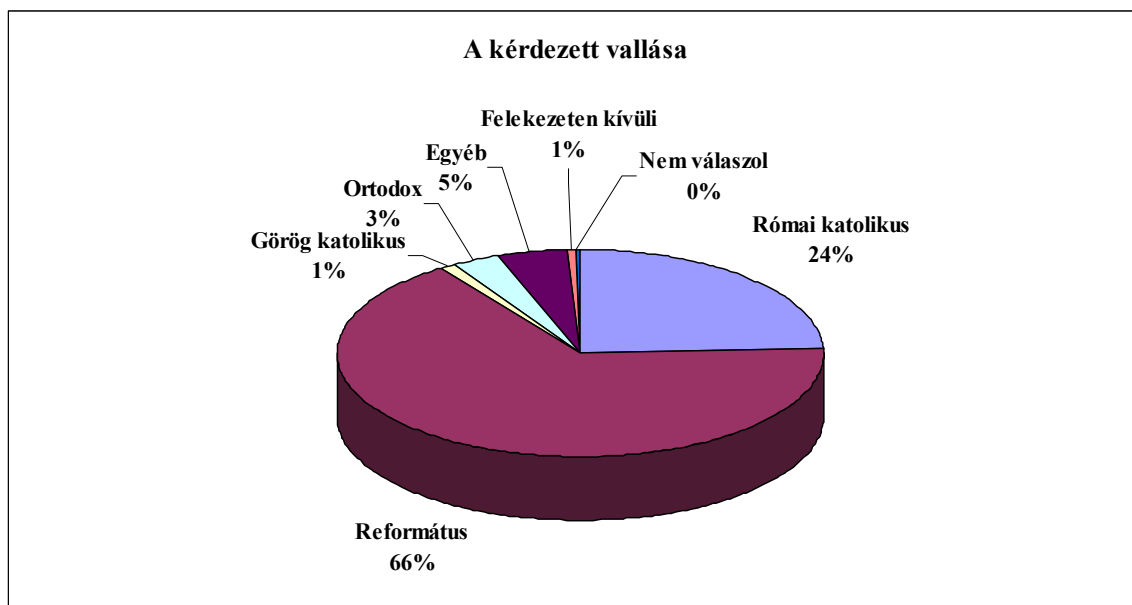
	Mindig	gyakran	ritkán	soha	nem válaszol
családban	91,9	5,7	1,5	0,6	0,4
munkahelyen	27,3	26,2	12,8	11,2	22,4
hivatalos ügyintézésnél	14,3	25,3	37,2	20,7	2,5
orvosnál	31,2	26,5	29,7	11,9	0,8
bevásárláskor	33,3	34,6	26,2	4,8	1,0
újságolvasásnál	59,1	26,0	6,9	4,3	3,7
rádióhallgatásnál	55,4	31,6	5,8	3,7	3,5
TV nézésnél	53,8	38,3	4,9	1,2	1,8

18. táblázat. A kérdezett milyen gyakran használja a román nyelvet különböző helyzetekben

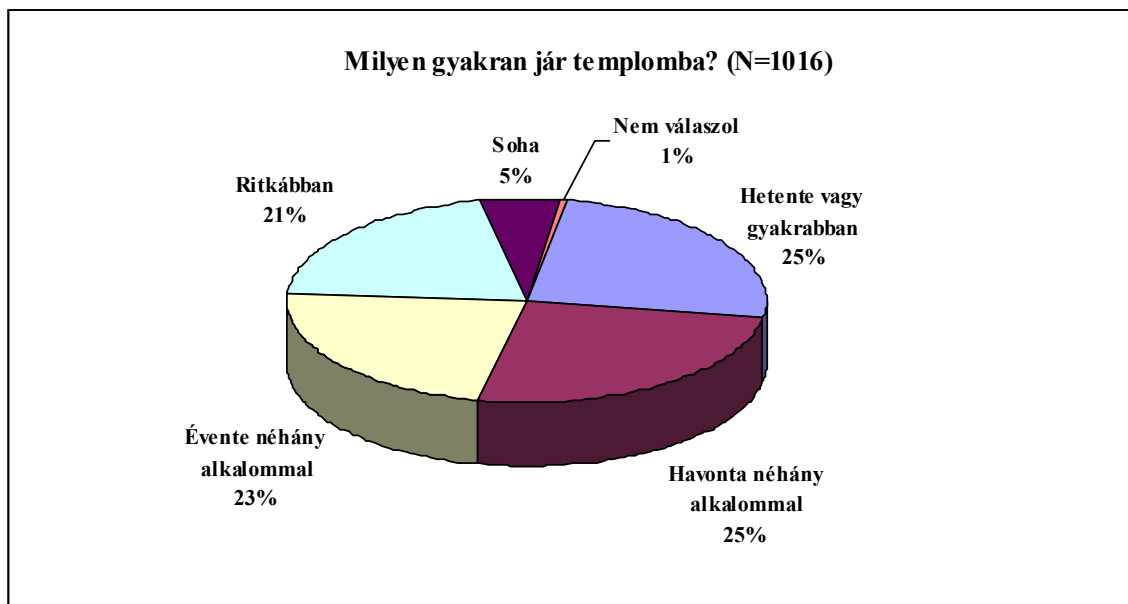
	mindig	gyakran	ritkán	soha	nem válaszol	N
családban	2,0	6,2	17,9	73,1	0,8	1004
munkahelyen	6,5	26,9	21,4	24,4	20,8	956
hivatalos ügyintézésnél	26,2	41,6	22,0	7,9	2,2	1006
orvosnál	14,8	36,3	26,6	21,6	0,7	1007
bevásárláskor	6,3	38,3	28,6	26,0	0,9	1006
újságolvasásnál	3,5	16,6	29,4	47,0	3,4	1004
rádióhallgatásnál	2,3	18,0	31,4	45,2	3,1	1004
TV nézésnél	2,4	22,4	36,0	37,3	1,9	1006

Vallásosság, az egyház társadalmi szerepe

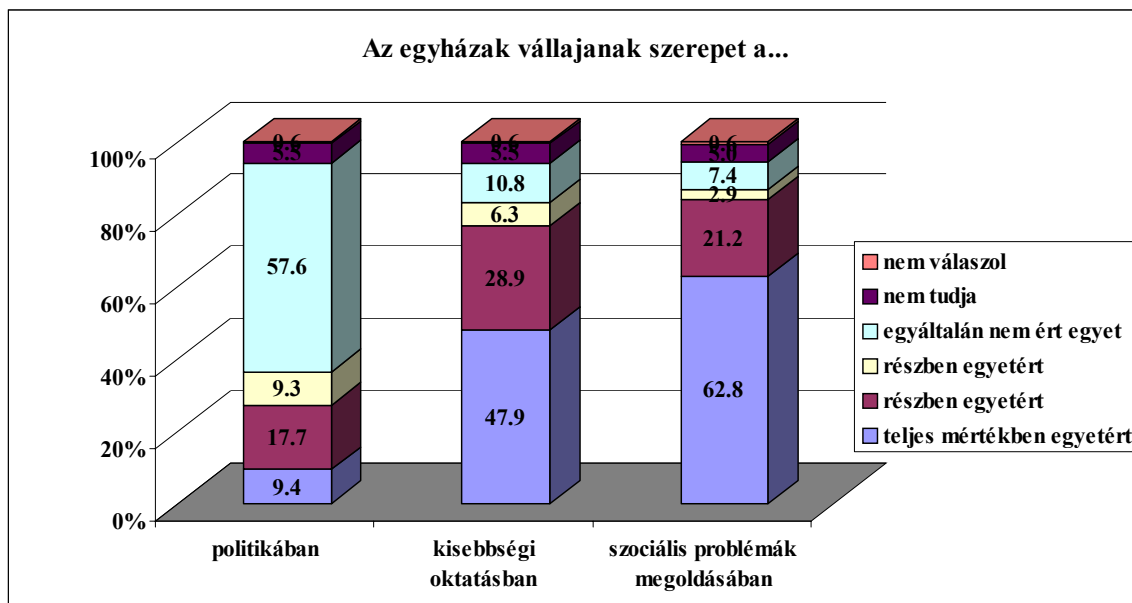
7. ábra

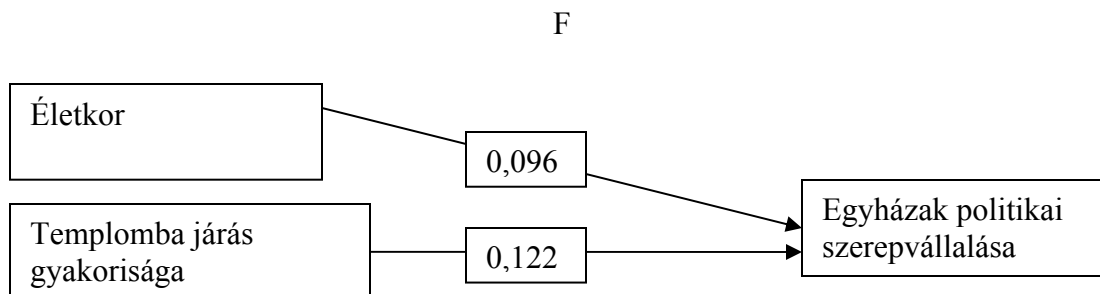
8. ábra

9. ábra

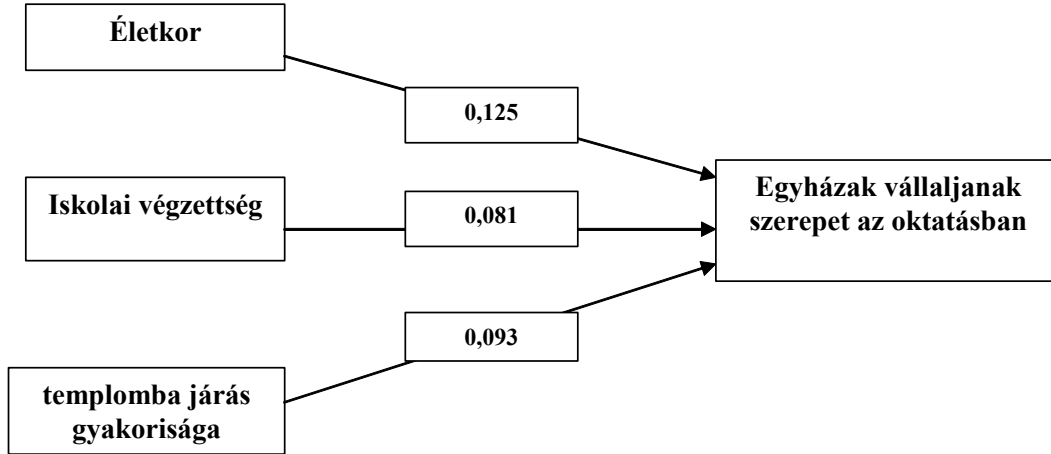

10. ábra. Az egyházak politikai szerepvállalásával való egyetértést befolyásoló tényezők

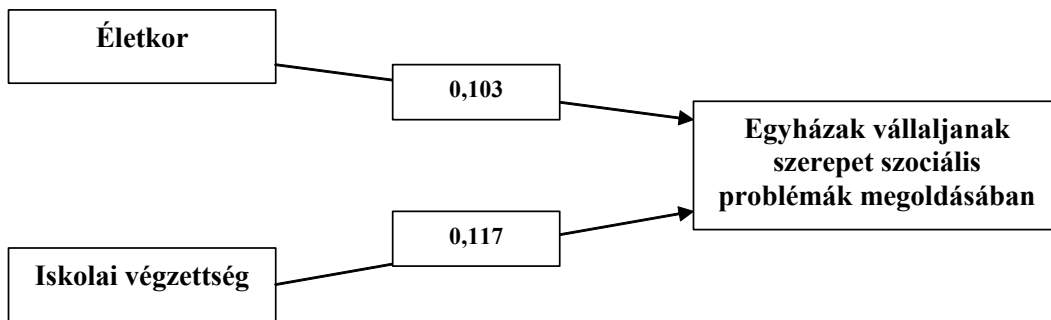
Az egyházak politikai szerepvállalását a fiatalok ellenzik, a rendszeresen templomba járók támogatják.

11. ábra. Egyházak oktatásbeli szerepvállalásával való egyetértést befolyásoló tényezők

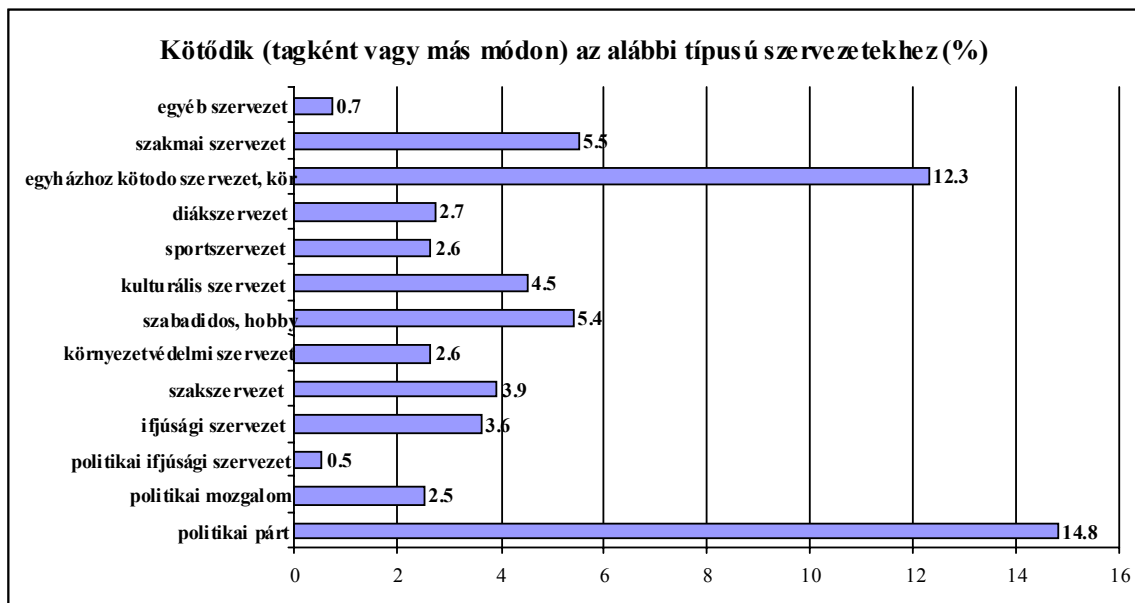
Az egyházak szerepvállalását az oktatásban a fiatalok nem támogatják, a gyakori templomba járók mellett viszont a magasabb végzettségűek szintén támogatják.

12. ábra. Egyházak szociális szerepvállalásával való egyetértést befolyásoló tényezők

Szervezetkehez való kötődés

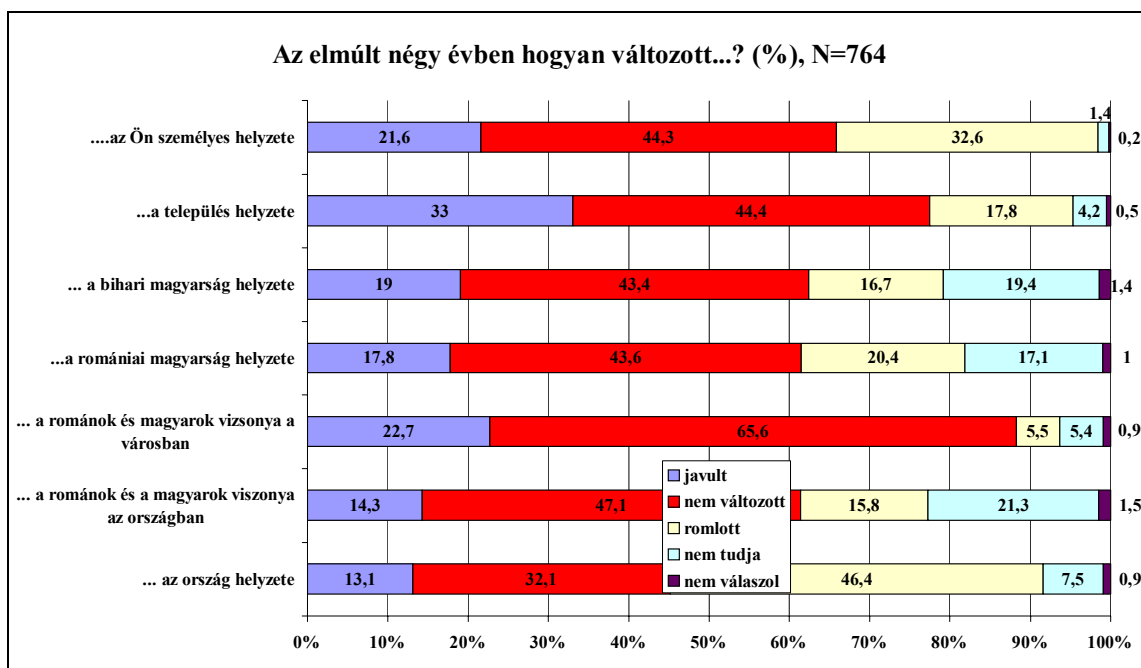
13. ábra.

Közhangulat

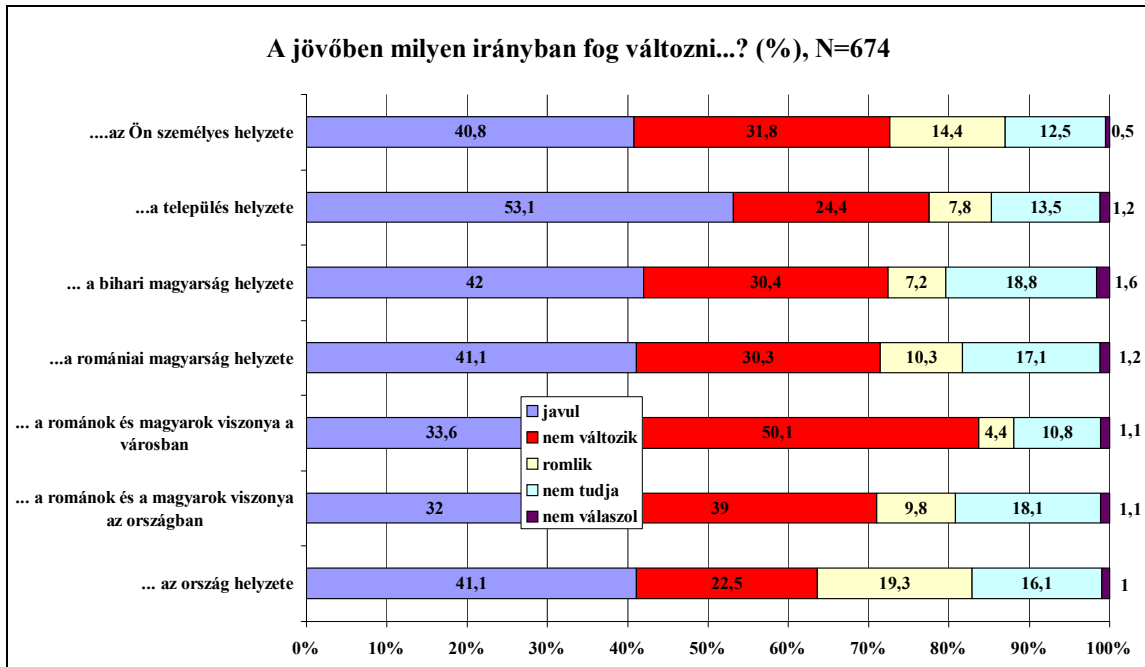
A városban uralkodó közhangulattal kapcsolatban először arra kérdeztünk rá, hogy hogyan ítéli meg az elmúlt négy év változásait a saját személyére, a településére, a magyarságra és az országra vonatkozóan. Ezzel kapcsolatosan adataink azt mutatják, hogy a legtöbben (minden harmadik megkérdezett) a bihari magyarok helyzetét illetően könnyvelnek el javulást. A bihariak csaknem egynegyede a településén uralkodó román-magyar viszonyok javulását említette és ehhez közeli, 22 százalékra tehető azoknak az aránya, akik úgy vélik, hogy az elmúlt négy évben javult a személyes helyzetük. A legtöbb megkérdezett (46%) az ország helyzetére vonatkozó változásokat ítélte meg a legpesszimistábban, átlag feletti arányban vannak továbbá azok is, akik személyes helyzetük romlását könnyelhették el az elmúlt négy évben. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a válaszadók e két utóbbi értékelésben meglehetősen határozottak: a bizonytalanok aránya csupán 8, illetve 1 százalékra tehető.

14. ábra

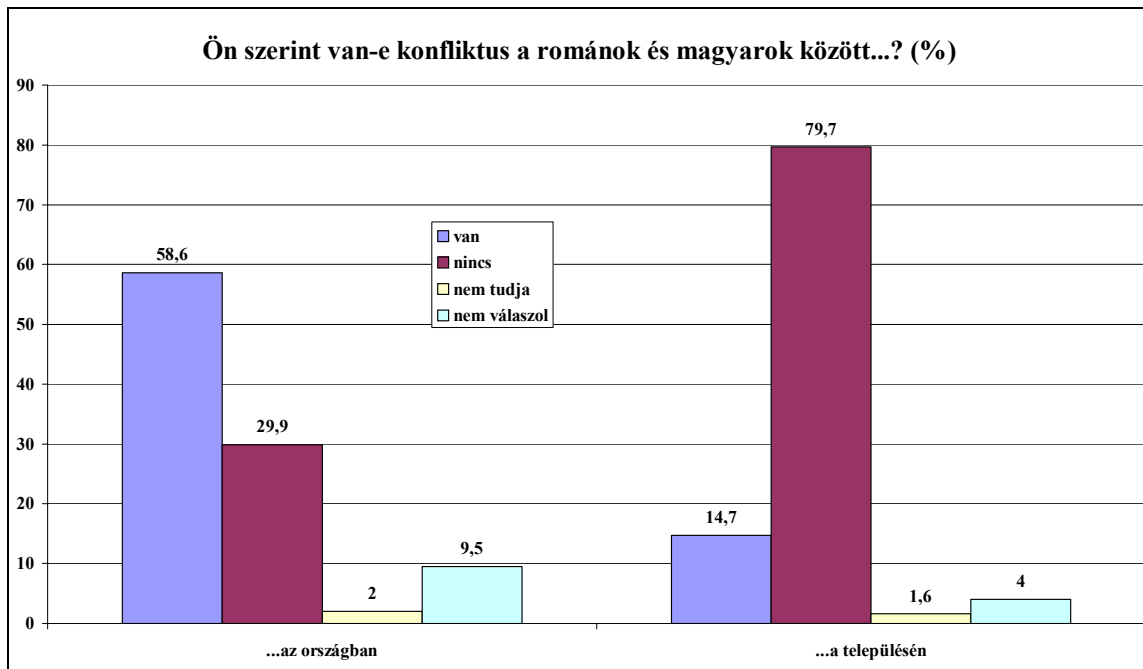
A fentieknél jóval optimistább kép tárul elénk, amennyiben a bihari magyar lakosság jövőbeni várakozásait vizsgáljuk. Körülbelül második megkérdezett gondolja úgy, hogy a települése helyzete javulni fog a jövőben és 40 százalék körülire tehető azoknak az aránya, akik a saját személyes és a bihari magyarság helyzetére vonatkozóan is derűlátóak. A válaszadók ezúttal is az ország helyzetével kapcsolatosan a legszkeptikusabbak: csaknem minden ötödik véli úgy, hogy az ország helyzete az elkövetkezendőben romlani fog. Mind az elmúlt négy évre, mind a jövőre vonatkozó kérdés alapján elmondható, hogy a lakosság percepciója leginkább a városban uralkodó magyar-román viszonyok alakulását tekintve változatlan.

15. ábra

Az interetnikus konfliktus percepciójára külön kérdésben is kitértünk. Eszerint a bihari magyarok több, mint fele gondolja úgy, hogy az országban a románok és a magyarok között konfliktus van. A városban uralkodó viszonyokat illetően ez az arány jóval alacsonyabb (15 százalék), ami azt jelenti, hogy a magyar lakosság ebben a vonatkozásban a lakhelyét az átlagosnál „békésebbnek” tekinti (a bihariak csaknem 80 százaléka nyilatkozott úgy, hogy a településén nincsen konfliktus a románok és a magyarok között).

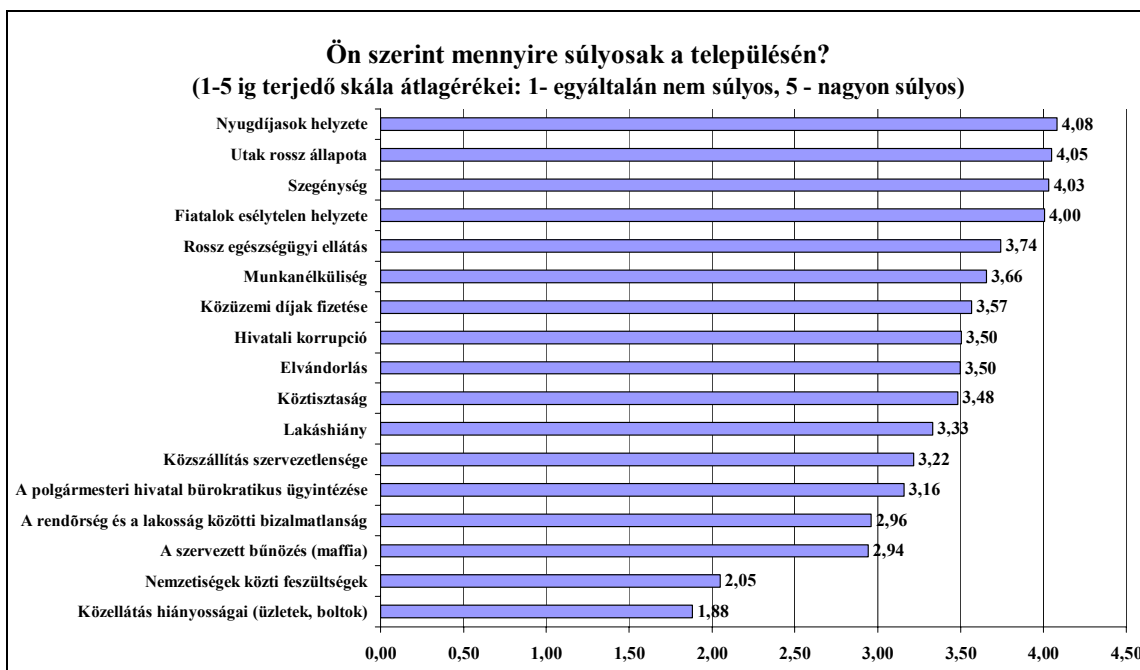
16. ábra

Városkép, események, önkormányzat

A bihari magyar lakosság településképét illetően először arra kérdeztünk rá, hogy milyen problémákat tartanak a legsúlyosabbnak a településen. Ezzel kapcsolatosan a legnagyobb átlag-pontszámot a nyugdíjasok helyzete és a rossz útviszonyok kapták, ezeket a legégetőbbnek tartott szociális problémák követik (a szegénység, a fiatalok esélytelen helyzete, a rossz egészségügyi ellátás, a munkanélküliség, a közüzemi díjak kifizetése kapcsán felmerülő nehézségek). Előkelő helyet foglal el a sorrendben a hivatali korrupció, az elvándorlás, valamint a köztisztaság problémája is. A legkevésbé súlyos problémáknak a bihari magyarok a közellátás hiányosságait valamint a nemzetiségek közötti feszültséget említették.

17. ábra

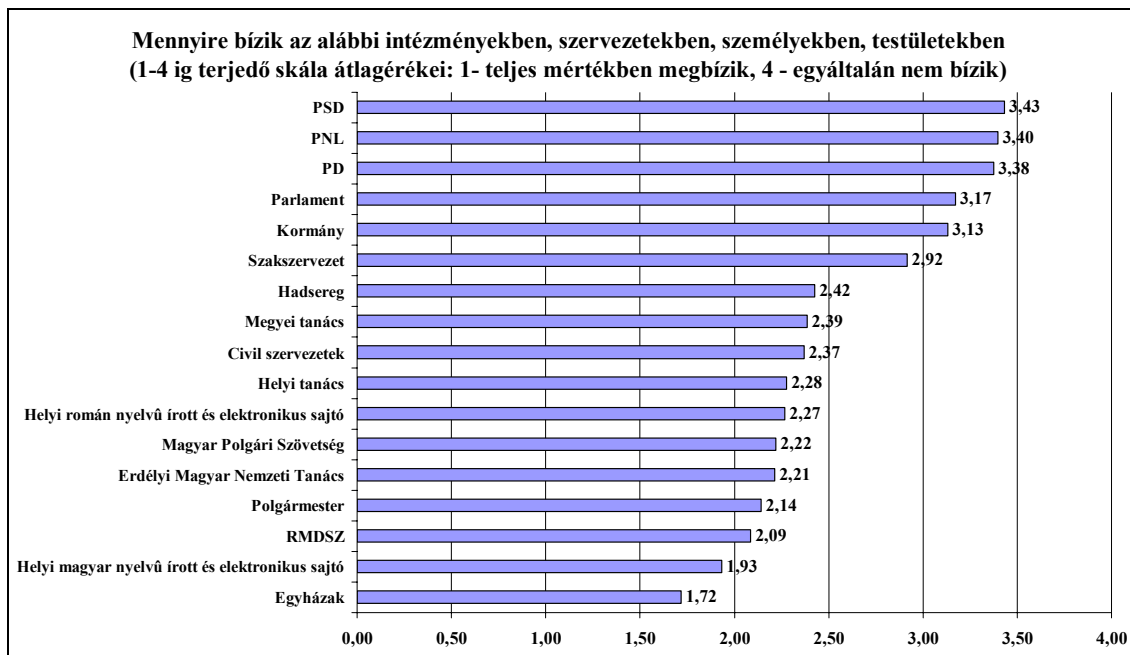

Faktorelemzéssel négy látens profilt sikerült elkülöníteni: az első és legszélesebb kategóriába azok tartoznak, akik a szociális problémákat tartják a legsúlyosabbnak (szegénység, nyugdíjasok helyzete, lakáshiány, közüzemi díjak fizetése stb.). Ezt követi azoknak a csoportja, akiknek a hivatali működéssel kapcsolatban vannak komolyabb panaszai (a polgármesteri hivatal bürokratikus ügyintézése, hivatali korrupció stb.). A

harmadik csoportot azok alkotják, akik leginkább az infrastruktúrára vonatkozó hiányosságokat érzik súlyos problémának (utak rossz állapota, közszállítás szervezetlensége, köztisztaság), végül negyedikként egy szűkebb csoport tagjai leginkább a közellátás hiányosságaira panaszkodnak.

Amennyiben a bihari lakosság problémapercepcióinak profiljait összevetjük a politikai aktivitással, kiderül, hogy leginkább a hivatali működéssel kapcsolatban elégedetlenkedők azok, akik a legkevésbé hajlandók majd szavazni a helyhatósági választáson.

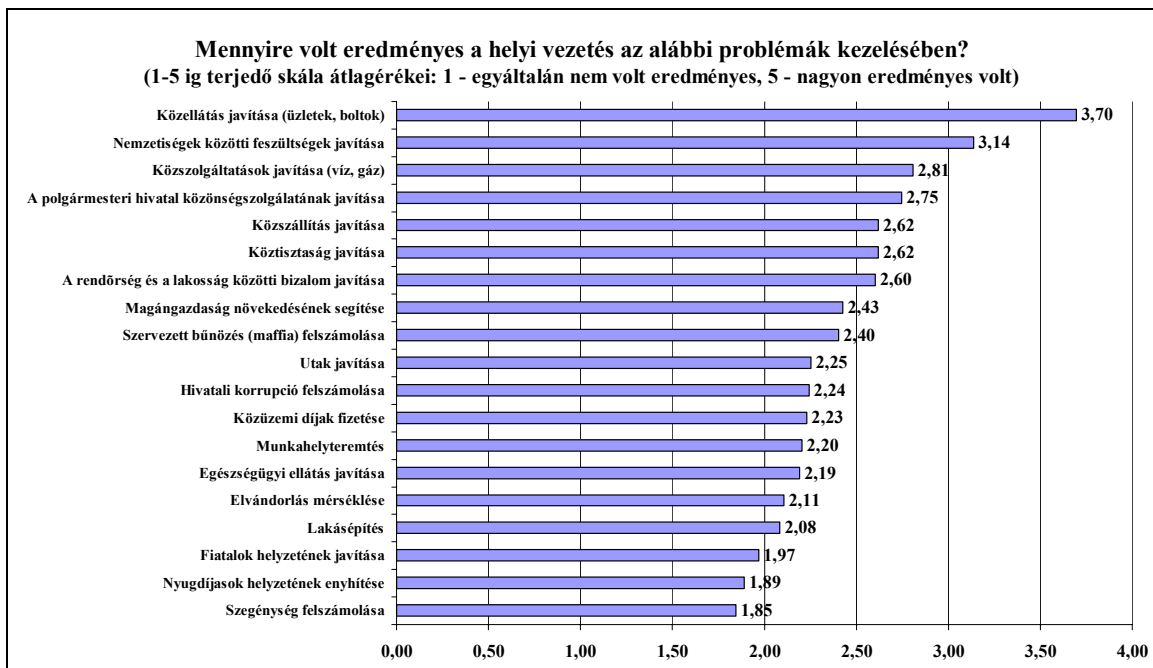
18. ábra

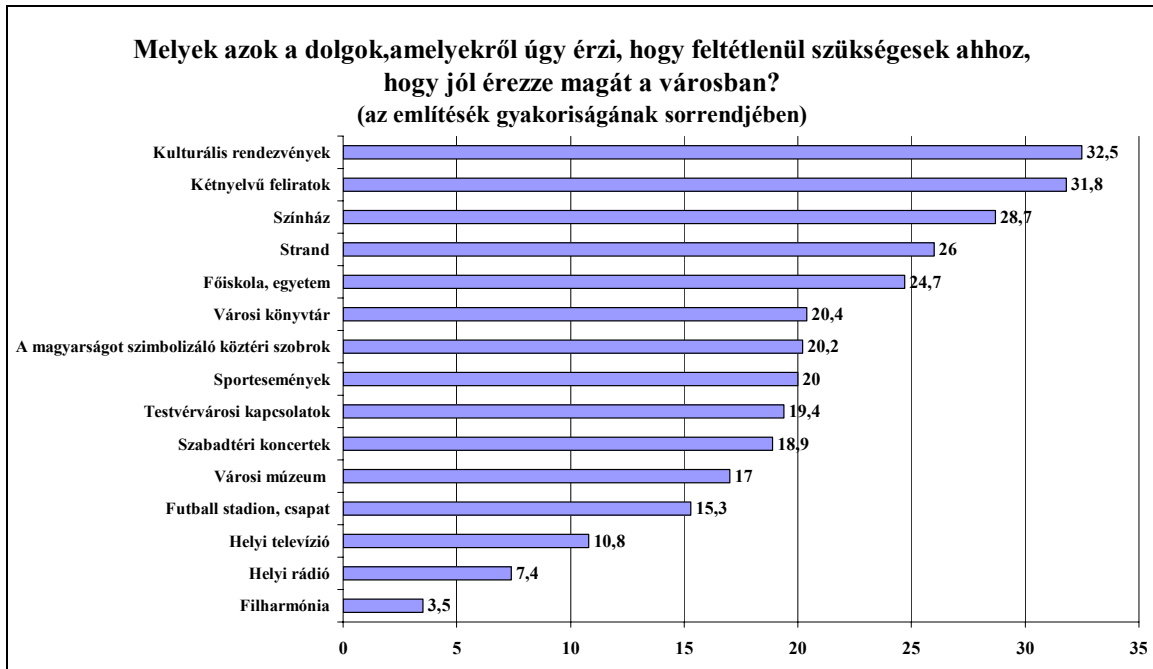
A különféle intézményekkel, hivatalos szervekkel, személyekkel kapcsolatos bizalmat vizsgáló kérdésünk alapján azt mondhatjuk, hogy a bihari magyarok a legkevésbé a román pártokban, a parlamentben és a kormányban bíznak. A „bizalmi” listát toronymagasan az egyház vezeti, ezt követi a magyar sajtó és az RMDSZ. Előkelő helyen szerepel ebben a vonatkozásban a polgármesterek személye is, aminek a soron következő helyhatósági választásokon fontos következményei lehetnek. (Az ezzel kapcsolatos értelmezéseket lásd a politikai opciókat tárgyaló fejezetben).

A helyi vezetés hatékonyságával kapcsolatosan érthető módon azon problémák megoldatlansága került előtérbe, amelyeket egy korábbi kérdésben a legsúlyosabbnak ítélték meg a válaszadók. Eszerint a helyi vezetés kompetenciáján részben túlmutató szociális problémák kezelése terén észlelték a legnagyobb hiányosságokat. A helyi megoldásra váró feladatok közül a szociális kérdéseken túlmenően a hivatali korrupció, az utak rossz állapota valamint a szervezett bűnözés felszámolására vonatkozó hiányosságokra a legérzékenyebb a Bihar megyei magyar lakosság.

19. ábra

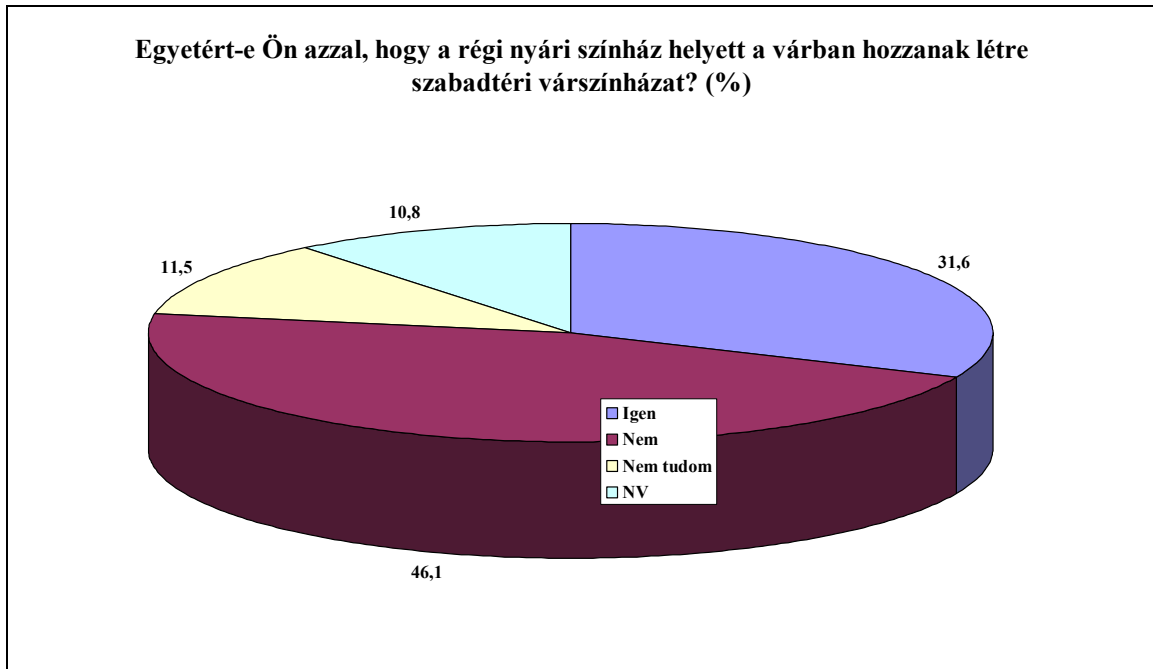
20. ábra

A vizsgálat során arra is rákérdeztünk, hogy melyek azok a dolgok, amelyek fontosak a lakosság számára, ahhoz, hogy jól érezze magát a városban. A bihari magyar lakosság közel egyharmada a kulturális rendezvények fontosságát, valamint a kétnyelvű feliratok meglétét emelte ki prioritásként. A válaszokban itt is tetten érhető, hogy azon események, rendezvények, helyszínek fontossága értékelődik fel, amelyek megvalósítása, fenntartása komolyabb erőfeszítést igényel a helyi vezetés részéről (kulturális rendezvények, színház, strand), illetve létrejöttüket komoly vita övezte/övezi (a kétnyelvű feliratok).

A szabadtéri várszínház létrehozásával kapcsolatban a bihari magyarok kevesebb, mint egyharmada szavazott arra, hogy a régi színház helyett a várban kellene szabadtéri várszínházat létrehozni. Az ötletet elutasítók aránya ennél szignifikánsan magasabb (46%), további egy-ötöd pedig nem nyilvánított véleményt a kérdéssel kapcsolatban.

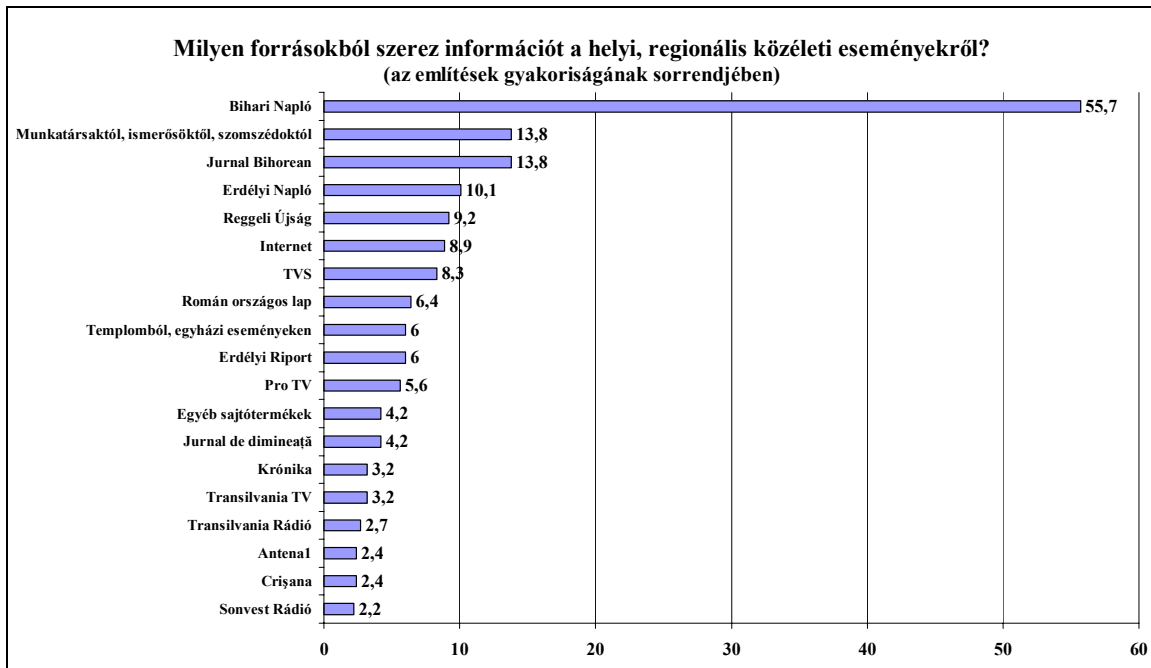
21. ábra

Médiafogyasztás, tájékozódás

A bihari magyarság médiafogyasztásával kapcsolatban először nyílt kérdésben kérdeztünk rá arra, hogy a válaszadó milyen forrásokból informálódik a helyi, illetve regionális közéleti eseményekről.

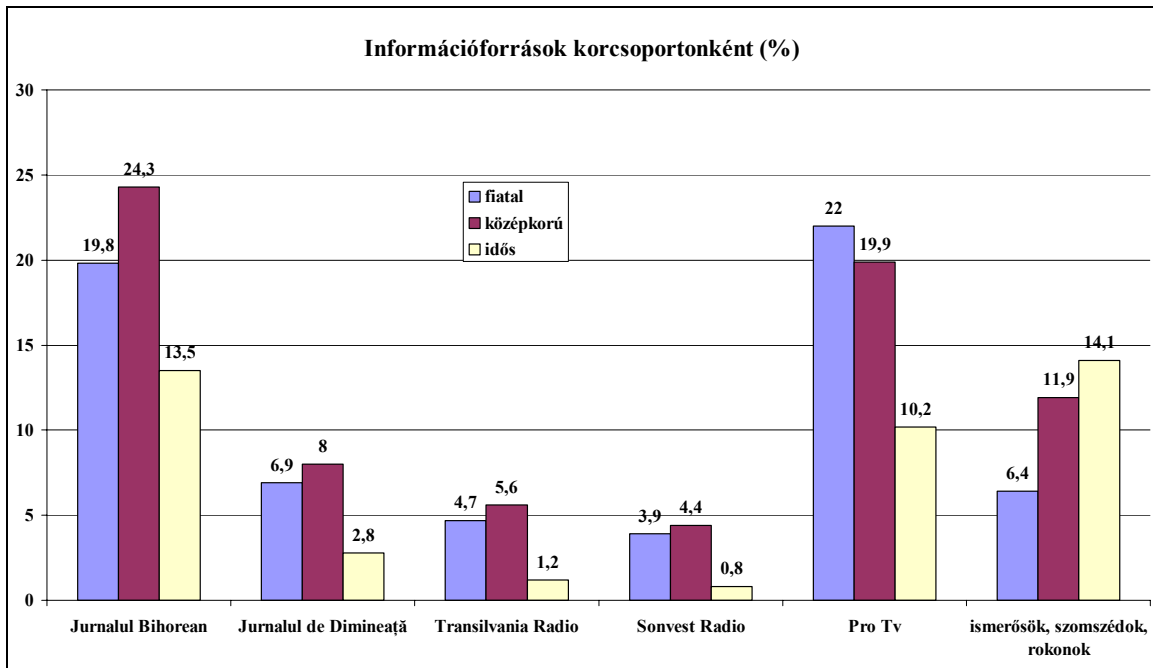
22. ábra

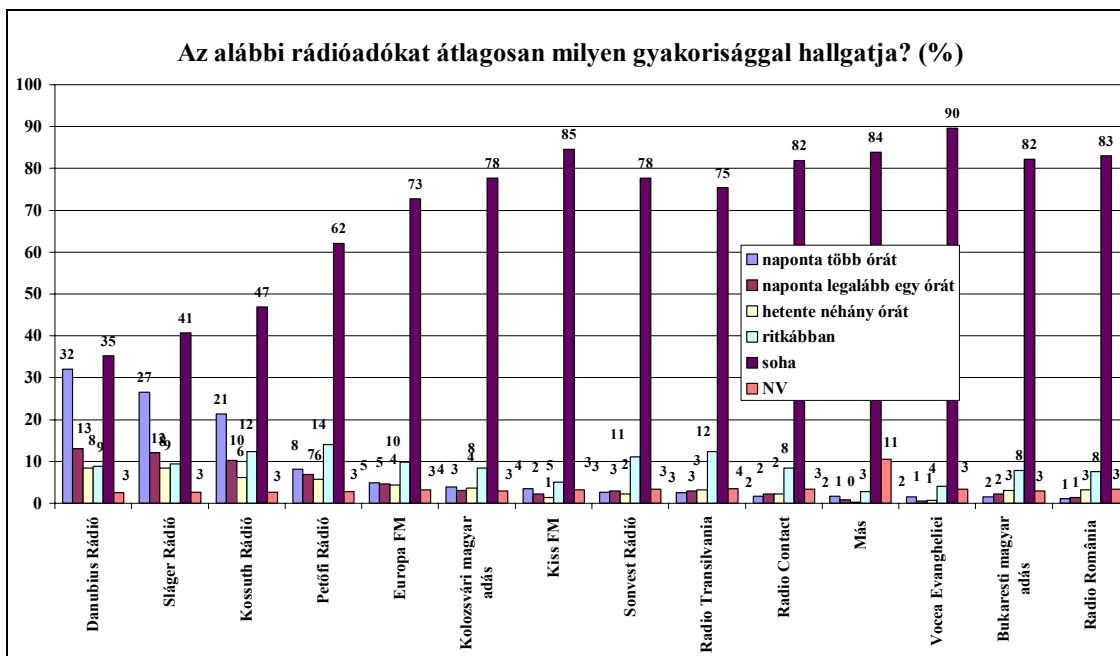
A hírforrások közül a Bihari Napló helyi napilap emelkedik ki, amit a válaszadók több, mint fele említett meg. A válaszadók 14 százaléka említette a helyi román nyelvű Jurnalul Bihorean-t, hasonló arányban vannak azok is, akik elsősorban a munkatársak, ismerősök, szomszédok révén jutnak a helyi vonatkozású információkhoz. A régióban szintén bihari kiadású országos hetilap, az Erdélyi Napló és a helyi Reggeli Újság is jelentékeny információhordozók. Meglepő módon a válaszadók viszonylag csekély hányada említette a Kolozsváron kiadott, ám bihari helyi tudósítóval is rendelkező Krónikát, valamint a helyi kereskedelmi rádiókat. Az országos átlaghoz képest viszont magasnak mondható azoknak az aránya, akik az interneten keresztül jutnak a helyi vonatkozású közéleti információkhoz.

Az információforrások korcsoportonkénti eltérései arról tanúskodnak, hogy a román nyelvű írott sajtó valamint a helyi rádiók üzenete leginkább a középkorúakhoz jut el, a fiatalok szignifikánsan nagyobb arányban követik a Pro Tv híreit, az idősebbek körében pedig felülreprezentáltak azok, akik szomszédoktól, rokonoktól, munkatársaktól tájékoznak a helyi közéleti eseményekről.

23. ábra

24. ábra

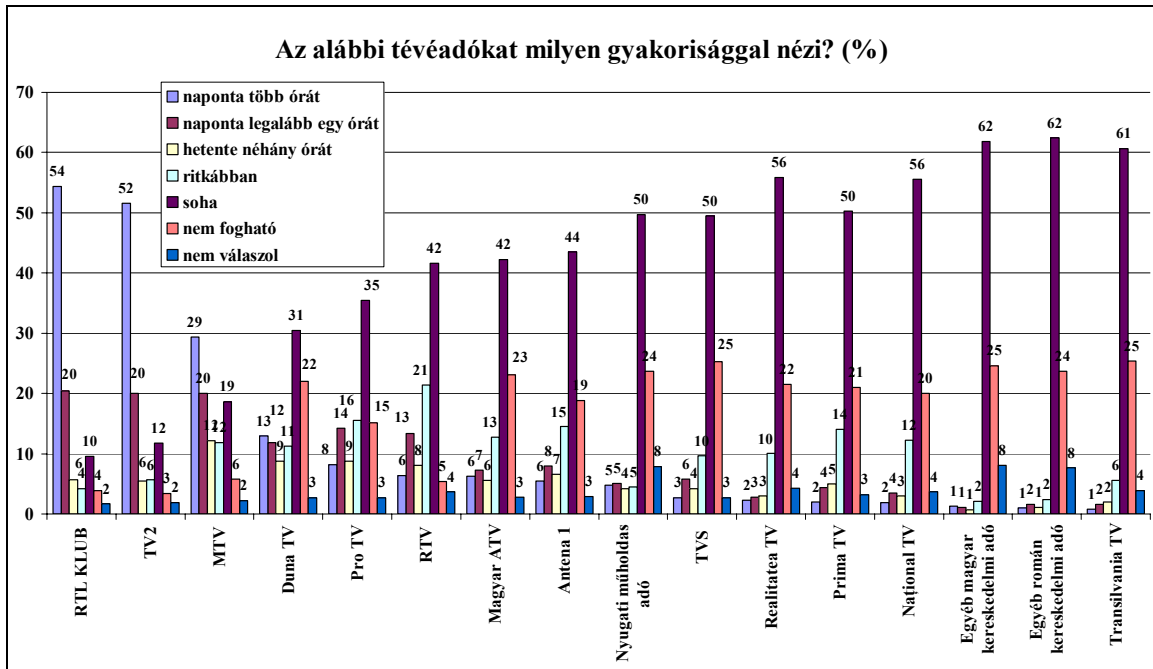

A bihari magyarok körében a leggyakrabban hallgatott rádióadók a magyarországi kereskedelmi rádiók (Danubius, Sláger), ezt követik a közszolgálati adások (Kossuth és Petőfi). Igen alacsony a hallgatottsága a román közszolgálati adóknak, a megkérdezettek több, mint 80 százaléka soha nem szokott ezekre a hullámhosszokra váltani. A helyi vonatkozású hírek szempontjából fontos rádióadók közül a kolozsvári rádió hallgatottsága átlagosnak tekinthető, akárcsak az országos szórású román kereskedelmi rádióé, az Europa FM-é.

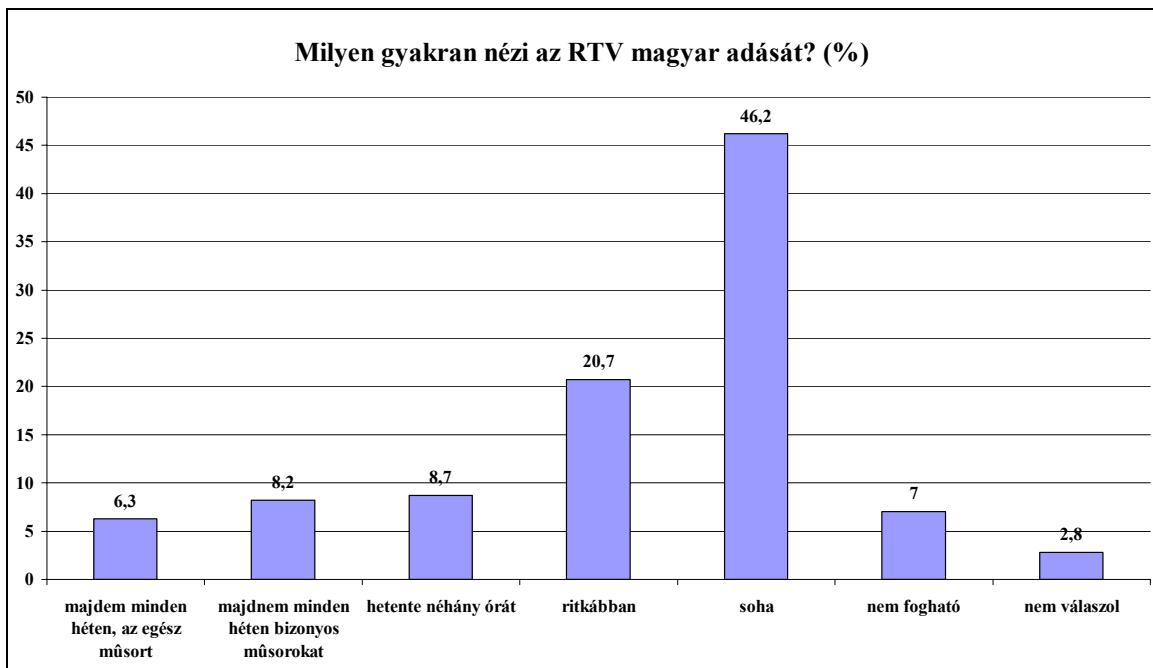
A tévéadók tekintetében hasonló médiafogyasztói profilról adhatunk számot: a leggyakrabban nézett csatornák közül a magyarországi kereskedelmi adók (RTL Klub és TV2) vezetnek toronymagasan, őket a magyarországi közszolgálati műsorok követik (MTV, Duna Tv). A piacvezető román nyelvű kereskedelmi adók nézettsége szintén átlagon felüli. A helyi szórású Transilvania TV nézettsége az említettek közül a legalacsonyabb, ez alapján úgy tűnik, hogy a lokális hírek közlésében is kevésbé jelentékeny a szerepe.

A román televízió magyar adását a bihari magyarok alig több, mint egyötöde követi heti rendszerességgel, a megkérdezettek fele soha nem szokott ezekre a műsorokra átkapcsolni.

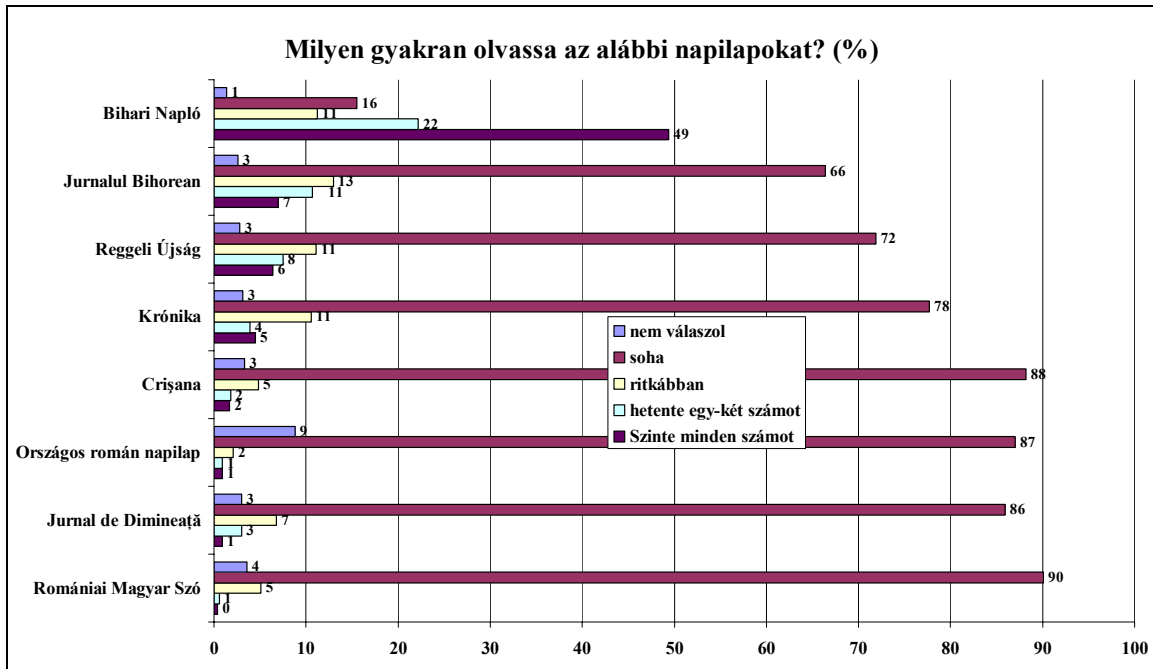
25. ábra

26. ábra

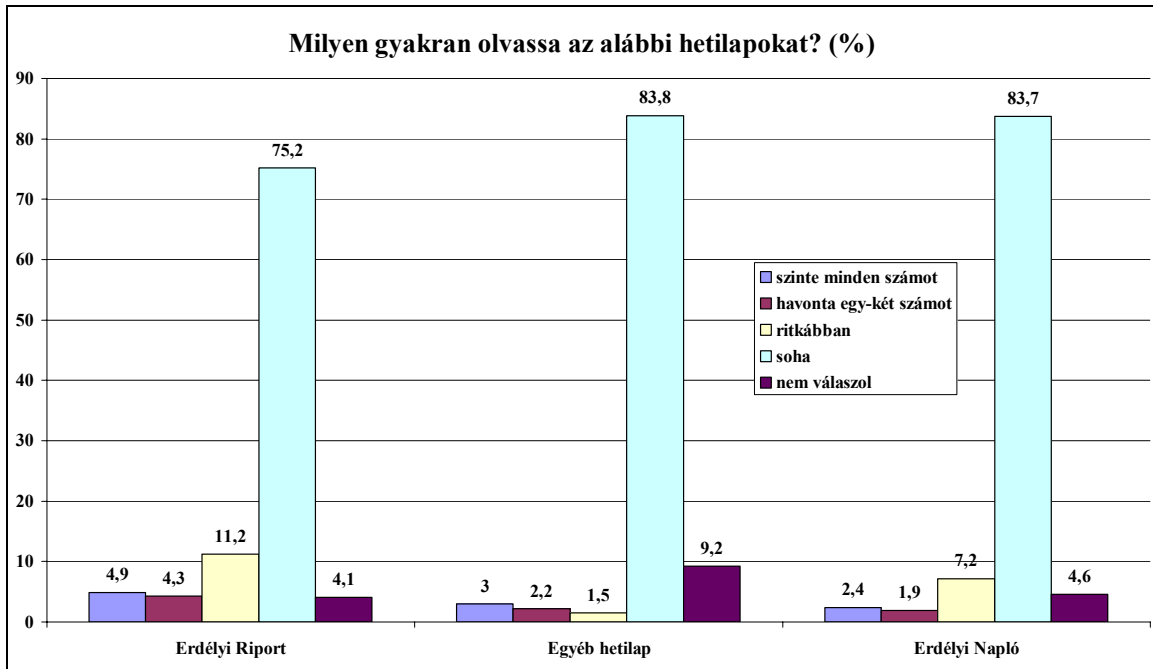

27. ábra

Amint az a közéleti eseményekről való tájékozódás médiumai kapcsán is kiderült, a Bihar megyei magyarok körében a legolvasottabb napilap a Bihari Napló, a megkérdezettek csaknem fele napi rendszerességgel lapozza fel. Ezt tekintélyes lemaradással a Jurnalul Bihorean helyi román napilap és magyar nyelven megjelenő Reggeli Újság követi. Az országos lapok népszerűsége ezeknél is kisebb, a Krónikát a bihari magyarok 5 százaléka, a Romániai Magyar Szót kevesebb, mint 1 százaléka olvassa napi rendszerességgel. A válaszadók több, mint háromnegyede nem olvas hetilapot, a nemrégiben alapított Erdélyi Riport olvasótábora is messze alulmarad a piacvezető napilapokénál.

28. ábra

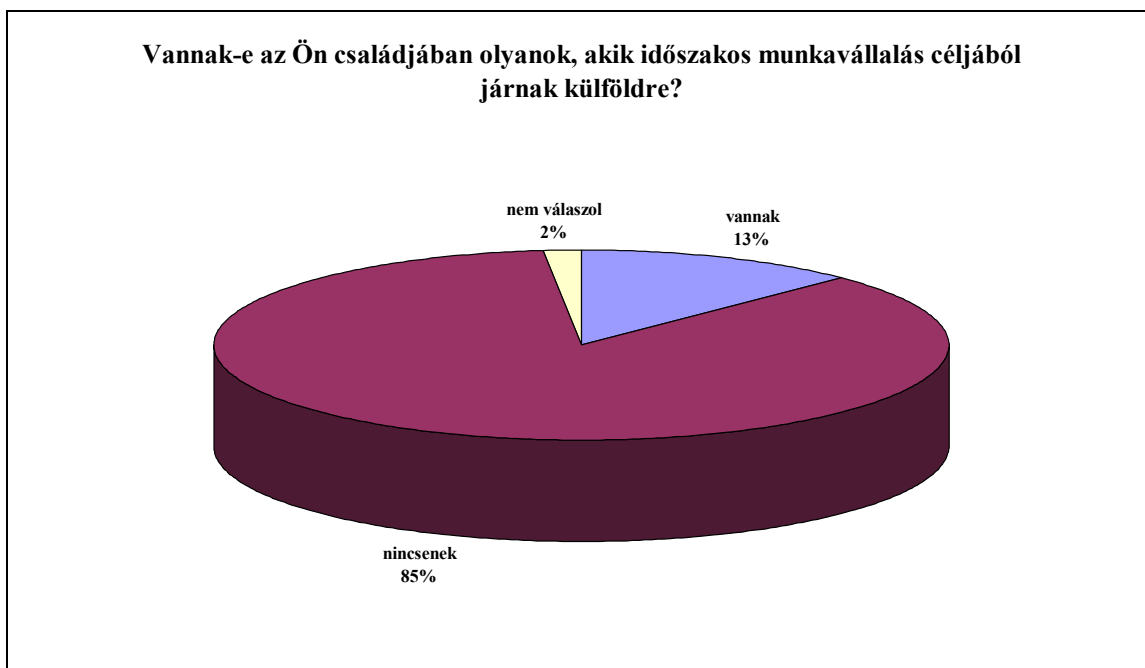
A bihari magyarok médiafogyasztási szokásait illetően összefoglalásként elmondható, hogy míg az elektronikus médiában a magyarországi kereskedelmi adók dominanciája a jellemző, az írott sajtótermékek esetében pedig a helyi újságok üzenetei érkezik el leginkább az olvasóhoz. Ez utóbbin belül a Bihari Naplónak – csaknem monopol-helyzete miatt – a kampánystratégia szempontjából is döntő szerepe van.

Migrációs tapasztalat, szándék

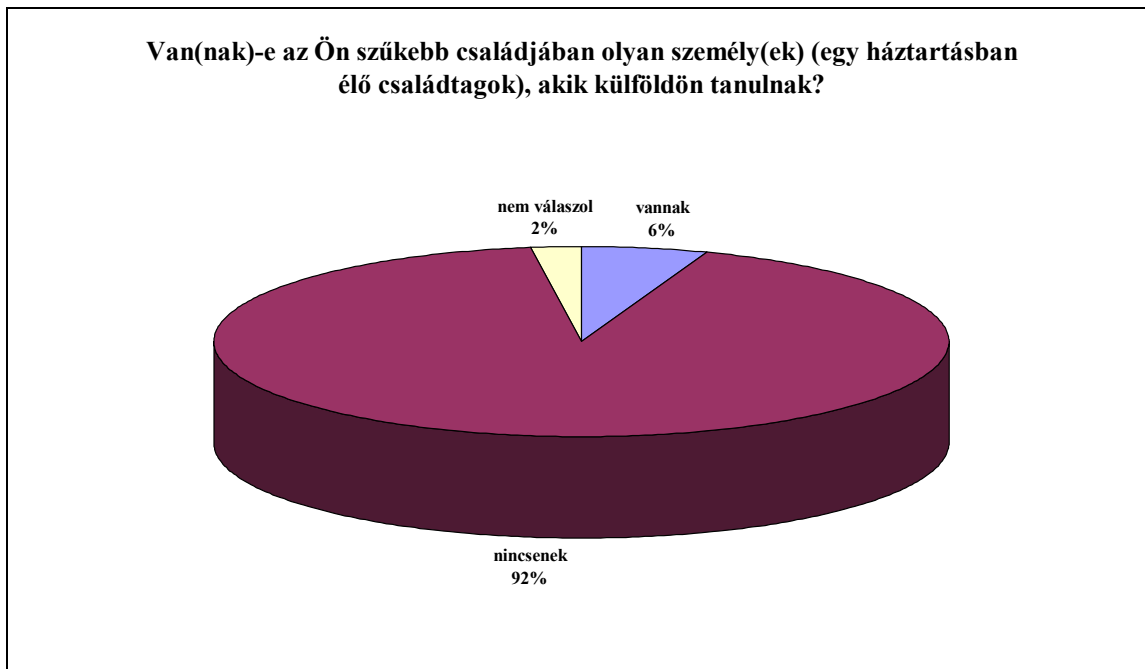
29. ábra

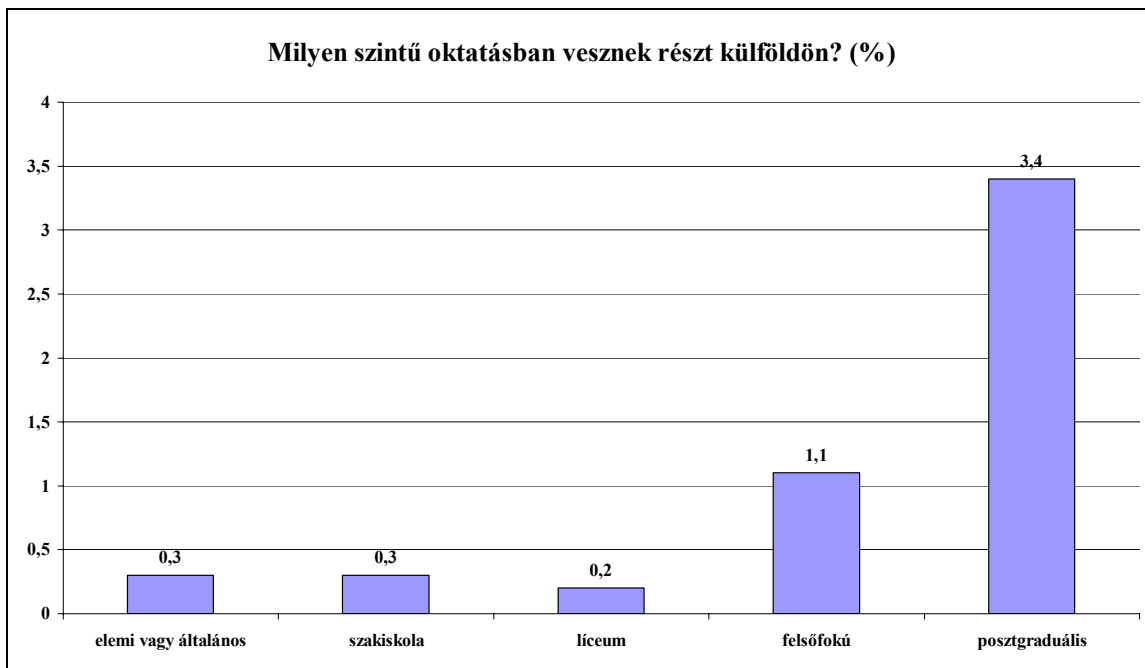
30. ábra

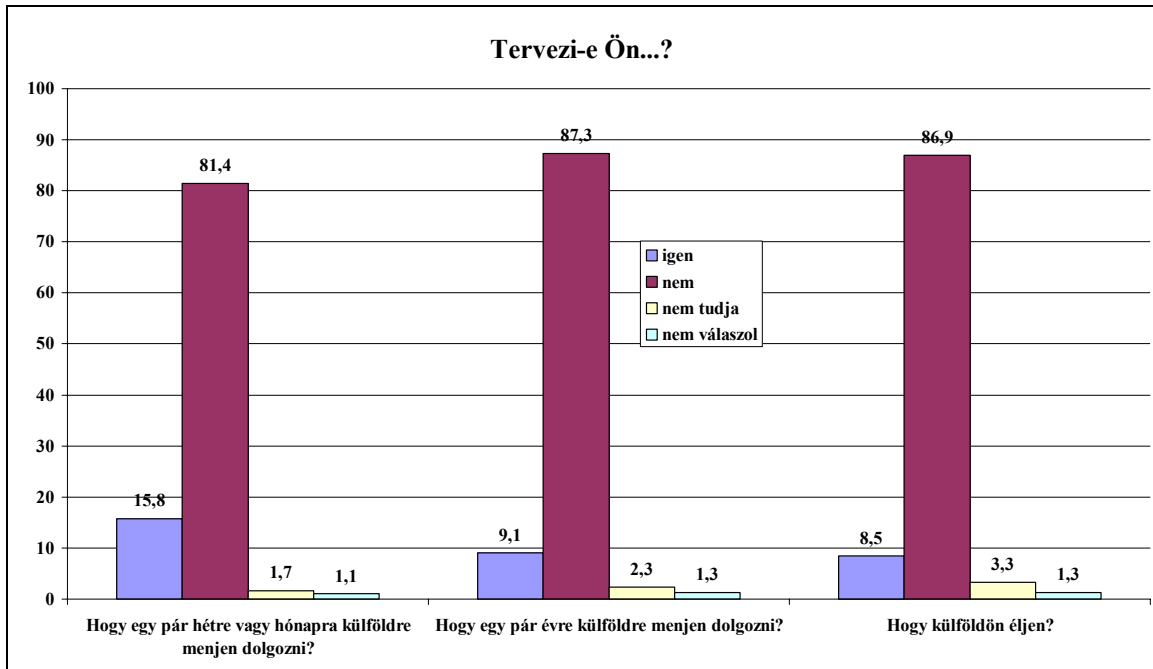
31. ábra

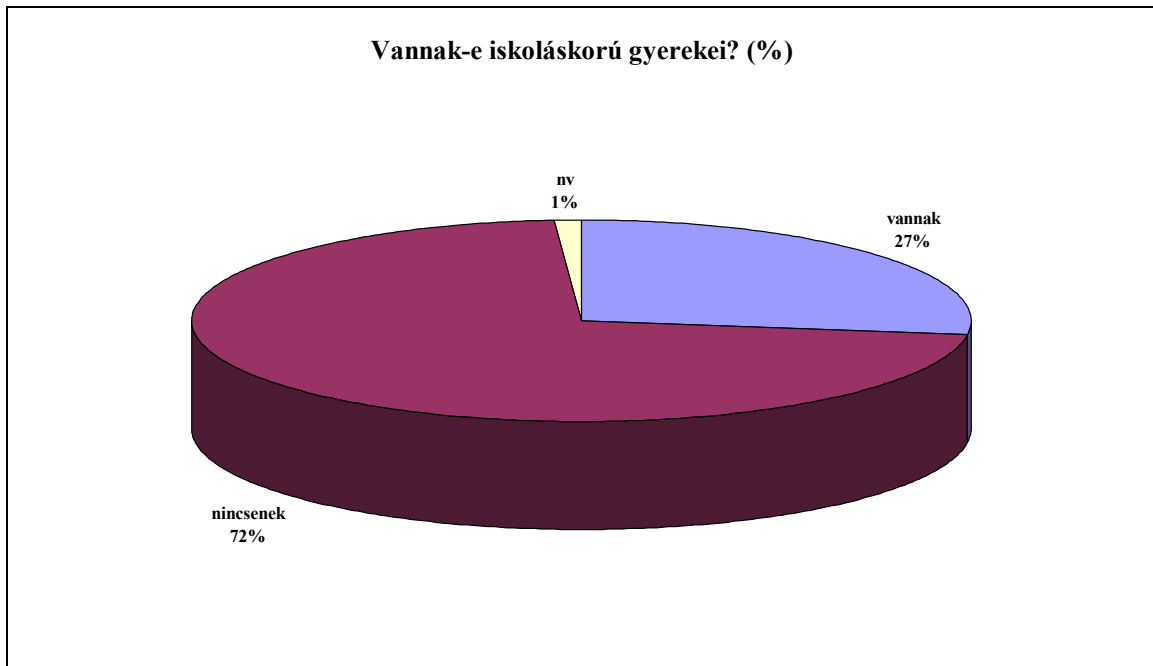
32. ábra

33. ábra

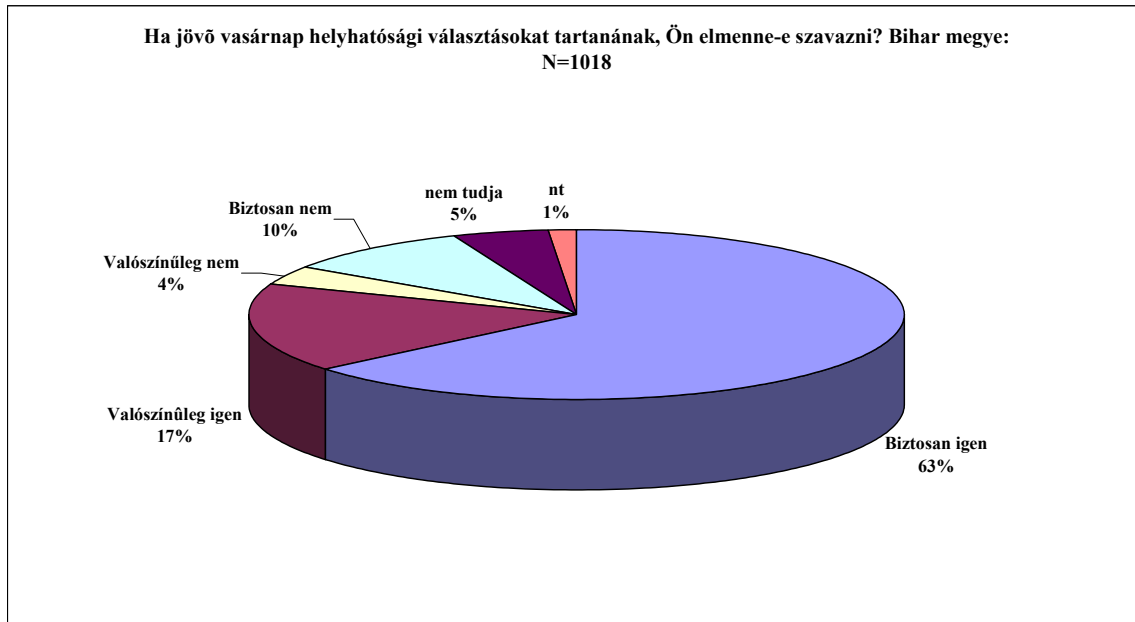

34. ábra

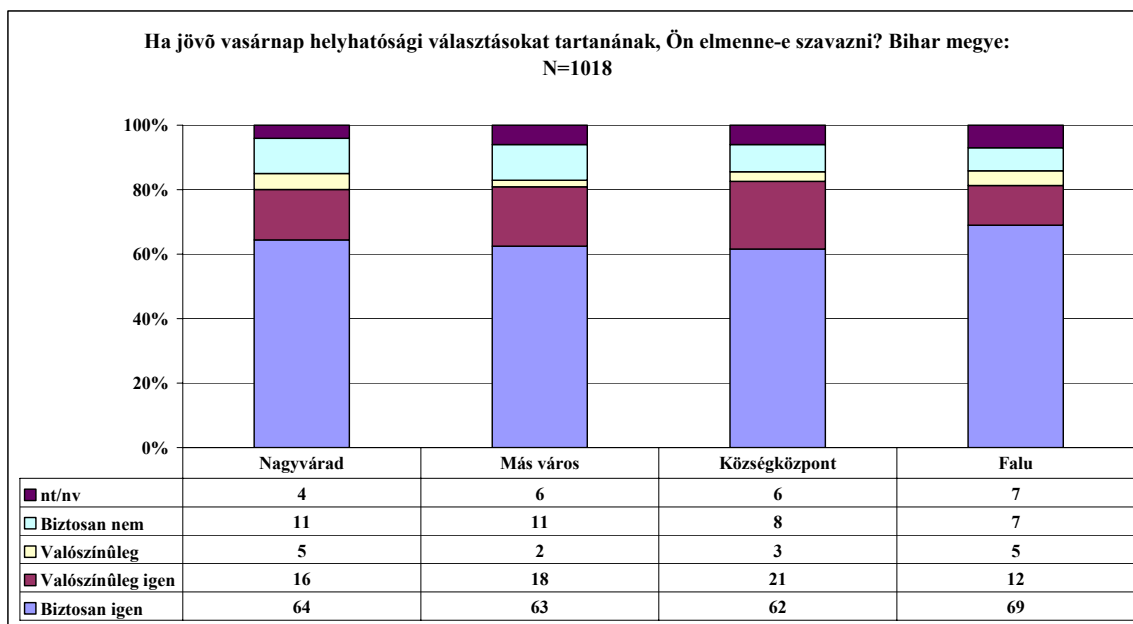
A helyhatósági választásokon való részvételi szándék

37. ábra

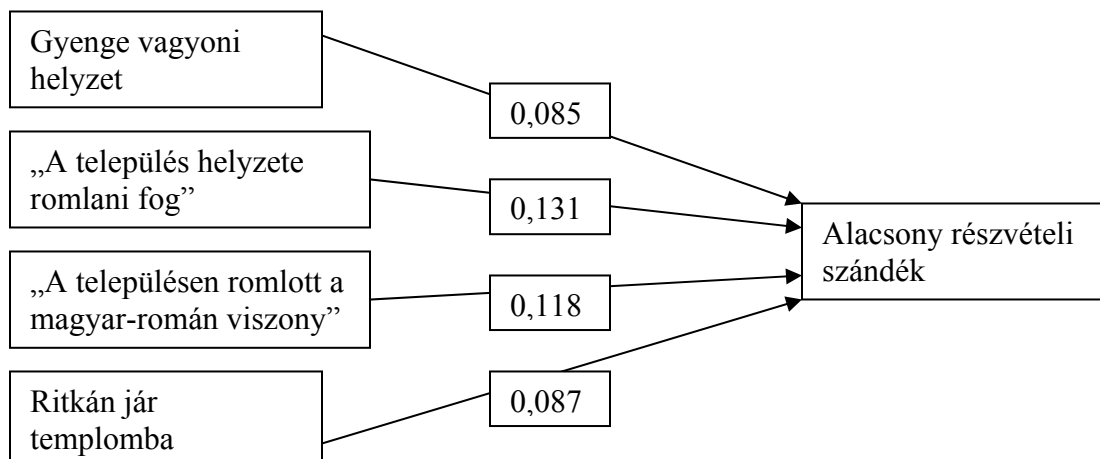
- Bihar megyében a magyar nemzetiségű szavazásra jogosultak 63 százaléka biztosan, 17 százaléka valószínűleg urnához járulna, ha „jövő vasárnap” tartanák a helyhatósági választásokat.

38. ábra

- Településtípus szerint a szavazási hajlandóságban megnyilvánuló különbségek minimálisak. Bár halvány tendenciaszerűen (vagyis anélkül, hogy az összefüggés statisztikailag szignifikáns lenne) a biztos szavazók aránya magasabb falun, nem igazolódott be az a más területeken érvényes összefüggés, hogy a falusi lakosok jelentősen nagyobb arányban mennének el szavazni.

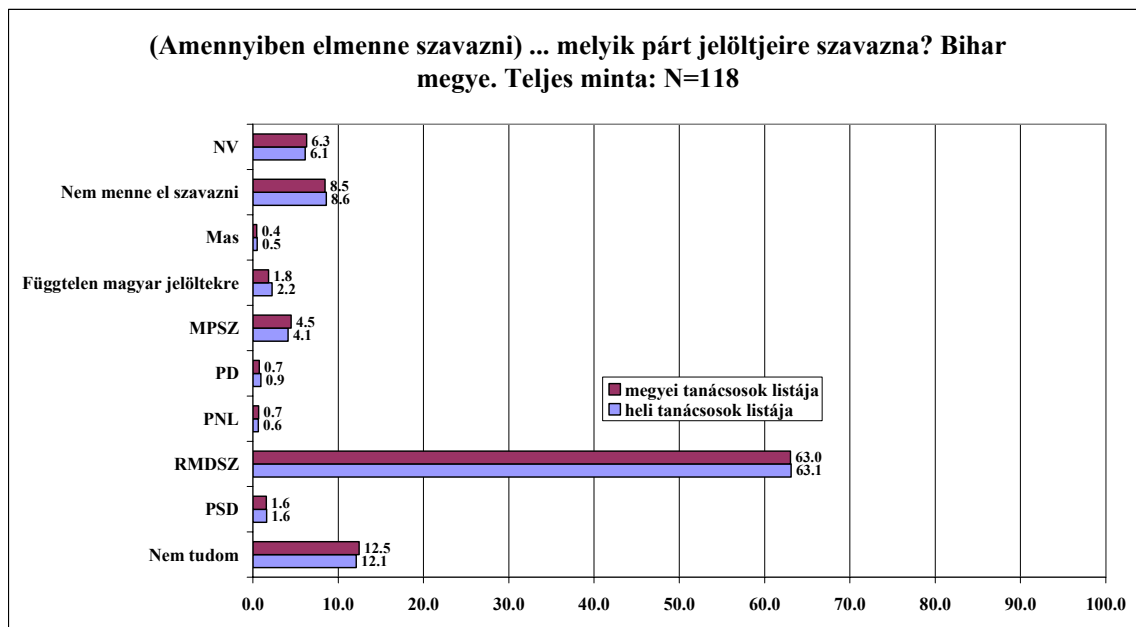
39. ábra. A helyhatósági választásokról távolmaradók profilja (Bihar megye).

- Azok jellemezhetők az átlagosnál alacsonyabb részvételi szándékkal, akik jó vagyoni helyzettel jellemezhetők, gyakran járnak templomba, úgy vélik, hogy az elmúlt négy évben a településen, amelyen élnek a románok és a magyarok helyzete romlott és akik a település jövőbeni helyzetének alakulását tekintve pesszimisták.

Pártopciók a helyhatósági választásokon

40. ábra

20. táblázat. Pártopciók a helyi tanácsosi lista tekintetében településtípus szerint. Bihar megye. Teljes minta: N=1018

	Román párt	RMDSZ	MPSZ	Független magyar jelölt	Más	nem tudja	Nem szavaznia	NV
Nagyvárad	3.9	59.3	8.7	2.8	0.3	11.5	9.6	3.9
Más város	2.7	71.3	0.5	0.5	0.5	9.0	12.2	3.2
Községközpont	3.8	66.0	2.7	3.1	0.8	13.0	8.8	1.9
Falu	1.5	63.9	1.5	2.1	0.5	16.0	4.1	10.3
Bihar megye	3.2	64.2	4.2	2.3	0.5	12.3	8.8	4.5

21. táblázat. Pártopciók a megyei tanácsosi lista tekintetében településtípus szerint.

Bihar megye. Teljes minta: N=1018

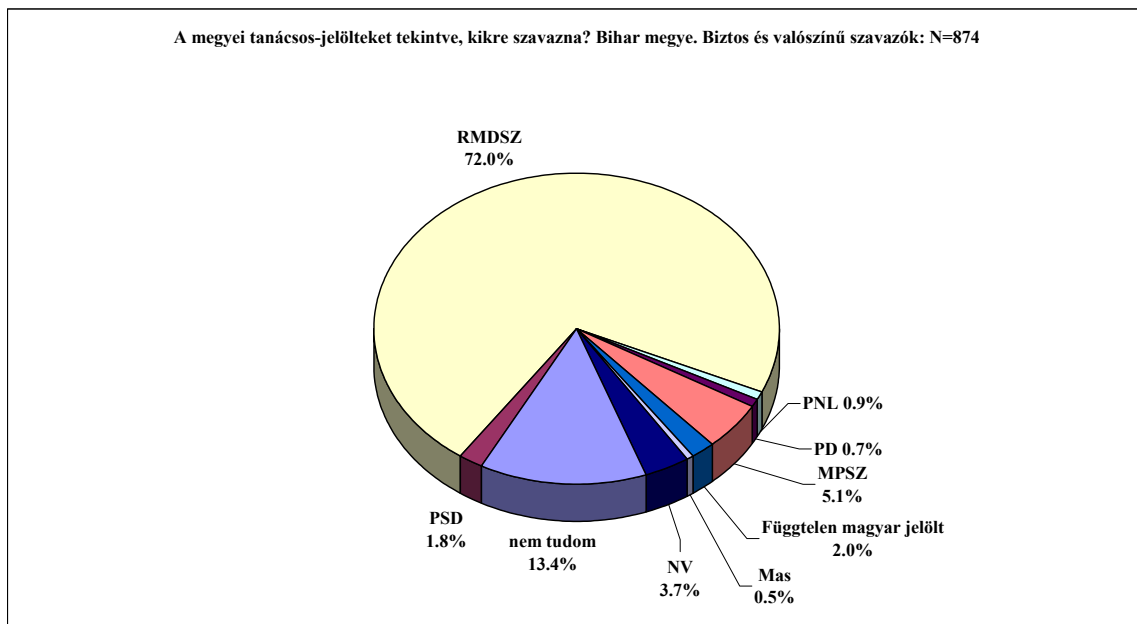
	Román párt	RMDSZ	MPSZ	Független magyar jelöltekre	Más	nem tudja	Nem menne el szavazni	NV
Nagyvárad	4.2	58.8	9.0	2.5	0.3	11.8	9.2	4.2
Más város	2.6	72.0	1.1		0.5	9.5	12.2	2.1
Községközpont	3.4	65.9	3.4	2.3	0.8	14.2	8.0	1.9
Falu	0.5	63.6	1.5	2.1	0.5	15.4	4.6	11.8
Bihar megye	2.9	64.1	4.6	1.9	0.5	12.7	8.6	4.7

- Bihar megyében az RMDSZ a teljes szavazókorú magyar lakosság szavazatainak 64 százalékát kapná úgy a megyei mint a helyi tanácsosi listákon. Az MPSZ-re a magyarok 4,2, illetve 4,6 százaléka voksolna. További 2,3-1,9 százalék mondta, hogy független magyar jelölteket támogatna.

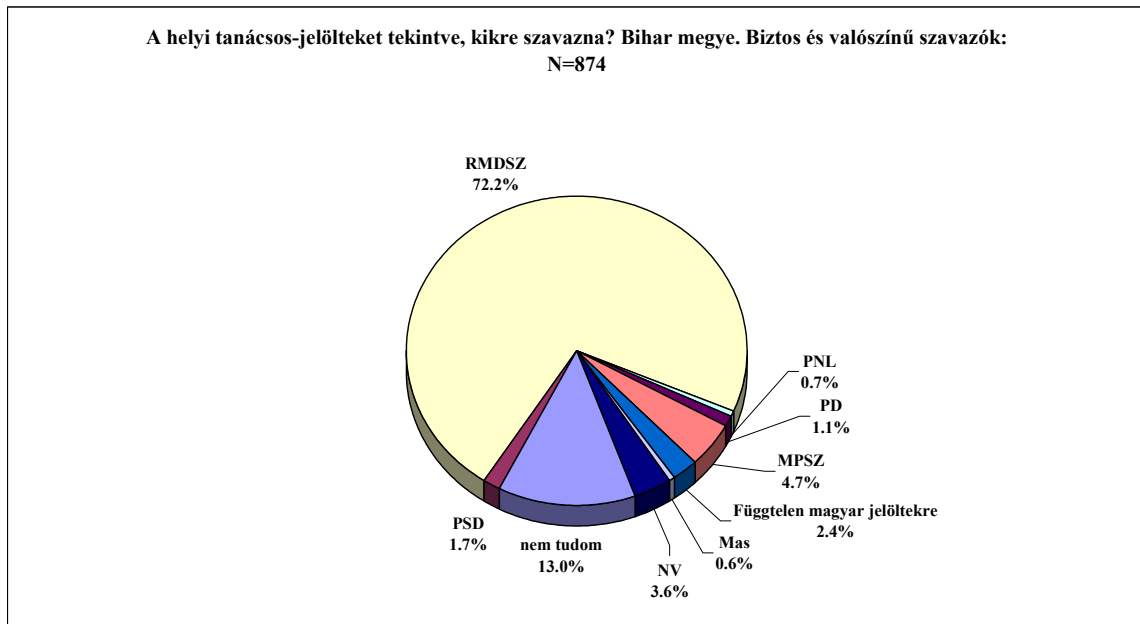
- A különböző román pártok együtt is csak a szavazatok 3,2-2,9 százalékát tudnák elhódítani. A bihari magyarok szavazók körében az RMDSZ-t nem erről az oldalról fenyegeti veszély (legalábbis a tanácsosi listák szintjén nem).

- Az RMDSZ jelentékenyen kevesebb szavazatra számíthat Nagyváradon, mint vidéken. Ez annak köszönhető, hogy úgy az MPSZ, mind a román pártokra való átszavazás elsősorban nagyváradi jelenség.

41. ábra

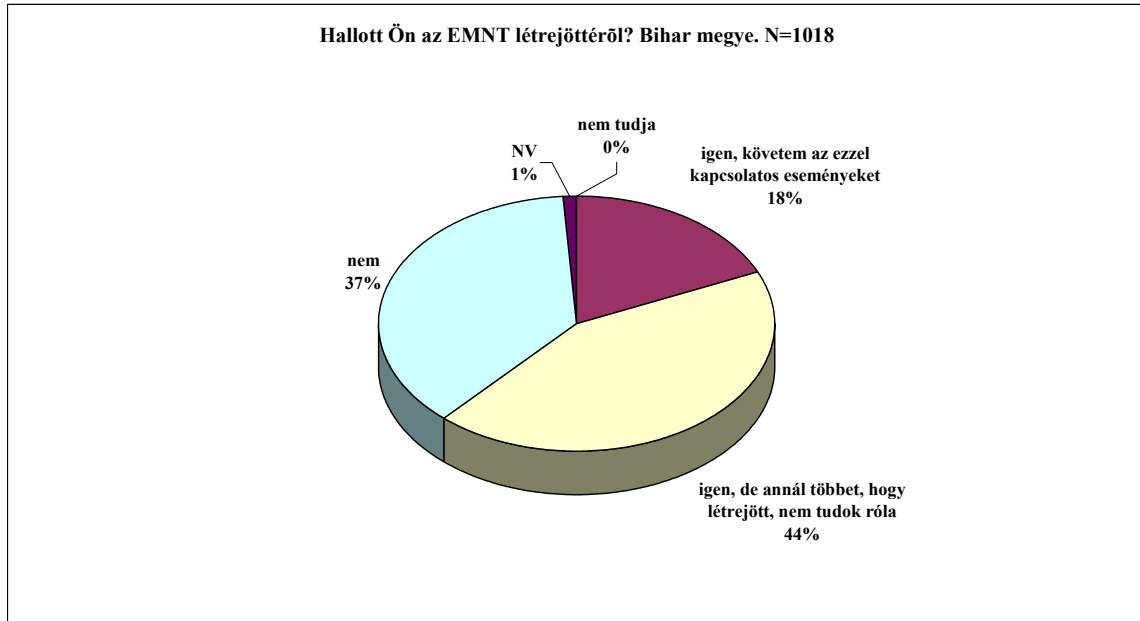
42. ábra

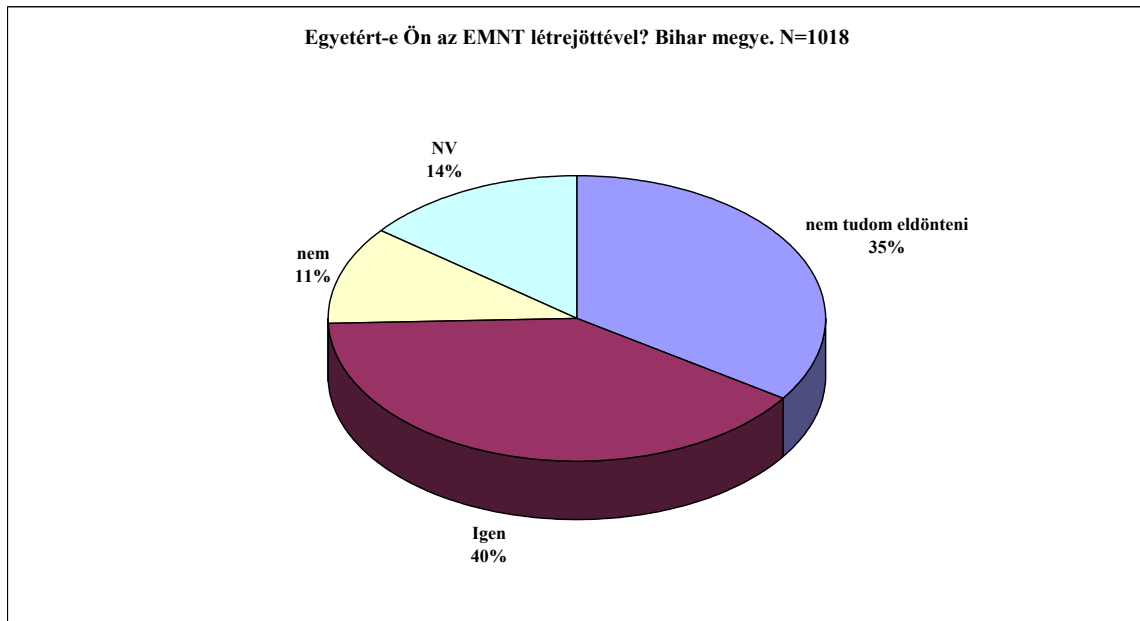
- A biztos és bizonytalan szavazókra vetítve az RMDSZ a magyar szavazatok 72 százalékára számíthat. Az MPSZ-re és független magyar jelöltekre leadott szavazatok aránya 7 százalék körüli. A román pártok a bihari magyar szavazatok 3 százalékára számíthatnak.

Az RMDSZ-szel konkurens politikai alakulatok megítélése, támogatottsága

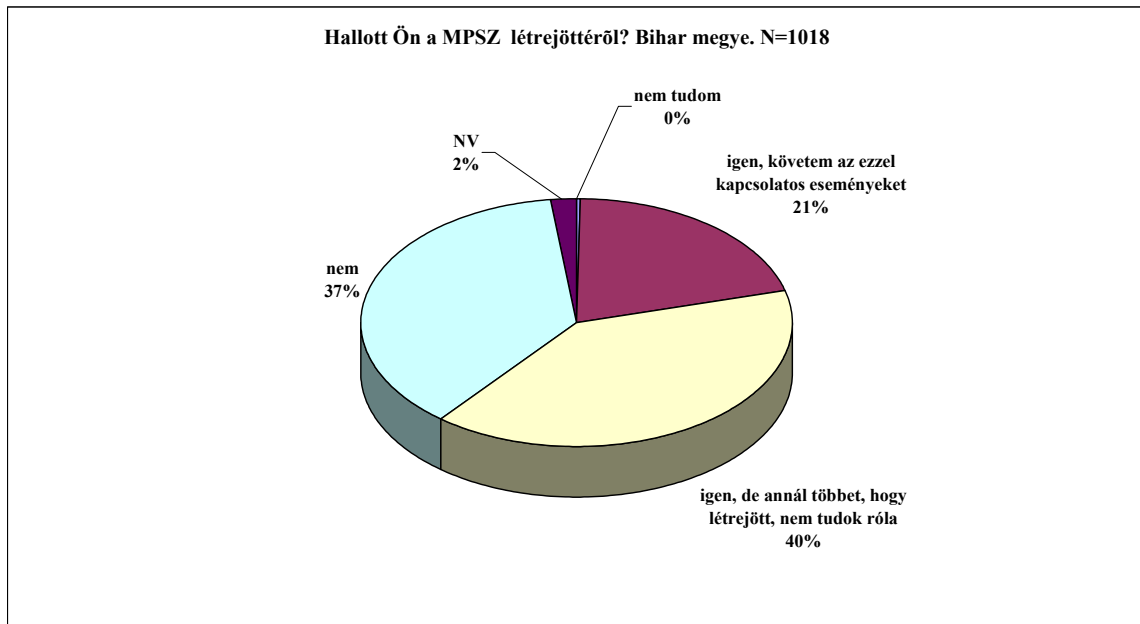
43. ábra

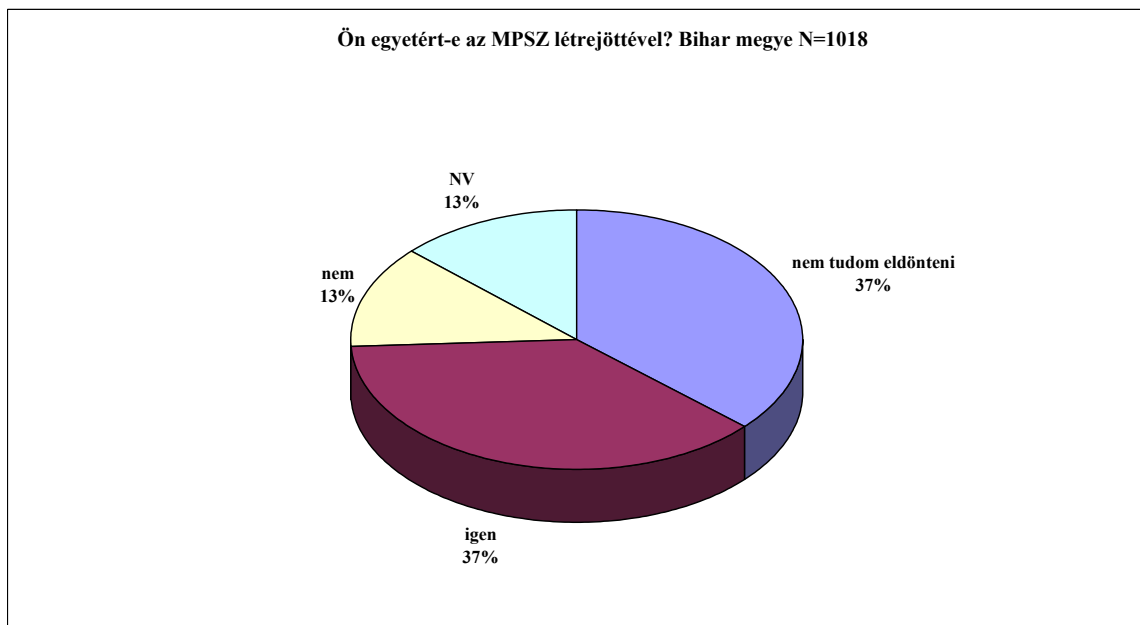
44. ábra

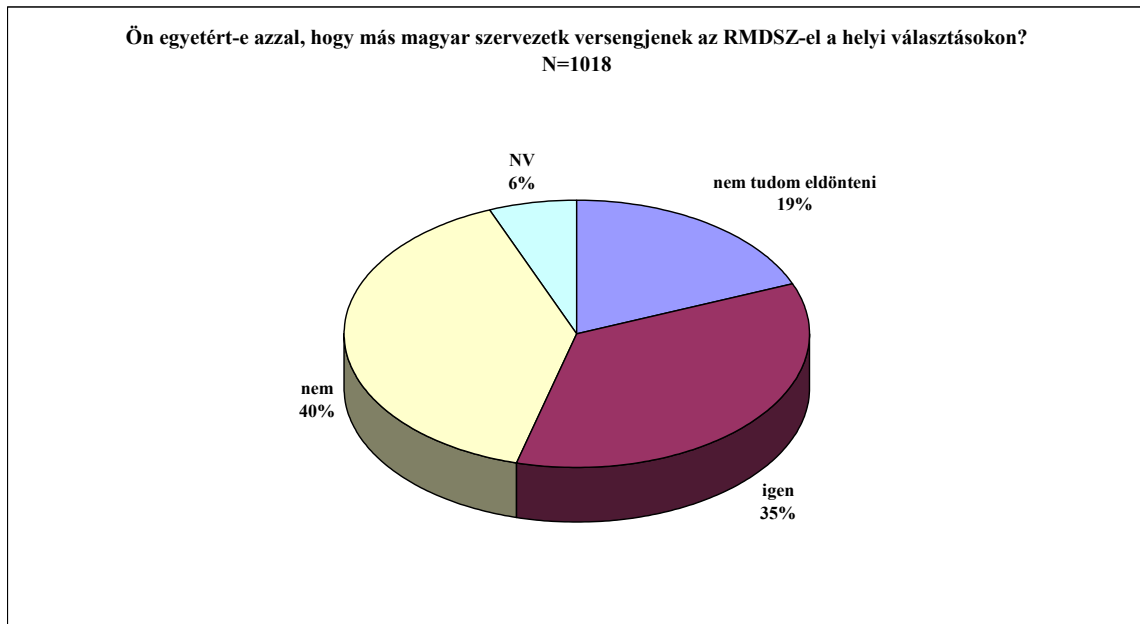
45. ábra

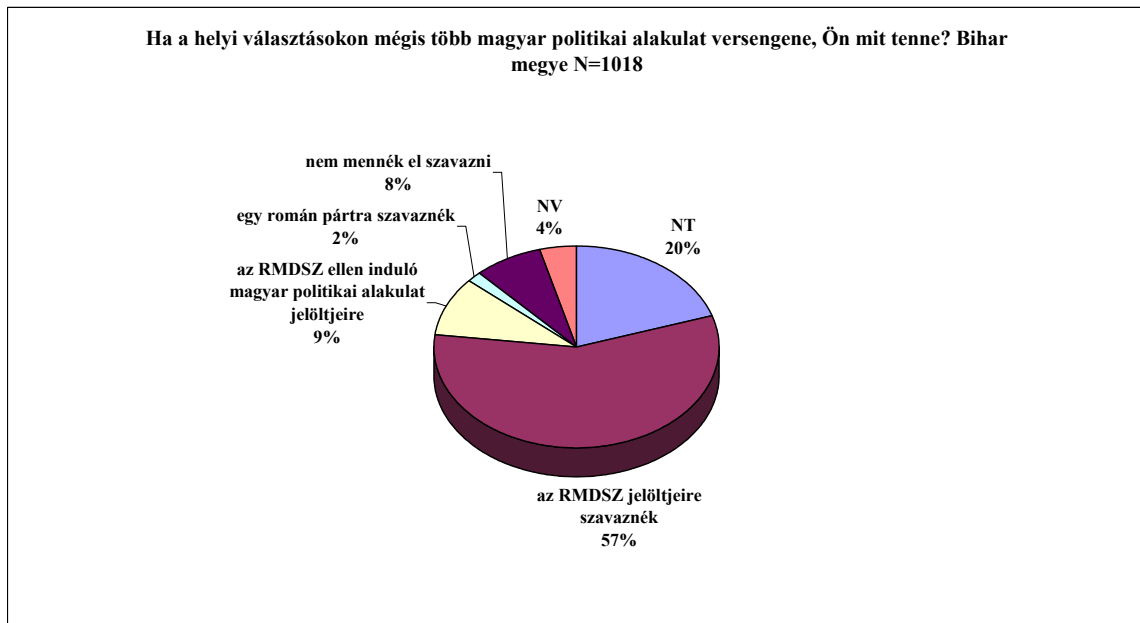
46. ábra

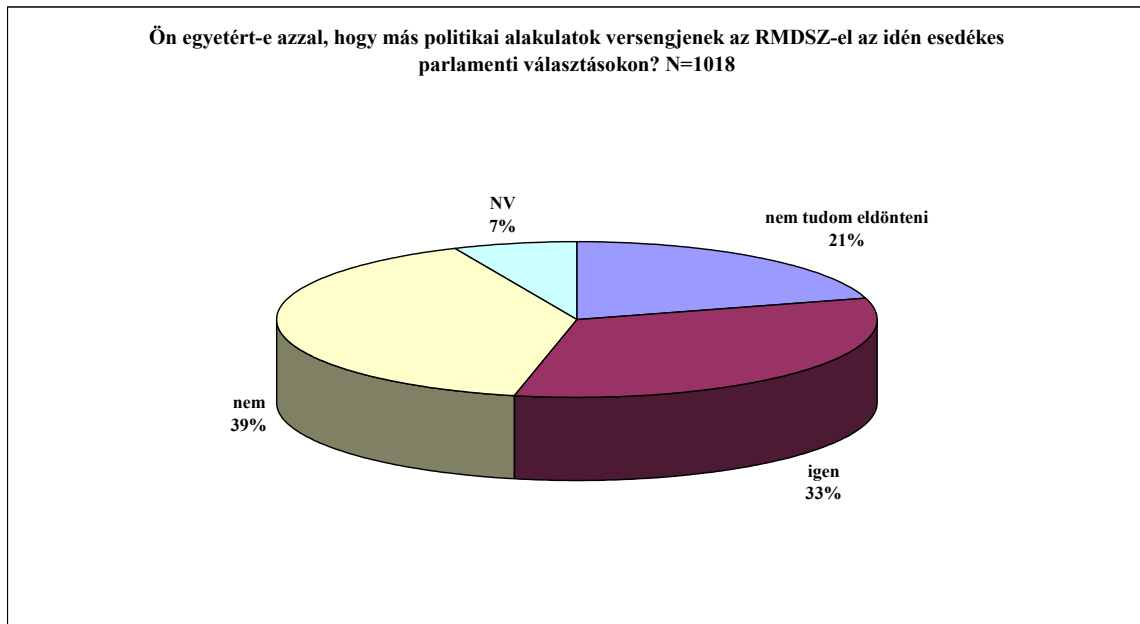
47. ábra

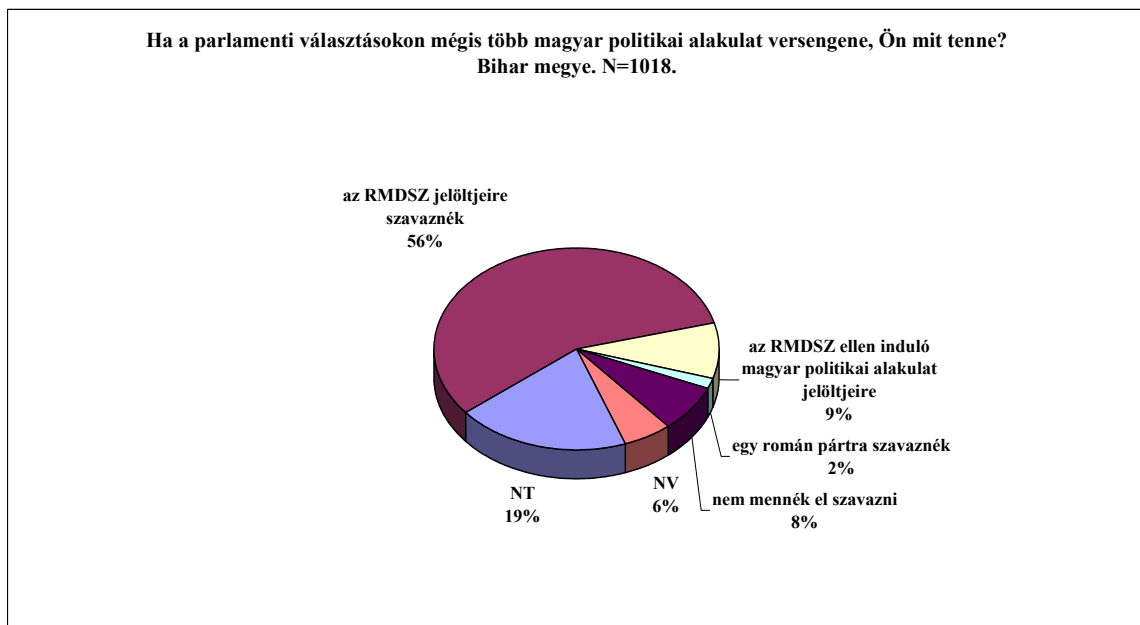
48. ábra

49. ábra

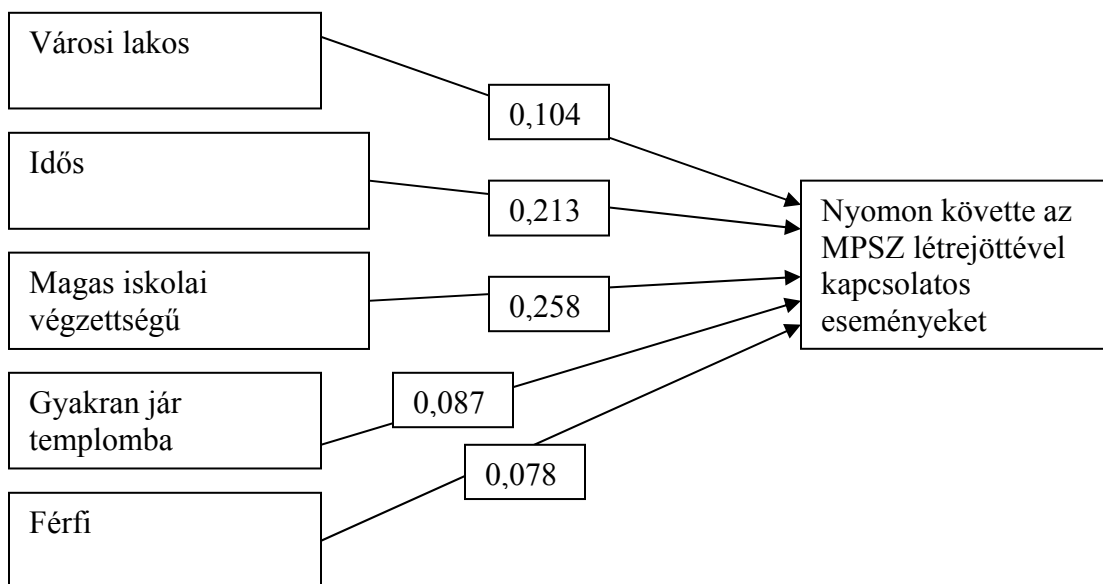
50. ábra

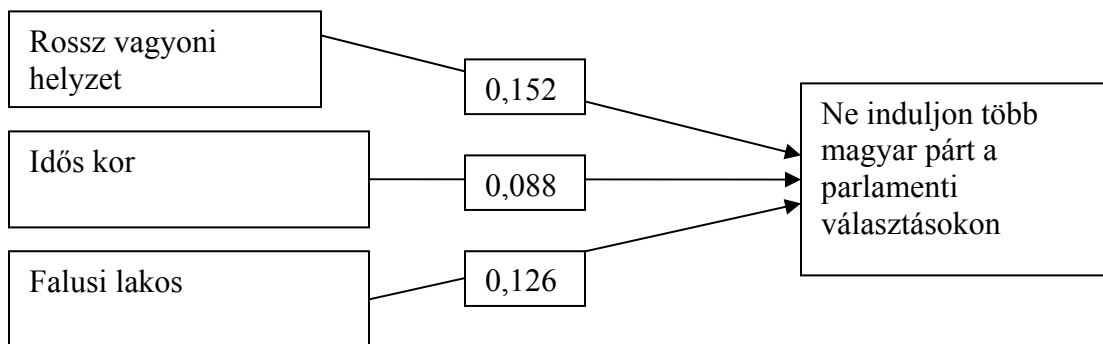
- Az EMNT, valamint az MPSZ létrejöttével kapcsolatos események a bihari magyarok 18, illetve 21 százalék követte nyomon. A szervezetek megalakulásáról egyáltalán nem hallott a kérdezettek 37 százaléka.

- Az MPSZ létrejöttével a válaszadók 37 százaléka ért egyet, 13 százalékuk ellenzi azt. A bizonytalanok aránya 50 százalék.
- A válaszadók 1/3-a jónak tartaná, ha az önkormányzati, illetve a parlamenti választásokon magyar politikai alakulatok versengenének a szavazatokért.
- Az RMDSZ mellett induló politikai alakulat jelöltjeit a válaszadók 9 százaléka támogatná úgy a parlamenti, mint az önkormányzati választásokon.

51. ábra. Az MPSZ létrejöttével kapcsolatban jól értesültek profilja

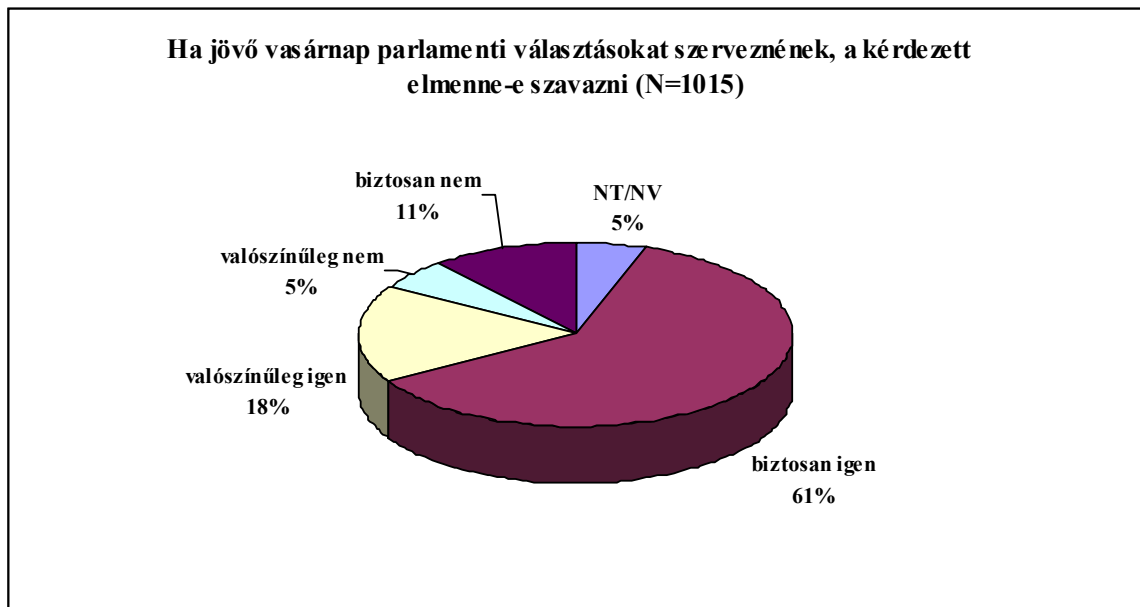
52. ábra. Az „egység”-et támogatók társadalmi profilja.

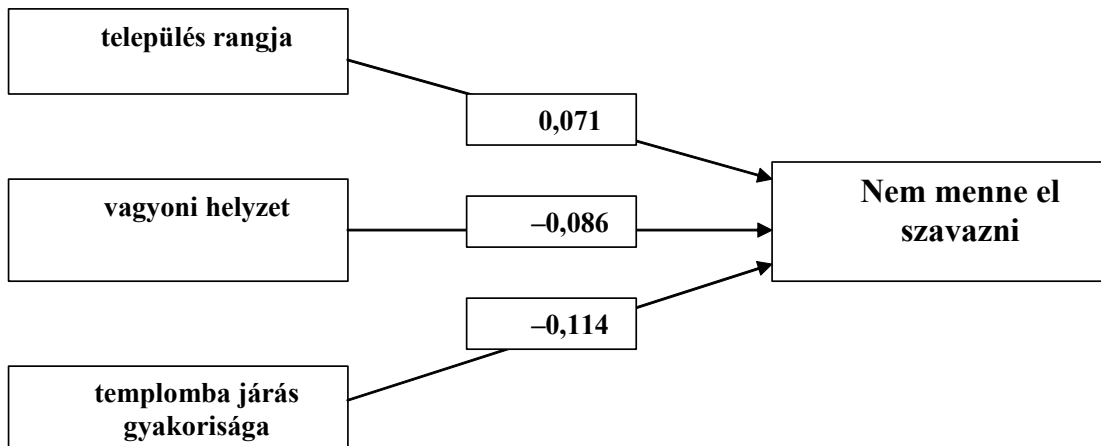
- Az MPSZ létrejöttével kapcsolatos információkat leginkább a városon élő, idős, magasan iskolázott, templomba gyakran járó férfiak követték.
- Az „egység” támogatói, vagyis, akik ellenzik, hogy a magyar politikai alakulatok versengjenek a szavazatokért az önkormányzati választásokon modálisan rossz anyagi helyzetű, idős, falusi lakosok.

Parlamenti választások

53. ábra

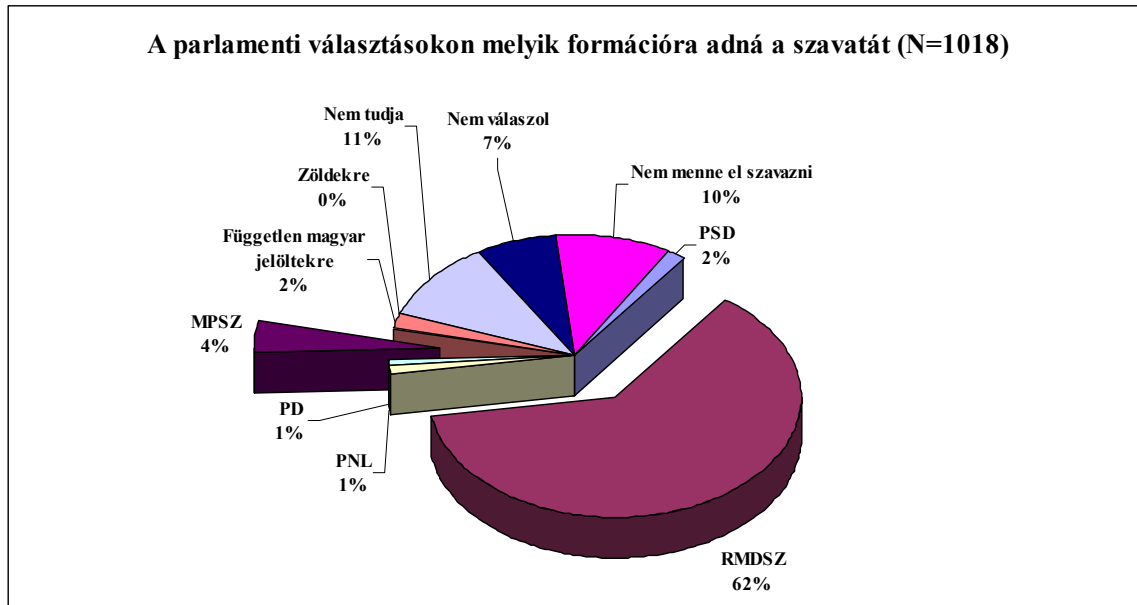

53. ábra. A szavazástól való távolmaradást befolyásoló tényezők, regressziós modellben

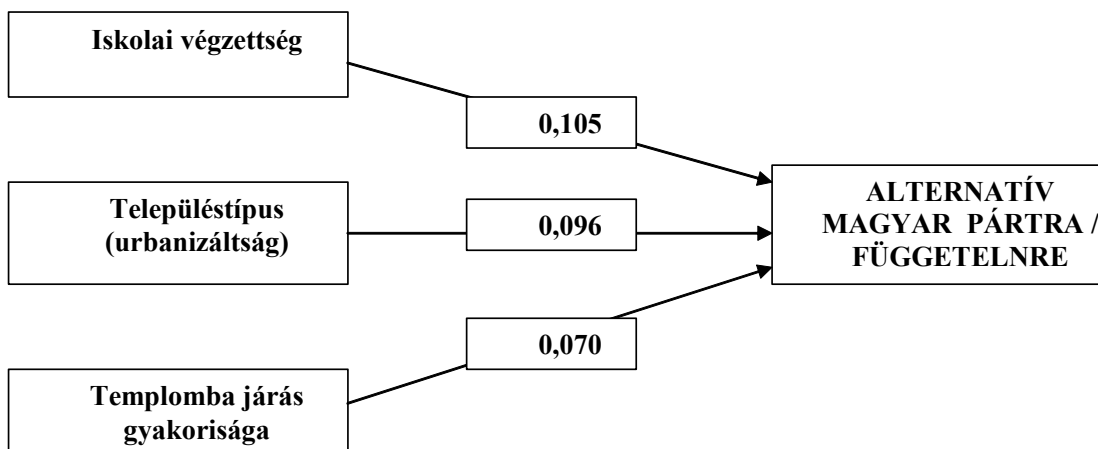

A szavazástól távol maradni szándékozók tehát inkább városban élnek, inkább szegények és templomba is ritkábban járnak az átlagnál. És fordítva: a legbiztosabb szavazók a falusi, templomba járó, de nem a legszegényebb rétegből kerülnek ki.

54. ábra

55. ábra. Az RMDSZ melletti, alternatív magyar politikai szereplőre (MPSZ-re vagy független jelöltre) szavazók profilja:

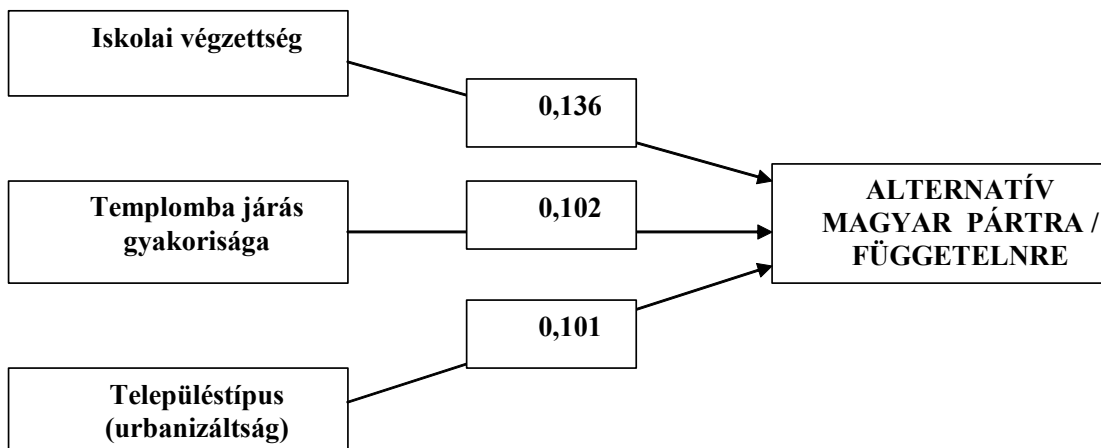
Az alternatív magyar politikai szereplők legbiztosabb szavazói (akik tehát úgy mondták, hogy ezek valamelyikére szavaznának, hogy előzőleg ez a választási lehetőség

expliciten nem volt felkínálva számukra) az átlagosnál magasabb iskolai végzettségűek, inkább városban élnek mint faluban és az átlagnál gyakrabban járnak templomba.

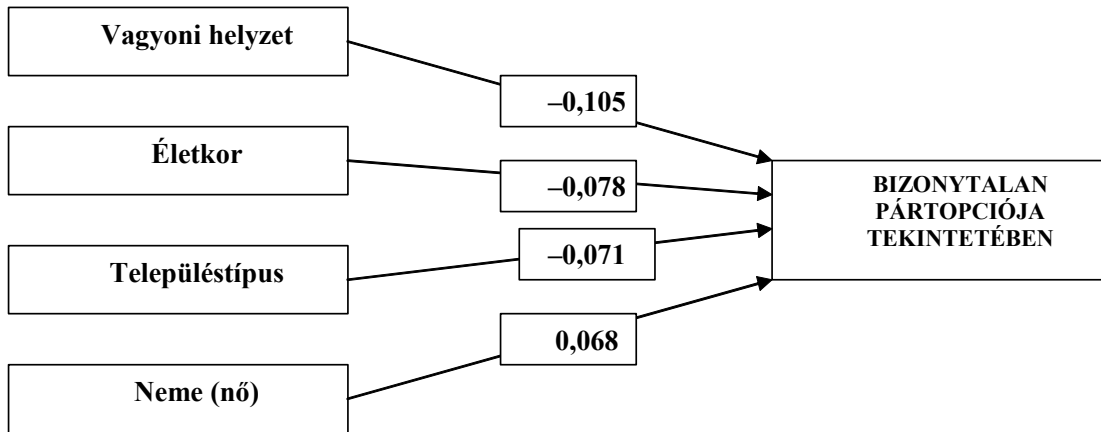
Elvileg felmerül a lehetősége a választási preferenciák vallás szerinti különbözőségének. A felekezeti hovatartozás azonban nem befolyásolja az RMDSZ-re / alternatív magyar pártra – független jelöltre szavazás mértékét, ezek aránya egyformán oszlik meg a különböző felekezetűek körében.

A reformátusok körében azonban módosul azonban az alternatív magyar irányba szavazók profilja: legerősebb hatása esetükben az iskolai végzettségnek van, és a templomba járás gyakorisága is erősebb hatást gyakorol a szavazási opcióra mint a településtípus.

56. ábra. A református nem-RMDSZ szavazók profilja

57. ábra. A pártpreferenciájukban bizonytalanok profilja

A pártopciójuk tekintetében bizonytalanok tehát leginkább a szegényebb, fiatalabb, inkább falun élő nők.

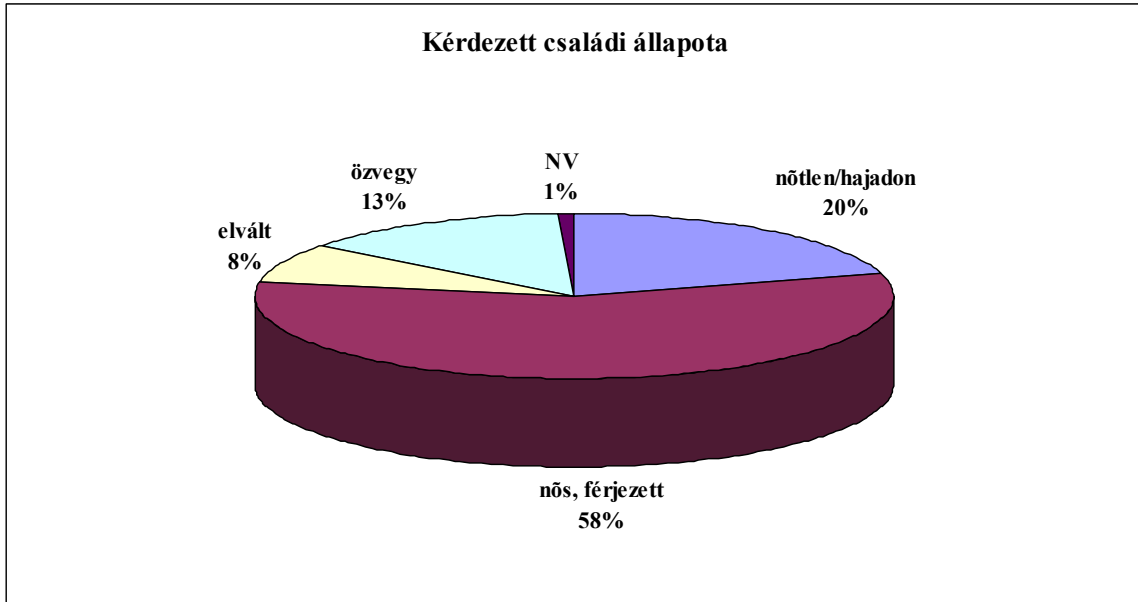
Nagyvárad

Alapváltozók szerinti megoszlás

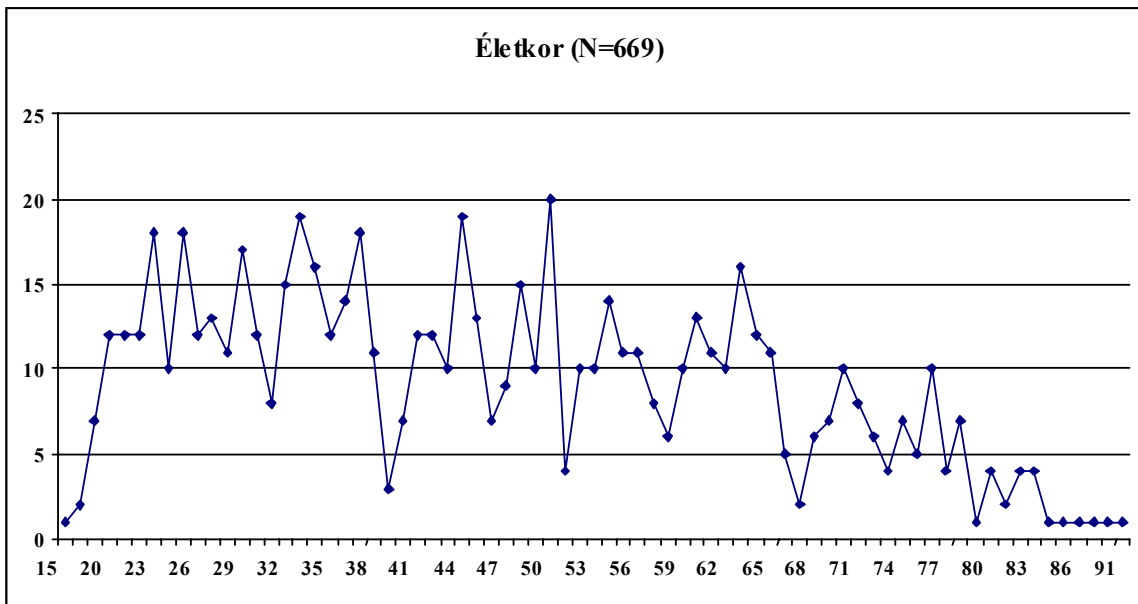
26. táblázat. A kérdezett neme

férfi	46.1
nő	53.9

59. ábra

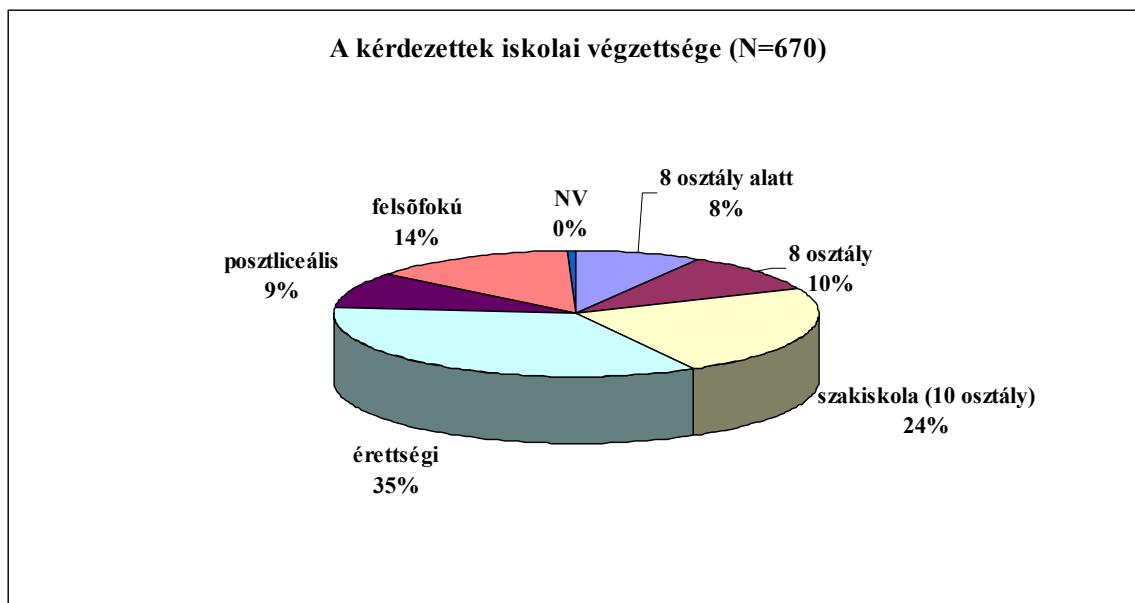
60. ábra

27. táblázat. A kérdezettek korcsoportok szerinti megoszlása

18-25	13.7
26-35	20.3
36-45	17.9
46-55	16.5
56-65	16.2
65 fölött	15.3

61. ábra

28. táblázat. A kérdezettek származási helye

Megye	%
Bihar	80.0
Nincs válasz	5.0
Szilágy	3.3
Hargita	2.8
Szatmár	2.4
Kovászna	1.0
Arad	0.9
Kolozs	0.9
Magyarország	0.6
Maros	0.6
Hunyad	0.4
Fehér	0.3
Máramaros	0.3
Szeben	0.3
Temes	0.3

Beszterce	0.1
Brassó	0.1
Bukarest	0.1
Máramaros	0.1
Összesen	100

29. táblázat. A kérdezettek tanulási nyelve a különböző szintű iskolákban

	magyar	román	vegyes	egyéb	N
elemi (1-4 osztály)	78,8	15,8	4,9	0,4	671
általános (5-8 osztály)	73,0	20,7	5,5	0,8	638
szakiskola / inasiskola	29,7	64,9	5,0	0,4	239
középiskola	57,3	37,4	4,6	0,8	393
posztliceális	14,9	82,4	2,7		74
egyetem / főiskola	30,1	67,0	2,9		103

30. táblázat. Dolgozik-e jelenleg

Igen	45,9
Nem	53,5
Nem válaszol	0,6

31. táblázat. Inaktívak helyzete (N=364)

nyugdíjas	58,0
rokkantnyugdíjas	11,9
háztartásbeli	5,9
munkanélküli	3,9
tanul	14,3
egyéb inaktív	3,0

32. táblázat. Ha dolgozik, milyen beosztásban (N=310)

felsőszintű vezető	2,1
középszintű vezető	5,9
önfoglalkoztató	5,9
szellemi beosztott	9,9
fizikai beosztott	26,9
nem dolgozik	30,0
nem válaszol	7,6
nincs válasz	11,7

- A nagyváradí megkérdezettek jövedelme magasabb mint a megyei átlag: az átlag családi jövedelem 6.323.171 lej, a modális eset ez esetben is 5.000.000 lej, a medián viszont 5.500.000.

33. táblázat. Hányan élnek egy háztartásban?

1 személy	15.1
2 személy	31.2
3 személy	26.5
4 személy	21.2
5 vagy több személy	6.0

34. táblázat. Háztartás tulajdonában levő vagyontárgyak

nyaraló	3,9
másik lakóingatlan	9,9
mélyhűtő, fagyasztóláda	69,1
automata mosógép	60,5
színes televízió	91,5
mobil telefon	51,6
vezetékes telefon	74,4
CD-lejátszó	32,9
személyi számítógép	32,7
internet-csatlakozás	9,3
személygépkocsi	35,9

35. táblázat. A kérdezett nemzetisége

magyar	94,8
román	2,7
német	0,3
roma	0,4
más	0,7
nem válaszol	1,0

36. táblázat. A kérdezett hozzátartozóinak nemzetisége

	magyar	román	német	roma	más	NV	N
Apja	92,5	4,8	0,9	0,6	1,2	0	668
Anyja	92,1	5,1	1,2	0,4	1,2	0	668
Házastársa	78,6	8,0	0,2	0,3	0,3	12,5	574

37. táblázat. A kérdezett milyen szinten ismeri a román nyelvet

Anyanyelve	5,4
Tökéletesen beszél	31,8
Nagyon jól beszél, de érezhető akcentussal	34,3
Az esetek többségében meg tudja értetni magát	20,9
Bizonyos esetekben meg tudja értetni magát, de csak nehézségekkel	6,0
Aligha pár szót ért	1,3
Egy szót sem ismer	0,1
Nem válaszol	0,1

38. táblázat. A kérdezett milyen szinten ismeri a magyar nyelvet (N=670)

Anyanyelve	91,5
Tökéletesen beszél	6,1
Nagyon jól beszél, de érezhető akcentussal	1,8
Az esetek többségében meg tudja értetni magát	0,4
Aligha pár szót ért	0
Nem válaszol	0,1

39. táblázat. A kérdezett milyen gyakran használja a magyar nyelvet különböző helyzetekben

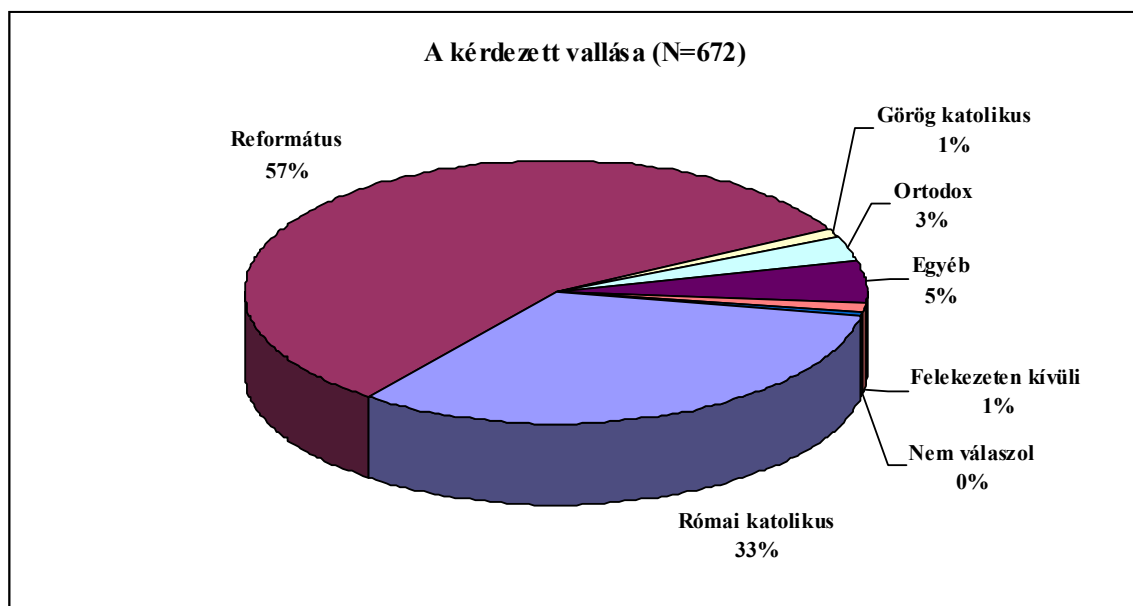
	Mindig	gyakran	ritkán	soha	nem válaszol	N
családban	90,1	8,1	1,2	0,4	0,1	668
munkahelyen	17,5	30,2	18,8	12,1	21,5	629
hivatalos ügyintézésnél	3,3	12,7	47,1	34,6	2,3	664
orvosnál	10,6	24,0	43,7	20,7	1,1	663
bevásárláskor	6,8	36,2	45,9	10,3	0,9	663
újságolvasásnál	44,7	37,0	10,6	5,1	2,6	662
rádióhallgatásnál	39,5	42,3	10,3	5,0	2,9	659
TV nézésnél	38,0	50,4	9,0	1,2	1,4	663

40. táblázat. A kérdezett milyen gyakran használja a román nyelvet különböző helyzetekben

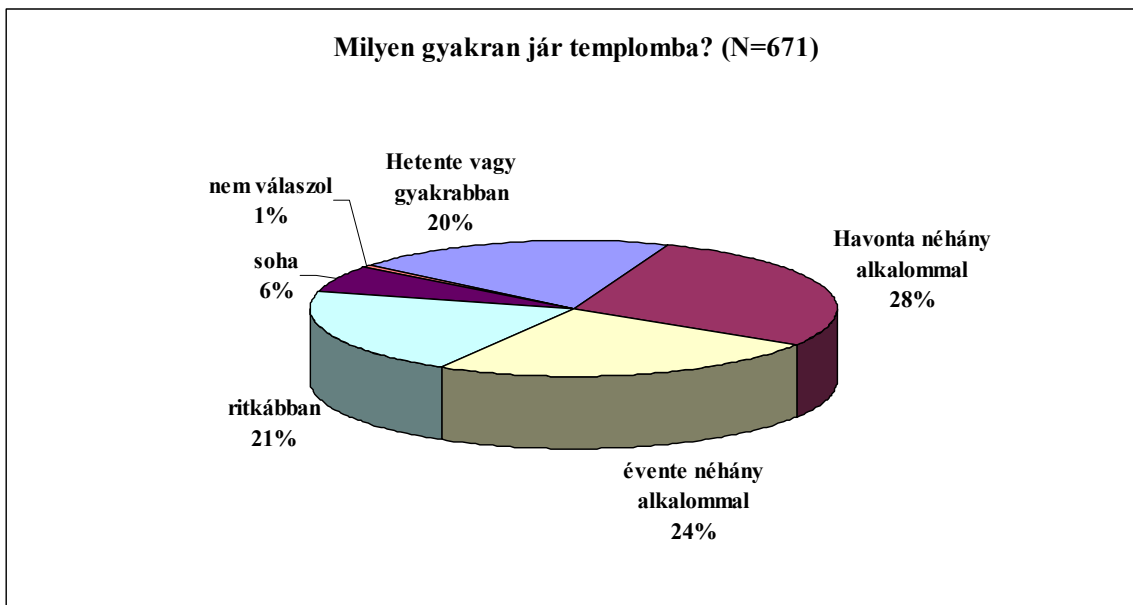
	mindig	gyakran	ritkán	soha	nem válaszol	N
családban	2,3	8,2	16,2	72,6	0,8	660
munkahelyen	8,8	37,8	17,0	16,6	19,8	625
hivatalos ügyintézésnél	39,2	48,4	8,1	2,4	1,8	663
orvosnál	22,6	52,3	19,0	5,1	0,9	663
bevásárláskor	12,1	63,6	19,6	4,2	0,5	662
újságolvasásnál	3,9	25,6	39,4	28,9	2,1	660
rádióhallgatásnál	2,6	25,8	38,8	30,5	2,3	659
TV nézésnél	2,4	32,9	41,8	21,5	1,4	662

Vallásosság, az egyház szerepvállalásához való viszony

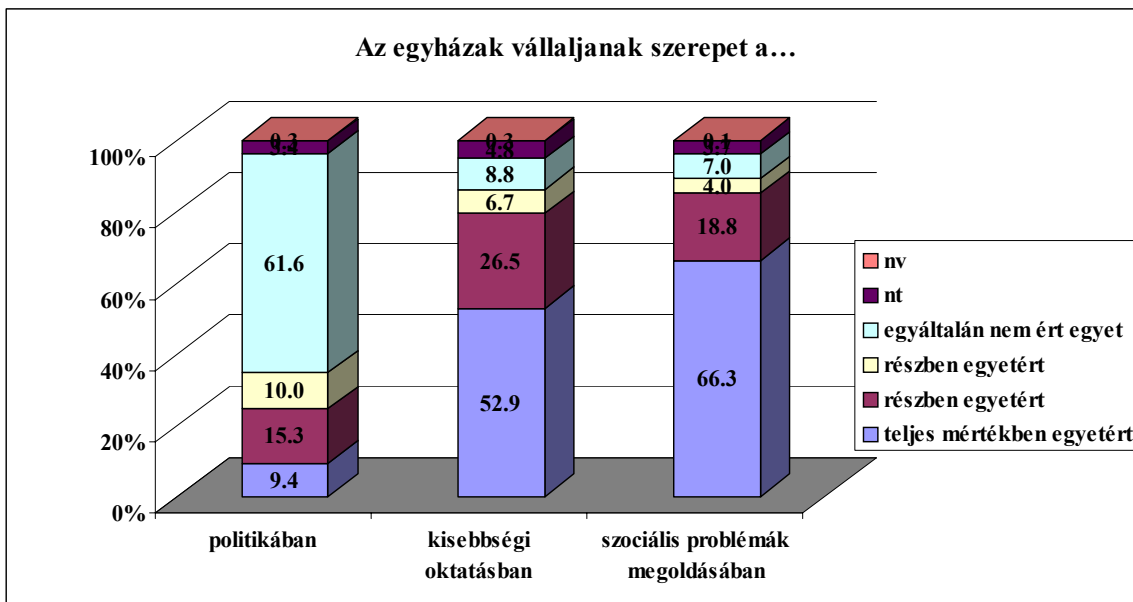
62. ábra

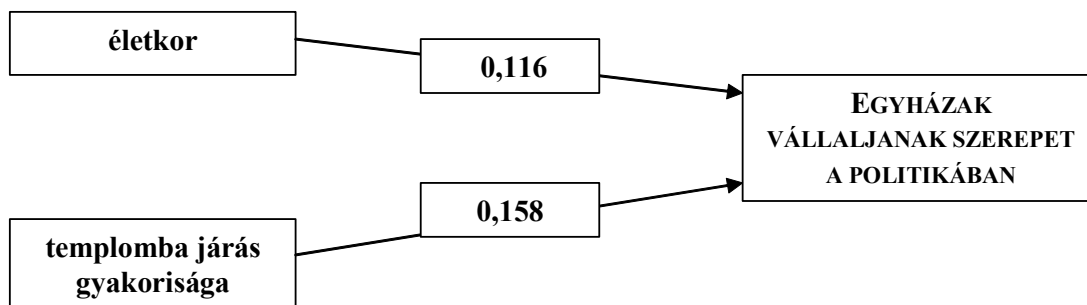
63. ábra

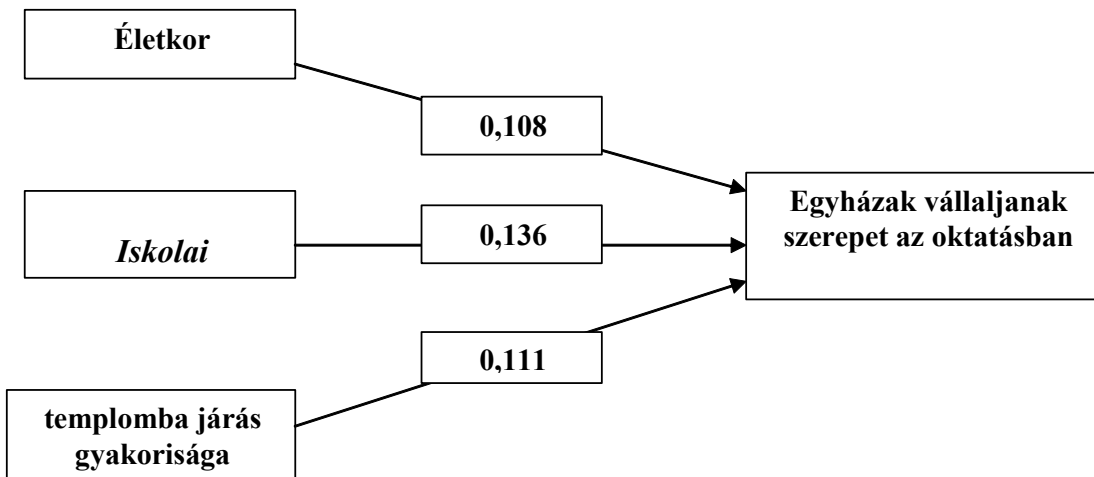
64. ábra

65. ábra. Az egyházak politikai szerepvállalásával való egyetértést befolyásoló tényezők

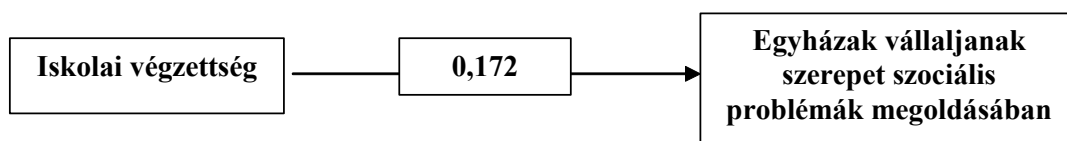
66. ábra. Az egyházak kisebbségi oktatásbeli szerepvállalásával való egyetértést befolyásoló tényezők

Az egyházak politikai és oktatásügyi szerepvállalását tehát elsősorban az idősek és a rendszeresebb templomba járók támogatják, az oktatásban való részvételt pedig az időseken és templomba járókon kívül a magasabb iskolai végzettségűek is.

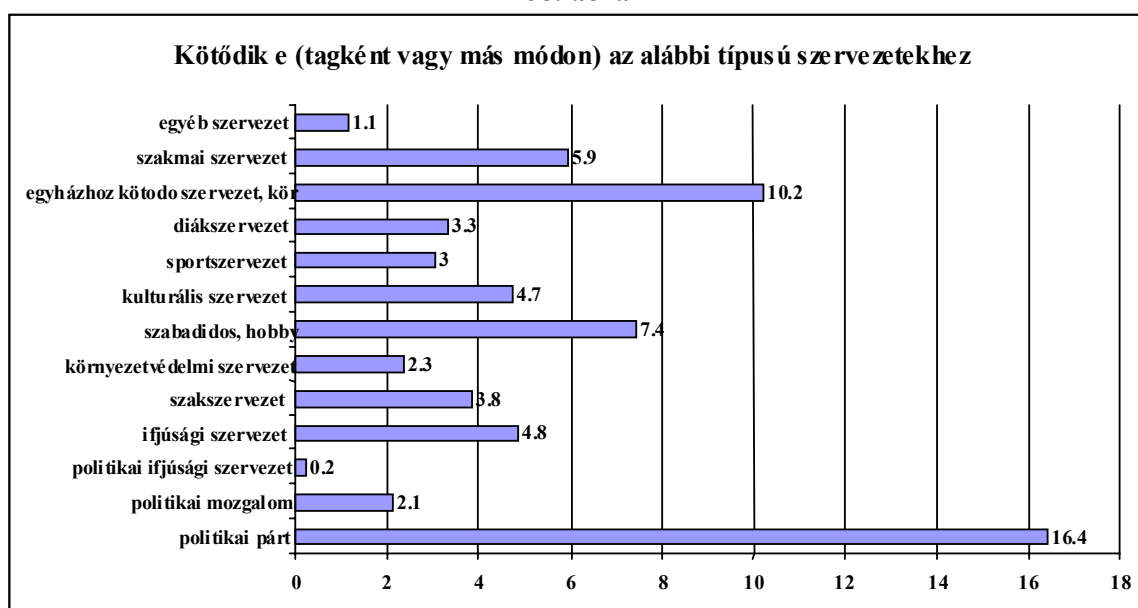
Az egyházak szociális szerepvállalását a magasabb iskolai végzettségűek támogatják.

67. ábra. Az egyházak szociális szerepvállalásával való egyetértést befolyásoló tényezők

Szervezeti kötődés

68. ábra

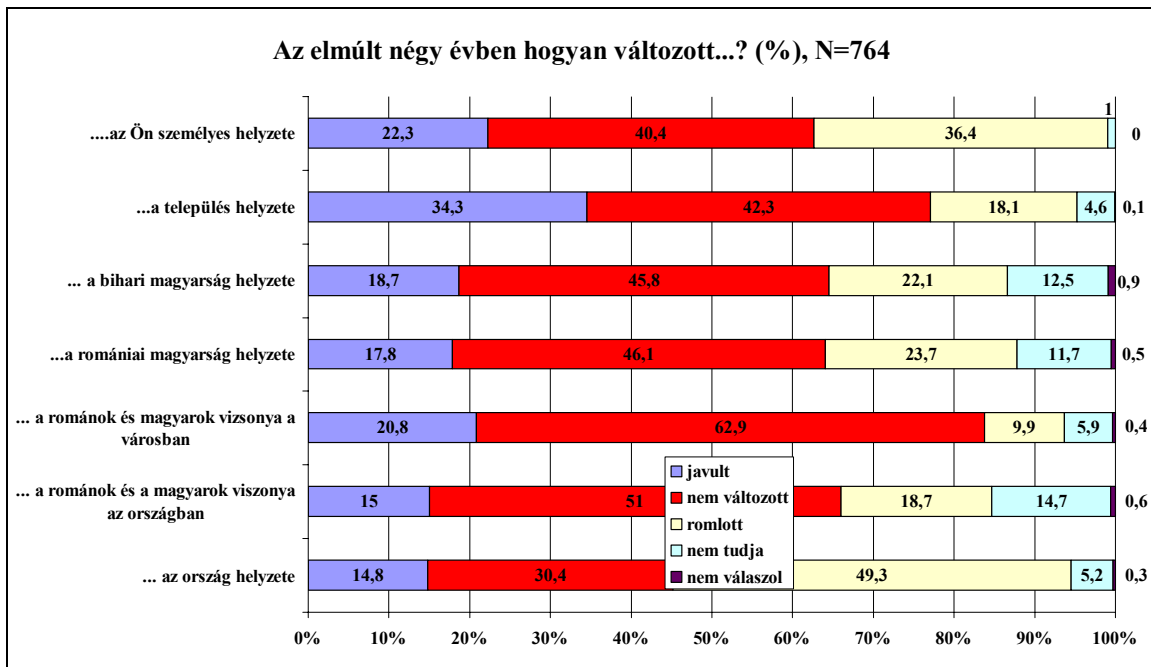

Közhangulat

A közhangulattal kapcsolatosan a Nagyváradra vonatkozó adataink szinte teljes mértékben megegyeznek a bihari almintán rögzítettekkel. Nagyváradon is a bihari magyarok helyzetét illetően könnyvelnek el leginkább javulást és itt is 22 százalékra körülire tehető azoknak az aránya, akik úgy vélik, hogy az elmúlt négy évben javult a személyes helyzetük. A legtöbb megkérdezett (49%) az ország helyzetére vonatkozó változásokat ítélte meg a legpesszimistábban, átlag feletti arányban vannak továbbá azok is, akik személyes helyzetük romlását könnyvelhették el az elmúlt négy évben. A biharihoz képest egyetlen szignifikáns eltérést regisztráltunk a váradai almintán: az interetnikus

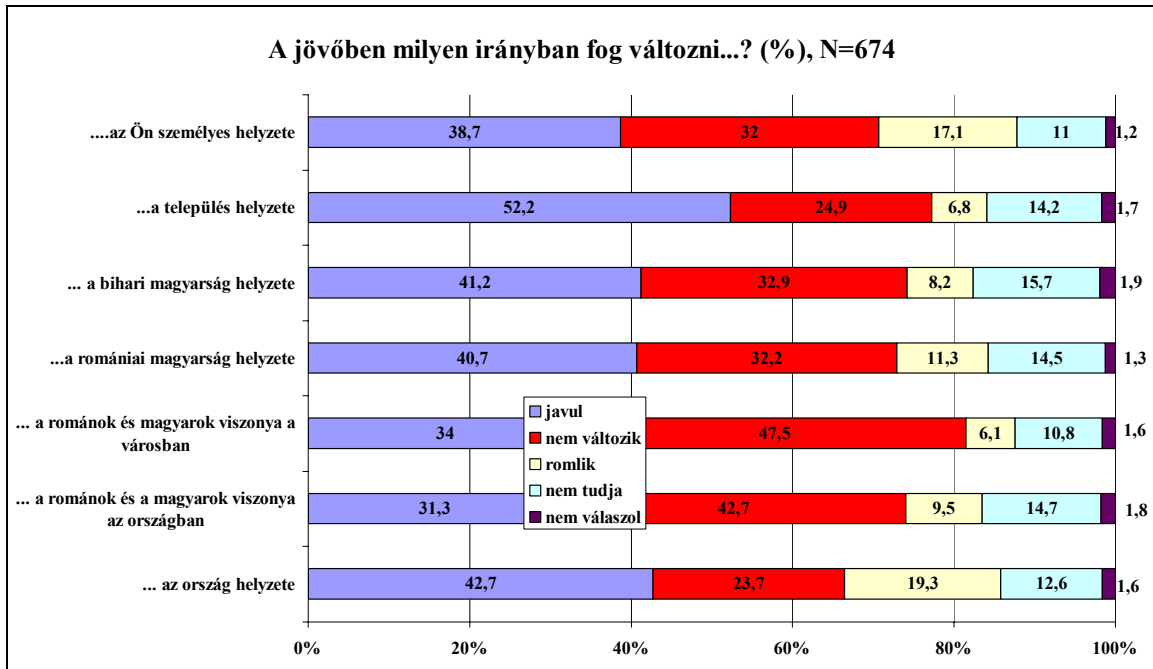
viszonyok alakulására vonatkozóan a megyeszékhely lakóinak megítélése kissé pesszimistább: itt csak minden ötödik válaszadó vélekedett úgy, hogy a románok és a magyarok viszonya javult az elmúlt négy évben.

69. ábra

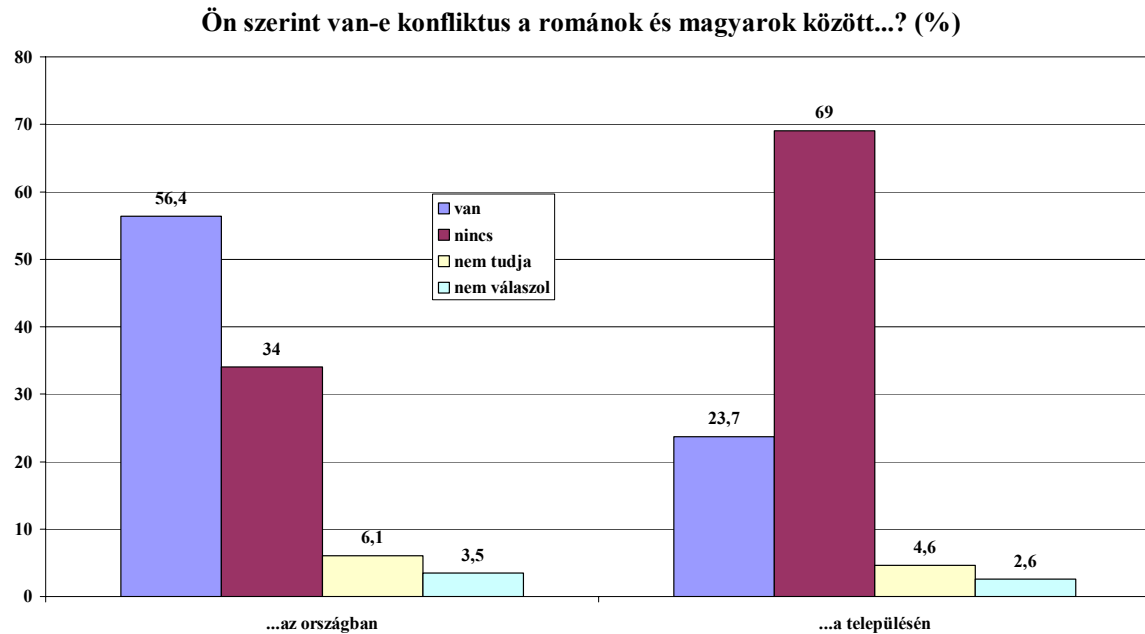

A jövőbeli várakozásokat illetően Nagyvárad – Bihar összehasonlításban hasonló megoszlásokról adhatunk számot. Nagyváradon is körülbelül második megkérdezett gondolja úgy, hogy a települése helyzete javulni fog a jövőben és 40 százalék körülire tehető azoknak az aránya, akik a bihari magyarság helyzetére vonatkozóan is derűlátóak. Enyhén pesszimistábbak a váradiak viszont annak a megítélésében, hogy a személyes helyzetük javulni fog (39 százalék szemben a Bihar vidéken rögzített 41 százalékkal). A válaszadók ezúttal is az ország helyzetével kapcsolatosan a legszkeptikusabbak: csaknem minden ötödik véli úgy, hogy az ország helyzete az elkövetkezendőben romlani fog.

70. ábra

80. ábra

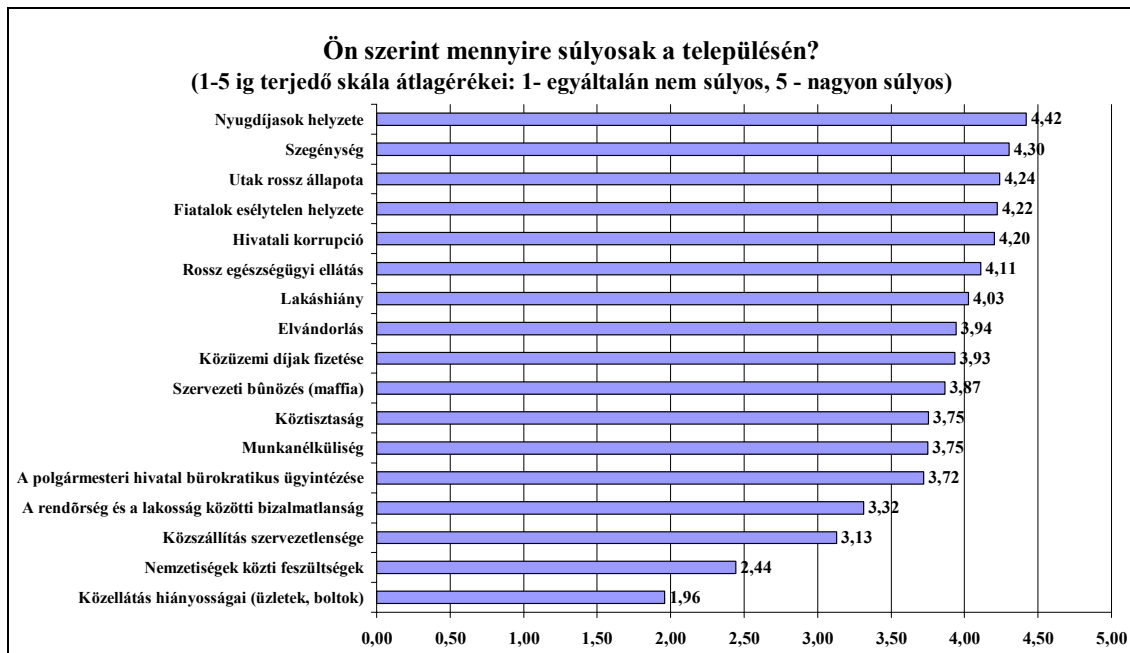
Amint az az általános közhangulatot mérő indexnél is kiderült, a nagyváradi magyarok interetnikus konfliktus percepciója élesebb a régióénál. Arra a kérdésre, hogy

szerintük van-e konfliktus a románok és a magyarok között, mind az országra, mind a városra vonatkozóan magasabb arányban válaszoltak igennel (56 illetve 24 százalék). A különbségre a magyarázat vélhetően a probléma nagyobb mediatisáltságának, valamint a tényleges konfliktuális események a városra jellemző „nagyobb sűrűségének” köszönhető.

Városkép, események, önkormányzat

A településképre vonatkozó első kérdésből kiderül, hogy a nagyváradiak és a Bihar megyei magyarok között a legsúlyosabbnak illetve a legkevésbé súlyosnak tartott problémákat illetően van konszenzus. Nagyváradon ugyanúgy a lista elejére kerültek a szociális kérdések és az utak rossz állapota, hasonlóképpen kevésbé ítélték problematikusnak a megyeszékhelyen lakók a nemzetiségek közötti feszültséget és a közellátás hiányosságait. A lista közepén viszont bizonyos fokú átrendeződés figyelhető meg: Váradon nagyobb hangsúllyal jelennek meg olyan problémák, amelyek a városra általában jellemzőek és amelyek megszüntetésében a helyi előljárók is hatékonyabban léphetnének, mint a hivatali korrupció vagy a szervezett bűnözés.

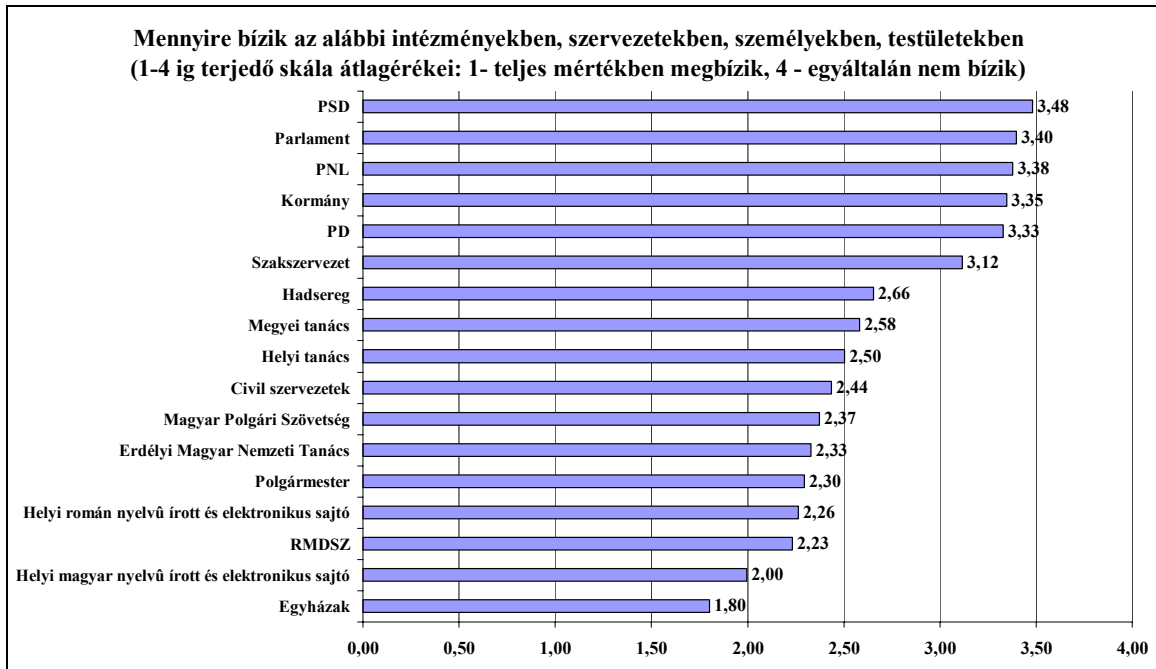
81. ábra

A fenti problémapercepciókon végzett faktorelemzés során elkülönülő látens profilkok összességében a variancia nagyobb hányadát magyarázzák (53%), mint a bihari magyarság esetében kapott modell. Ugyanakkor a különböző faktorok is „tisztábban” különülnek el egymástól. Ez azt jelenti, hogy a nagyváradai magyarok körében az említett problémák köre jobban tematizált, a válaszadók nagyobb hányada gondolkodik egymástól markánsabban elkülönülő problémacsomagokban, mint elszigetelt problémákban. Ez a jelenség egy fejlettebb közéleti nyilvánosság meglétére vall, ami kész sémákkal szolgál a lakosságot érintő problémák konceptualizálásában. A faktorelemzés során ezúttal három látens profilt sikerült elkülöníteni: az első és legszélesebb kategóriába azok tartoznak, akiknek a hivatali működéssel kapcsolatban vannak komolyabb panaszai (a hivatali korrupció, a polgármesteri hivatal bürokratikus ügyintézése, lakáshiány, elvándorlás, szervezeti bűnözés). Ezt követi azoknak a csoportja, akiknek a szociális és infrastrukturális problémákat tartják a legsúlyosabbaknak (rossz egészségügyi ellátás, a nyugdíjasok helyzete, az utak rossz állapota. Végül a harmadik – szűkebb – csoportot azok alkotják, akik leginkább a közellátás hiányosságait tekintik elsőrendű problémának (közszállítás szervezetlensége, közellátás hiányosságai, nemzetiségek közötti feszültségek).

Amennyiben a váradai magyar lakosság problémapercepcióinak profiljait összevetjük a politikai aktivitással, kiderül, hogy leginkább a hivatali működéssel kapcsolatban elégedetlenkedők (1 faktor) azok, akik a legkevésbé hajlandók majd szavazni a helyhatósági és a parlamenti választáson. Azok azonban, akik ebből a csoportból mégis az urnák elé járulnak a választás napján, nagyobb valószínűséggel szavaznak majd magyar jelöltre.

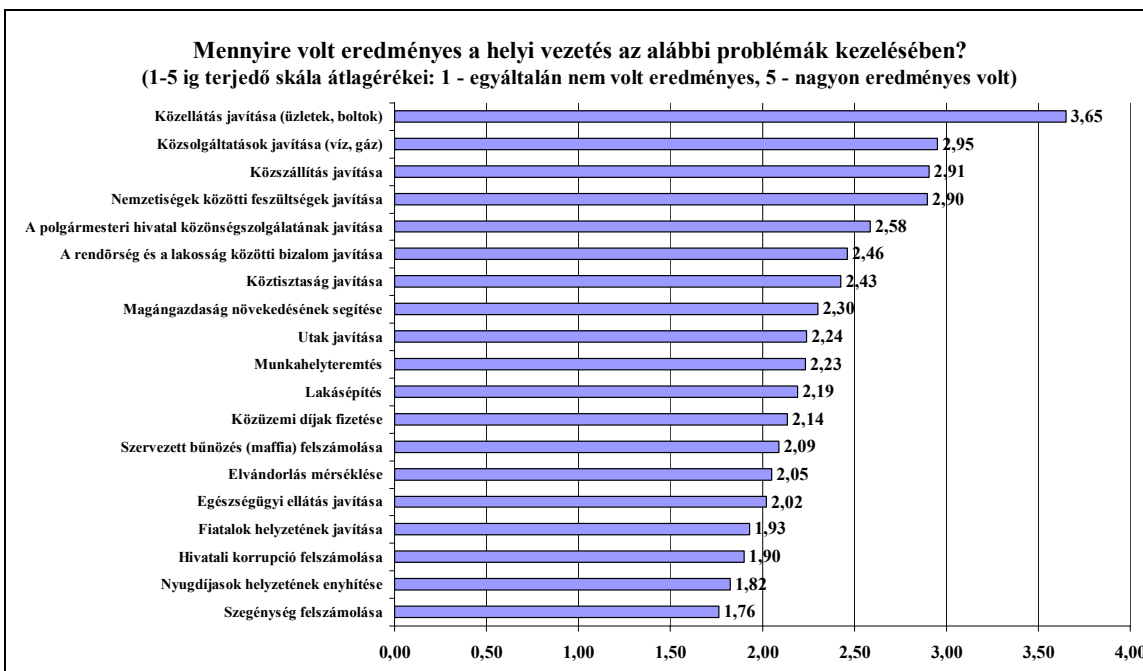
82. ábra

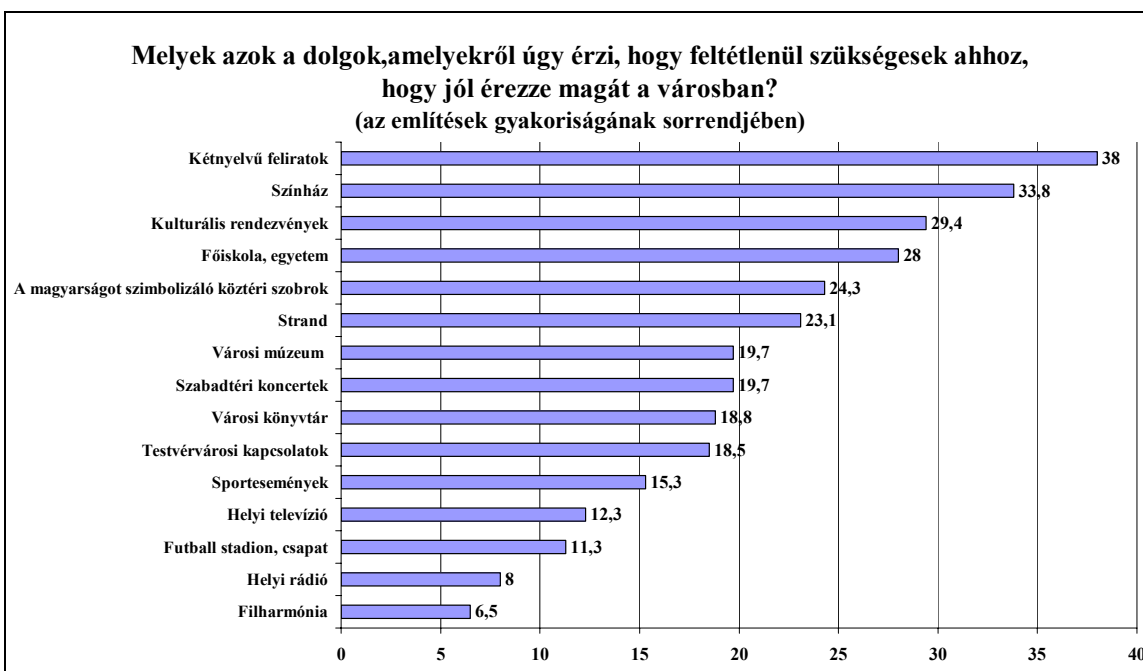
A különféle intézményekkel, hivatalos szervekkel, személyekkel kapcsolatos bizalmat vizsgáló kérdésünk alapján a váradi magyar lakosságra is azt mondhatjuk, hogy a legkevésbé a román pártokban, a parlamentben és a kormányban, leginkább pedig az egyházban, a magyar nyelvű sajtóban és az RMDSZ-ben bíznak. Előkelő helyen szerepel Váradon is a polgármester személye, de a román nyelvű írott sajtó is. A bizalom-indexpontoszám tekintetében ezek megelőzik az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanácsot és a Magyar Polgári Szövetséget is.

Akárcsak a bihari magyarok esetében a helyi vezetés hatékonyságával kapcsolatosan is érhető módon azon problémák megoldatlansága került előtérbe, amelyeket egy korábbi kérdésben a legsúlyosabbnak ítélték meg a válaszadók. Eszerint a helyi vezetés kompetenciáján részben túlmutató szociális problémák kezelése terén észlelték a legnagyobb hiányosságokat. A helyi megoldásra váró feladatok közül a hivatali korrupció, az utak rossz állapota valamint a szervezett bűnözés felszámolására vonatkozó hiányosságokra a legérzékenyebb a nagyváradi magyar lakosság. A bihariakkal szemben a nagyváradi magyar lakosság kevésbé elégedett a városvezetés interetnikus feszültségek kezelésére vonatkozó politikájával valamint a részben a városvezetést is terhelő lakásépítési és munkahely-teremtési programjával.

83. ábra

84. ábra

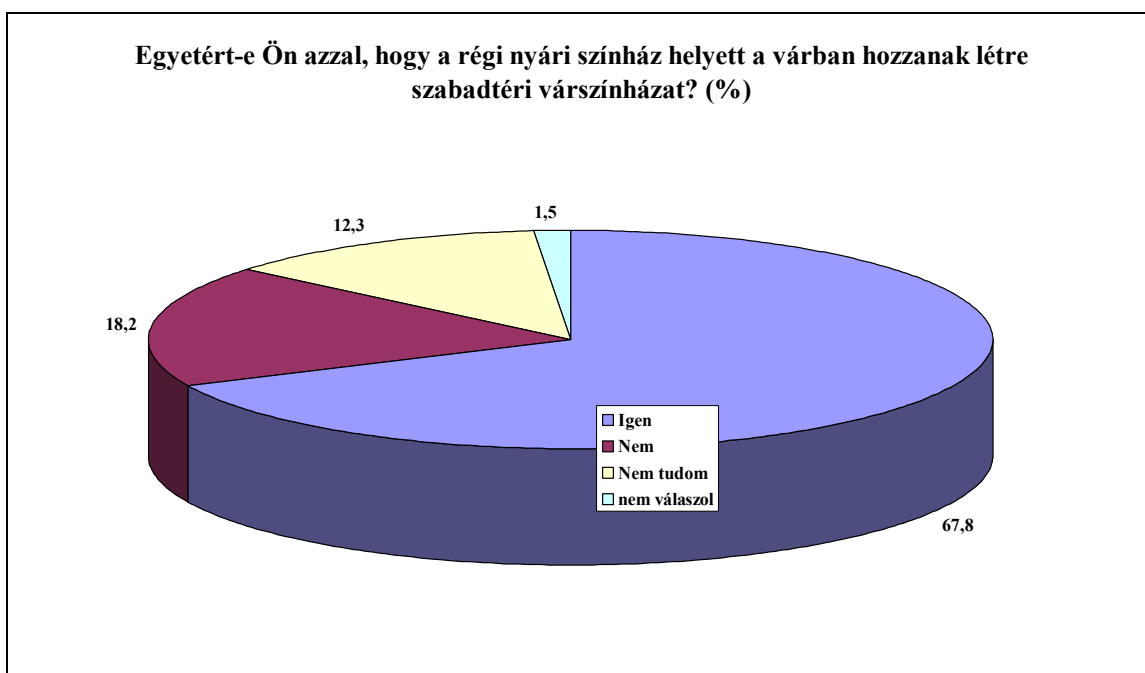

A vizsgálat során arra is rákérdeztünk, hogy melyek azok a dolgok, amelyek fontosak a lakosság számára, ahhoz, hogy jól érezze magát a városban. A nagyváradi

lakosság körében ebben a vonatkozásban első helyre került a kétnyelvű feliratok ügye (38%), ezt követi a színház valamint a kulturális rendezvények fontossága. A nagyváradi magyarok válaszaiban még inkább tetten érhető, hogy azon események, rendezvények, helyszínek fontossága értékelődik fel, amelyek megvalósítása, fenntartása komolyabb erőfeszítést igényel a helyi (magyar) vezetés részéről (kulturális rendezvények, színház, egyetem), illetve létrejöttüket komoly vita övezte/övezi (a kétnyelvű feliratok, a magyarságot szimbolizáló köztéri szobrok).

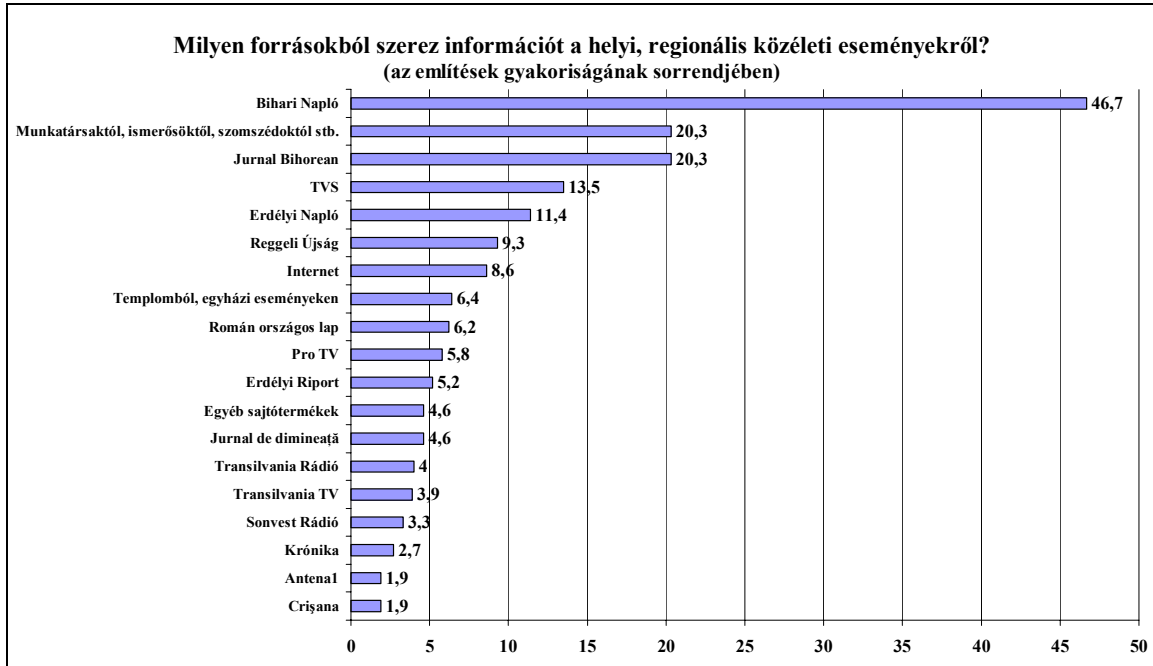
A szabadtéri várszínház létrehozásával kapcsolatban a bihari magyarokkal szemben a váradiak döntő többsége (68 százalék) úgy vélekedik, hogy a régi színház helyett a várban kellene szabadtéri várszínházat létrehozni. Az ötletet elutasítók aránya ennél szignifikánsan alacsonyabb (18 százalék), további 14 százalék pedig nem nyilvánított véleményt a kérdéssel kapcsolatban.

85. ábra

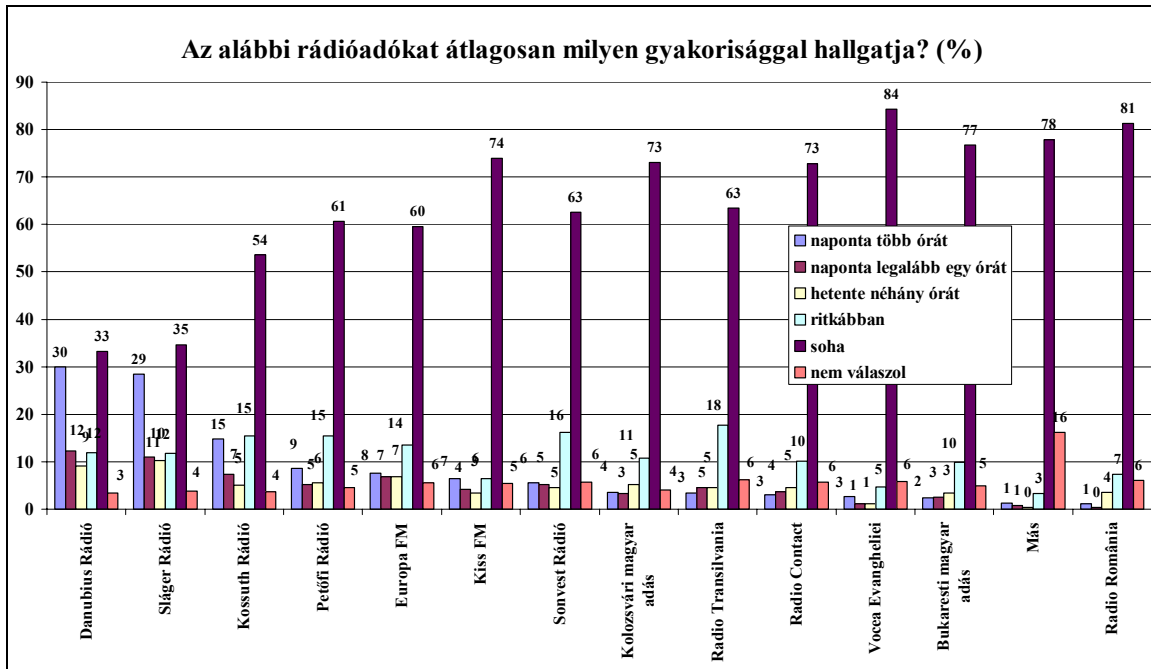
Médiafogyasztás, tájékozódás

86. ábra

A nagyváradai magyarok körében is a legnépszerűbb közéleti hírforrás a Bihari Napló helyi napilap, amit a válaszadók csaknem fele említett meg. A román helyi lapok olvasottsága magasabb, mint vidéken, a válaszadók egyötöde említette a Jurnalul Bihorean-t és hasonló arányban vannak azok is, akik elsősorban a munkatársak, ismerősök, szomszédok révén jutnak a helyi vonatkozású információkhoz. A Váradon fogható TVS, az Erdélyi Napló és a helyi Reggeli Újság is jelentékeny információforrások. A vidékhez képest a váradiak még csekélyebb hányada említette a Kolozsváron kiadott, ám bihari helyi tudósítóval is rendelkező Krónikát. Az országos átlaghoz képest viszont itt még magasabbnak mondható azoknak az aránya, akik az interneten keresztül jutnak a helyi vonatkozású közéleti információkhoz.

87. ábra

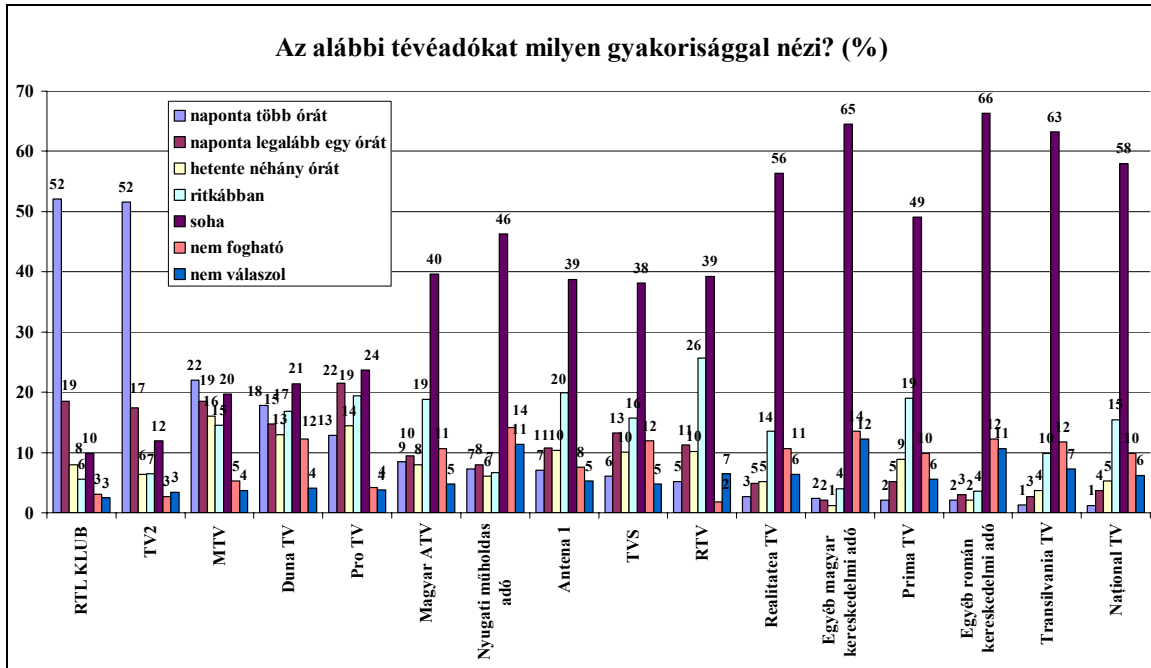

A leggyakrabban hallgatott rádióadók a nagyváradi magyarok körében is a magyarországi kereskedelmi rádiók (Danubius, Sláger), ezt követik a közszolgálati adások (Kossuth és Petőfi). Akárcsak a bihari mintában, itt is igen alacsony a hallgatottsága a román közszolgálati adóknak, a megkérdezettek több, mint 80 százaléka soha nem szokott ezekre a hullámhosszokra váltani. A helyi vonatkozású hírek szempontjából fontos rádiódók közül a kolozsvári rádió hallgatottsága átlagosnak tekinthető, akárcsak az országos szórású román kereskedelmi rádióké, az Europa FM-é, a Kiss FM-é és a Sonvest rádióé.

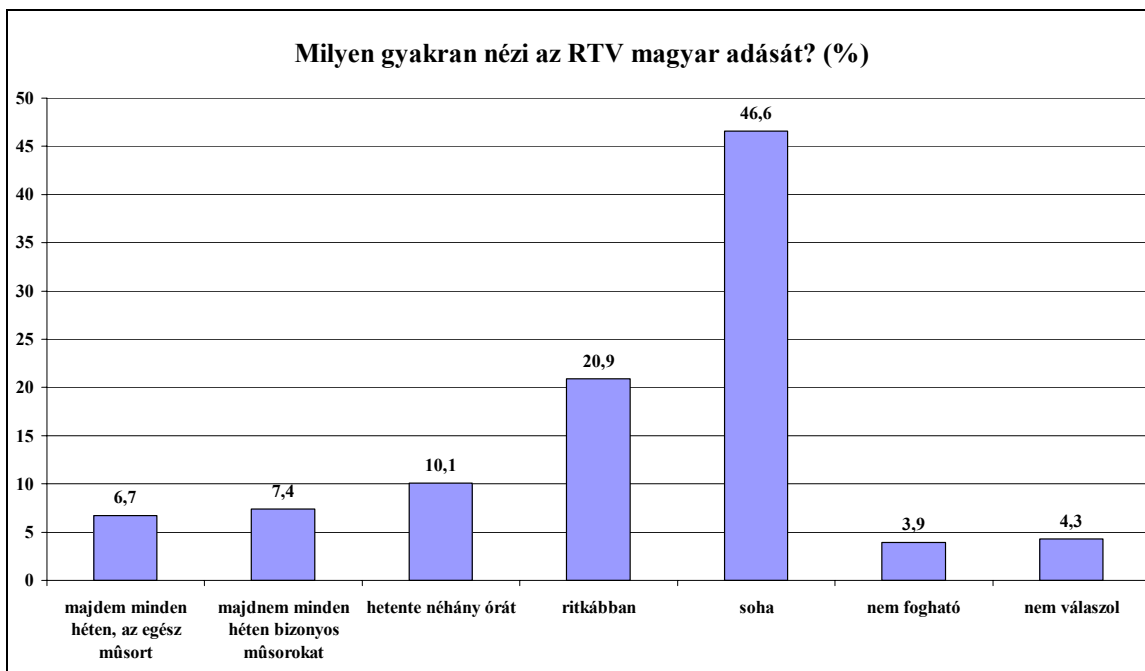
A tévéadók tekintetében a bihari magyarságra általában jellemző médiafogyasztói profilról adhatunk számot: a leggyakrabban nézett csatornák közül a magyarországi kereskedelmi adók (RTL Klub és TV2) vezetnek toronymagasan (a válaszadók több, mint fele ezeket napi rendszerességgel nézi), őket a magyarországi közszolgálati műsorok követik (MTV, Duna Tv). A piacvezető román nyelvű kereskedelmi adók (Pro Tv, Antena 1) nézettsége szintén átlagon felüli. A helyi tőkével induló országos Național TV, valamint a helyi szórású Transilvania TV nézettsége az említettek közül a legalacsonyabb, ez alapján úgy tűnik, hogy a lokális hírek közlésében is kevésbé jelentékeny a szerepe.

A román televízió magyar adását a nagyváradi magyarok alig több, mint egyötöde követi heti rendszerességgel, a megkérdezettek fele soha nem szokott ezekre a műsorokra átkapcsolni.

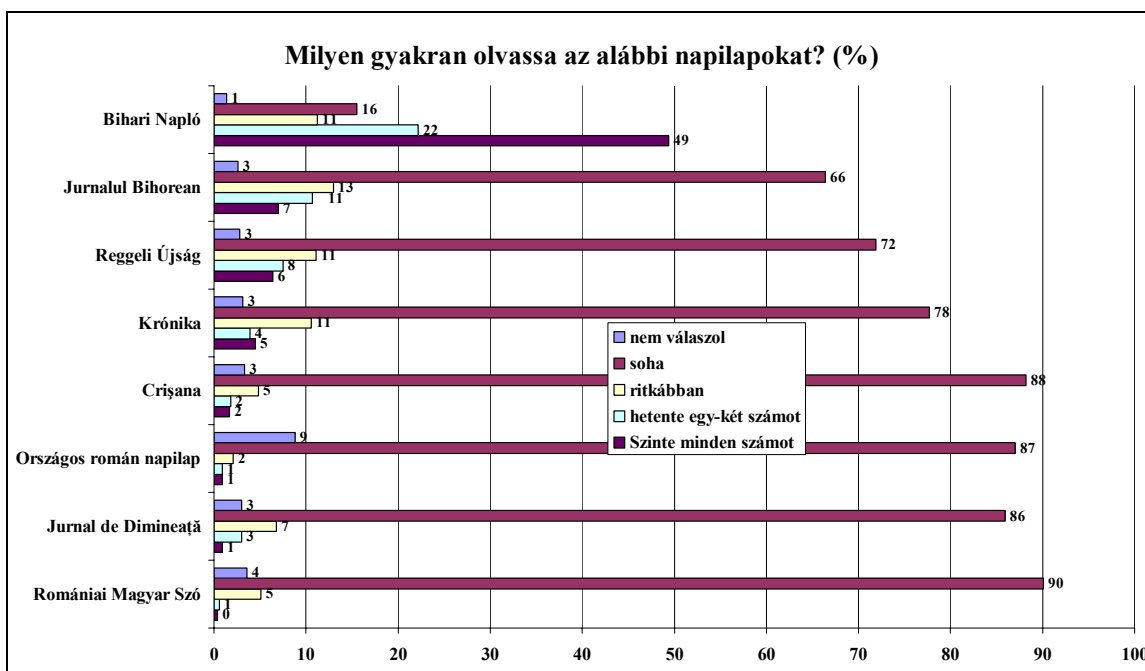
88. ábra

89. ábra

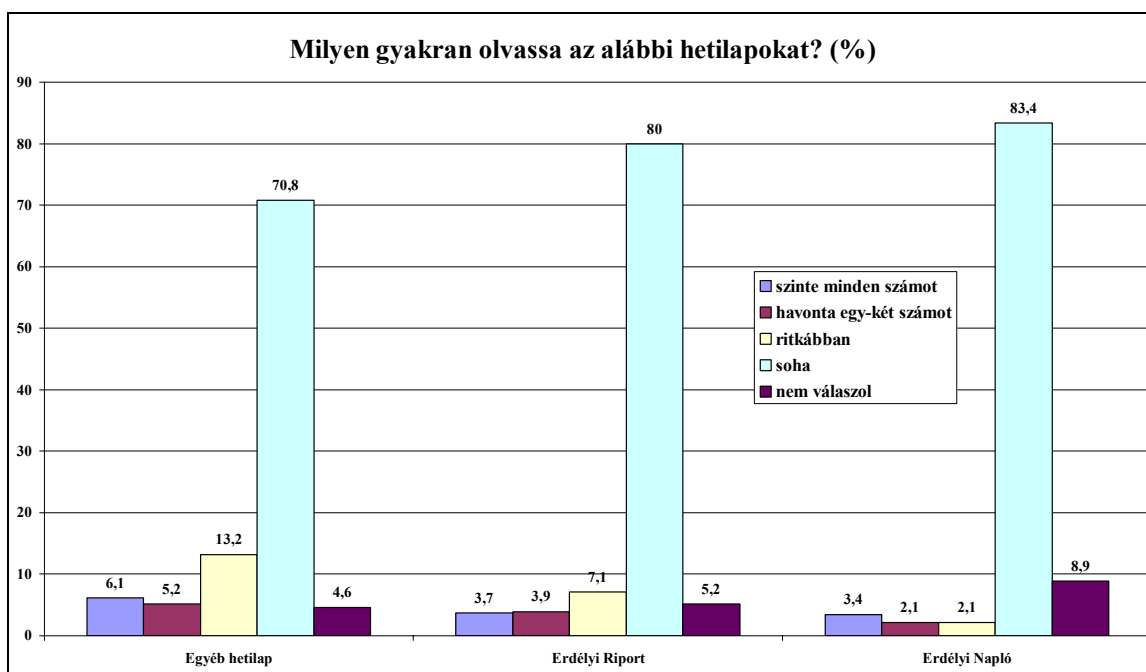
90. ábra

Amint az a közéleti eseményekről való tájékozódás médiumai kapcsán is kiderült, a nagyváradi magyarok körében a legolvasottabb napilap a Bihari Napló, a

megkérdezettek csaknem fele napi rendszerességgel lapozza fel. Ezt tekintélyes lemaradással a Jurnalul Bihorean helyi román napilap és magyar nyelven megjelenő Reggeli Újság követi. Az országos lapok népszerűsége ezeknél is kisebb, a Krónikát a váradi magyarok 5 százaléka, a Romániai Magyar Szót kevesebb, mint 1 százaléka olvassa napi rendszerességgel. A válaszadók több, mint kétharmada nem olvas hetilapot, a nemrégiben alapított Erdélyi Riport olvasótábora is messze alulmarad a piacvezető napilapokénál.

91. ábra

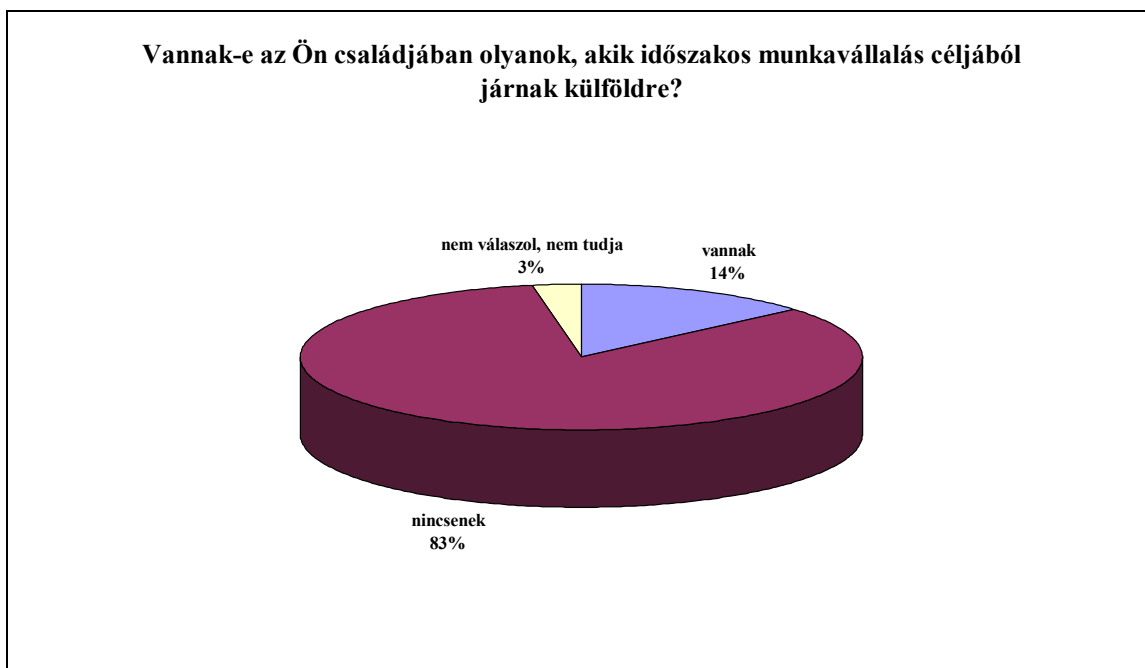
Összefoglalásként – akár csak a bihari magyarok esetében – a váradiak médiafogyasztási szokásait illetően is elmondható, hogy míg az elektronikus médiában a magyarországi kereskedelmi adók dominanciája a jellemző, az írott sajtótermékek esetében pedig a helyi újságok üzenetei érkeznek el leginkább az olvasóhoz. Ez utóbbin belül a Bihari Naplónak – csaknem monopolisztikus helyzete miatt – a kampányolás szempontjából is döntő szerepe van.

Migrációs tapasztalat, szándék

92. ábra

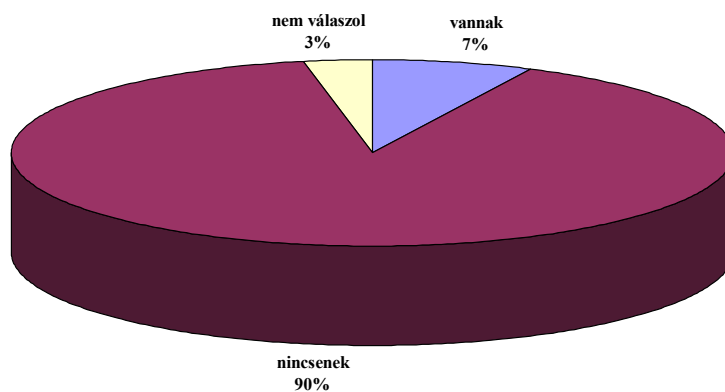

93. ábra

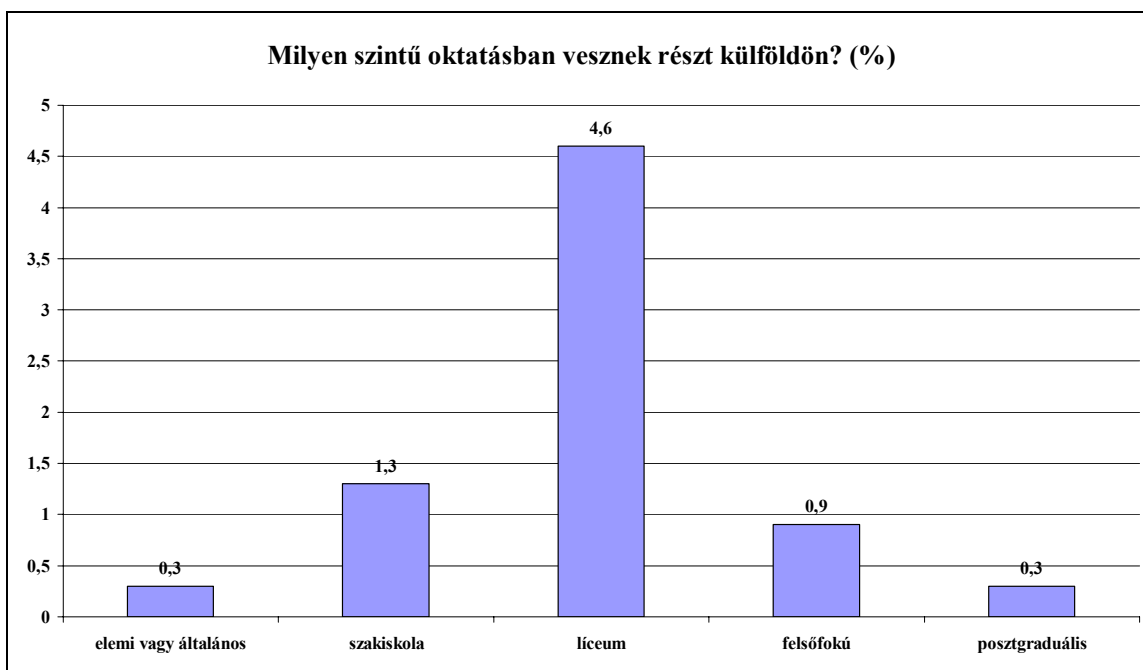

94. ábra

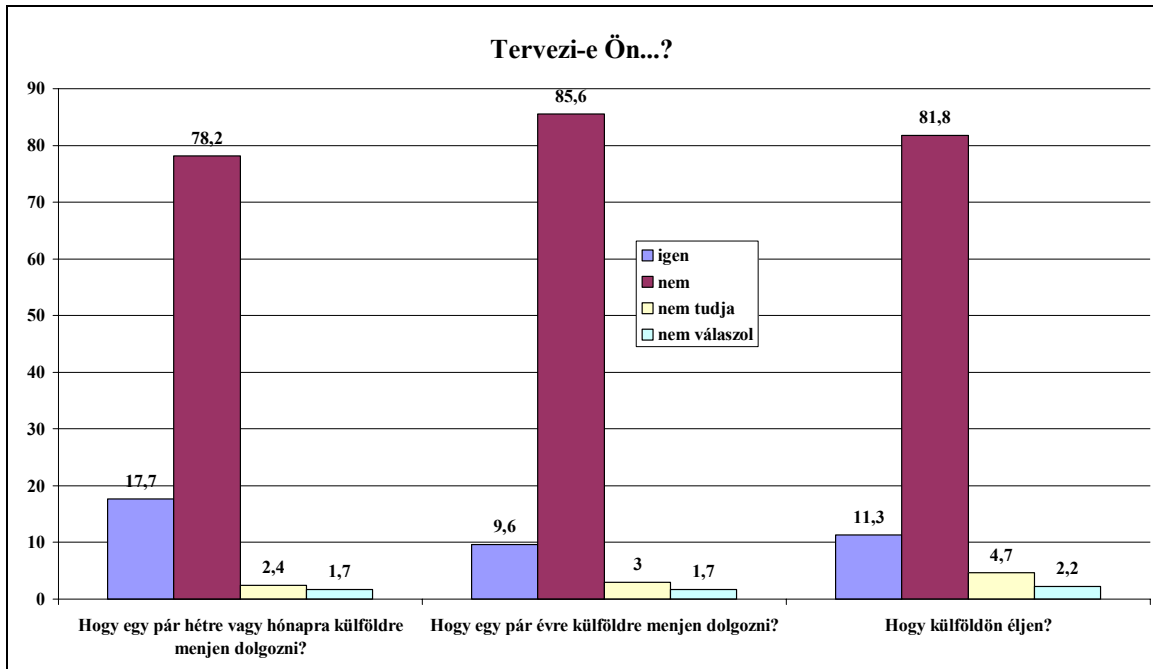
Van(nak)-e az Ön szűkebb családjában olyan személy(ek) (egy háztartásban élő családtagok), akik külföldön tanulnak?

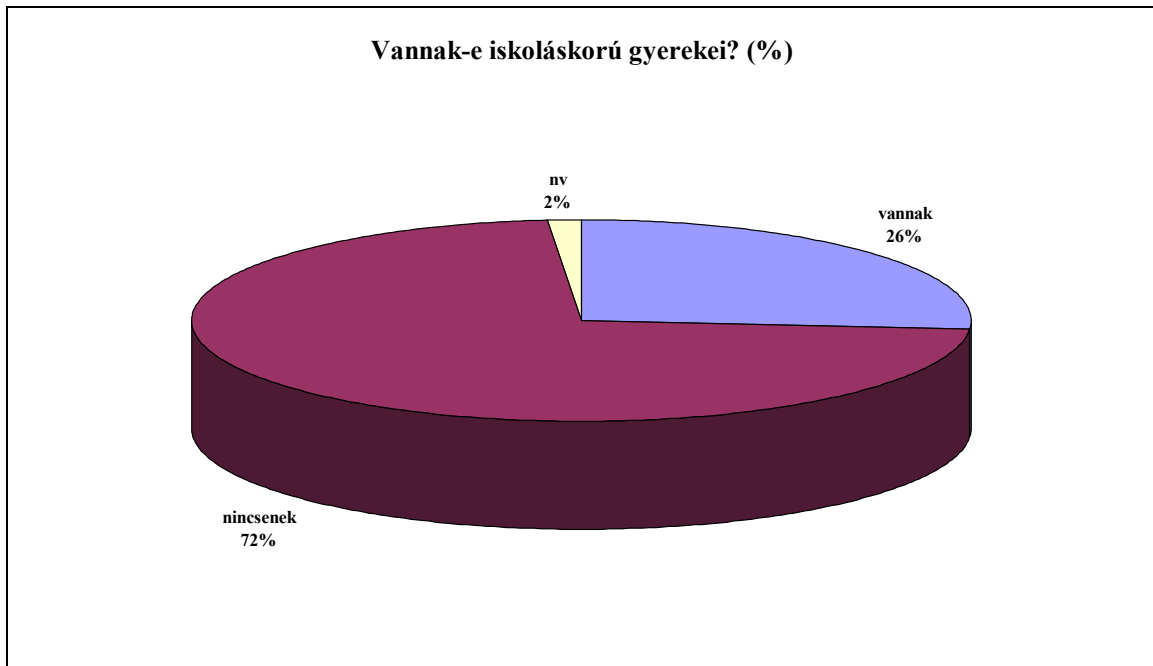
95. ábra

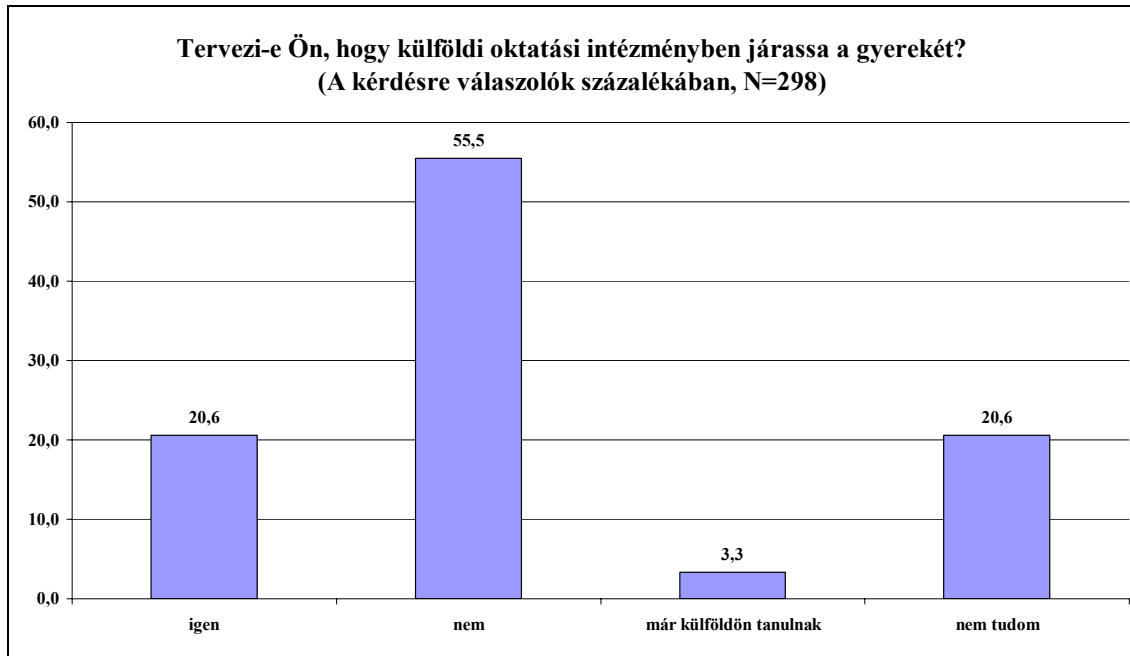
96. ábra

97. ábra

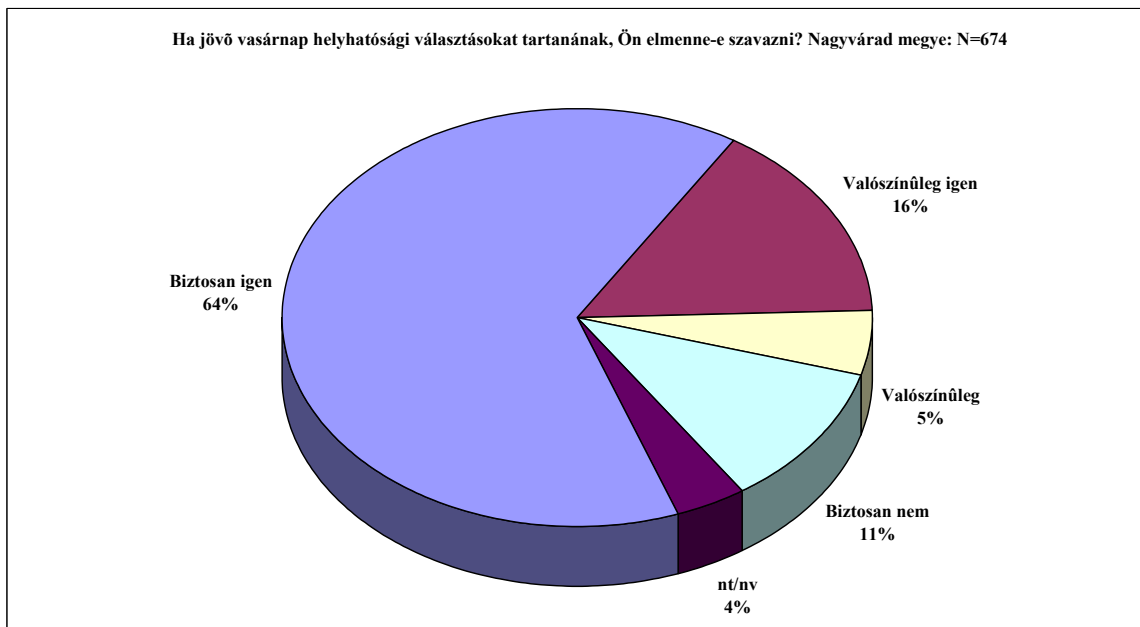

98. ábra

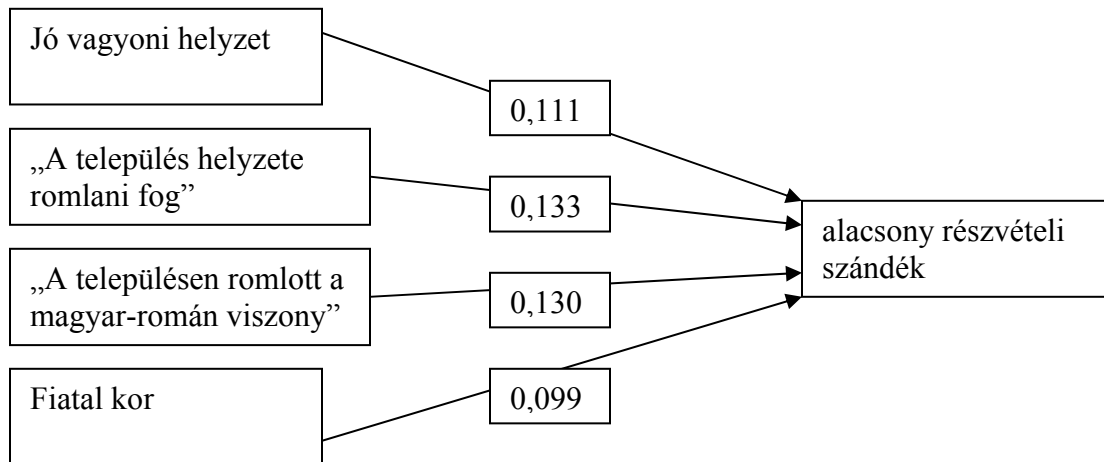
A helyhatósági választásokon való részvételi szándék

101. ábra

- Nagyváradon a Bihar megyei helyzethez hasonlóan a szavazók 64 százaléka biztosan és 16 százaléka valószínűleg elmenne szavazni.

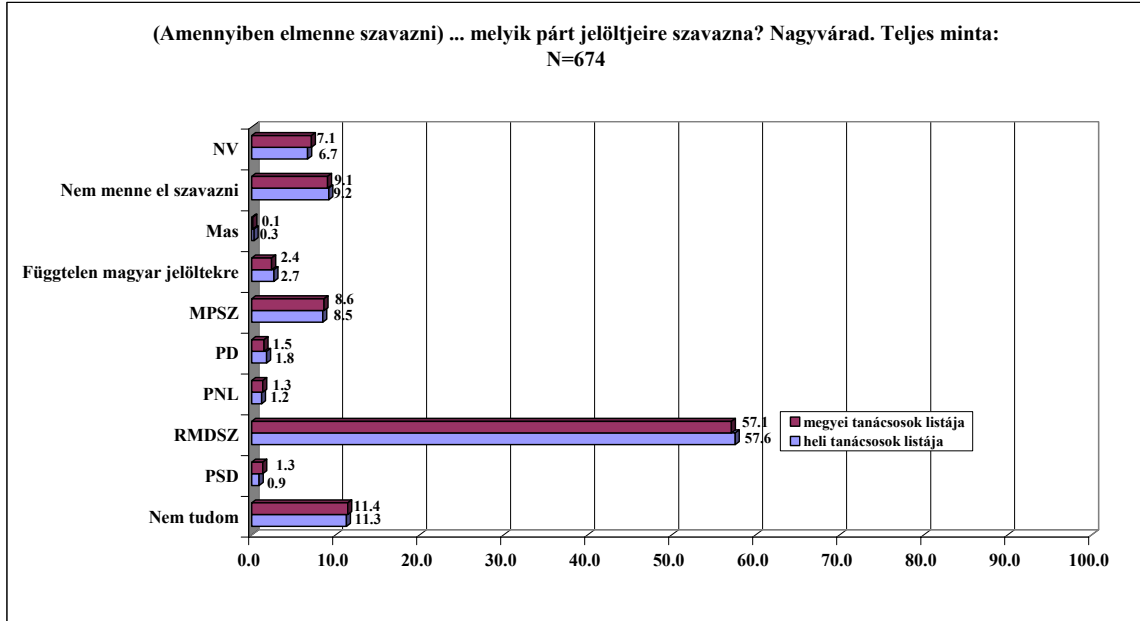
102. ábra. A helyhatósági választásokról távolmaradók profilja (Nagyvárad).

- Az urnáktól távolmaradók profilja nagyon hasonlít arra, amit a Bihar megyei mintán láttunk. Lényeges különbség, hogy nagyváradon a fiatal kor a helyhatósági választásokon való részvétel ellenében hat. Az alapváltozók közül ezen kívül itt is a jó anyagi helyzet jött elő, mintha a választásoktól való távolmaradás egyfajta középosztálybeli minta lenne. Ezen kívül a távolmaradók szerint a román-magyar viszony alakult kedvezőtlenül az elmúlt négy évben. A település jövőbeli fejlődését tekintve a távolmaradók pesszimisták.

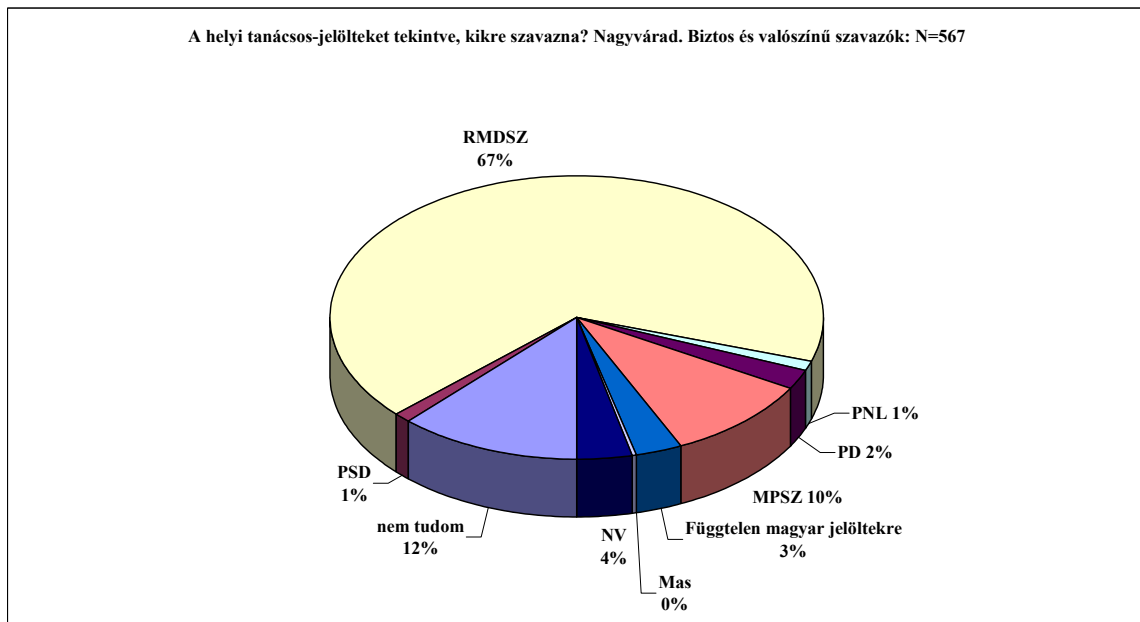
Pártopciók a helyhatósági választásokon és a polgármesterjelöltek támogatottsága.

103. ábra

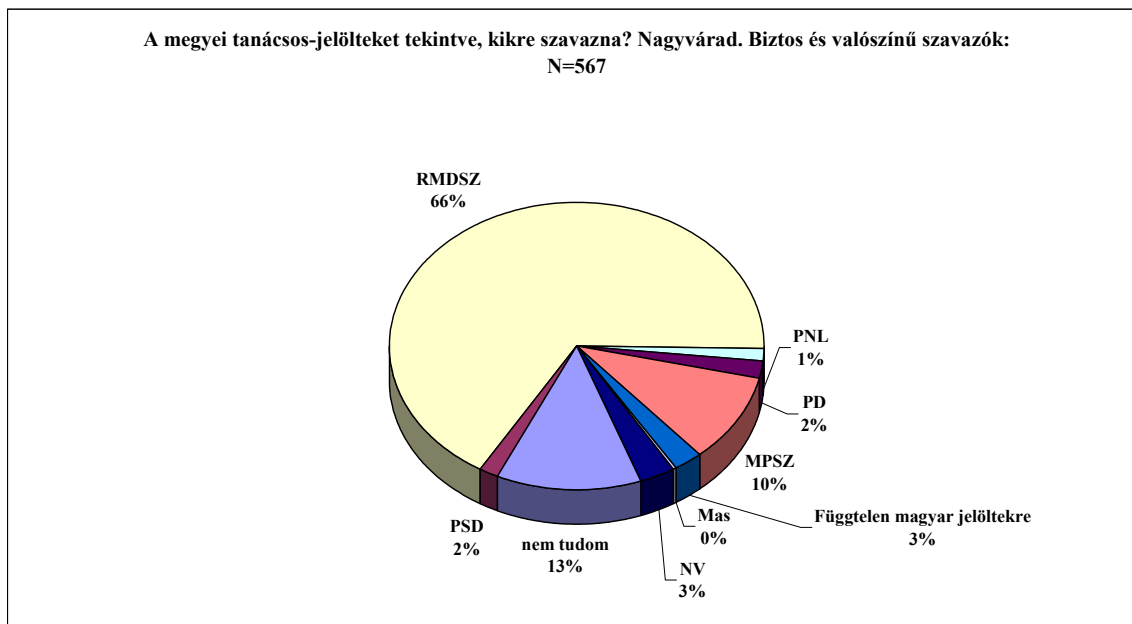

- Nagyváradon az RMDSZ a megyei és a helyi tanácsosi lista tekintetében a magyar szavazatok 57 százalékára számíthat.

104. ábra

105. ábra

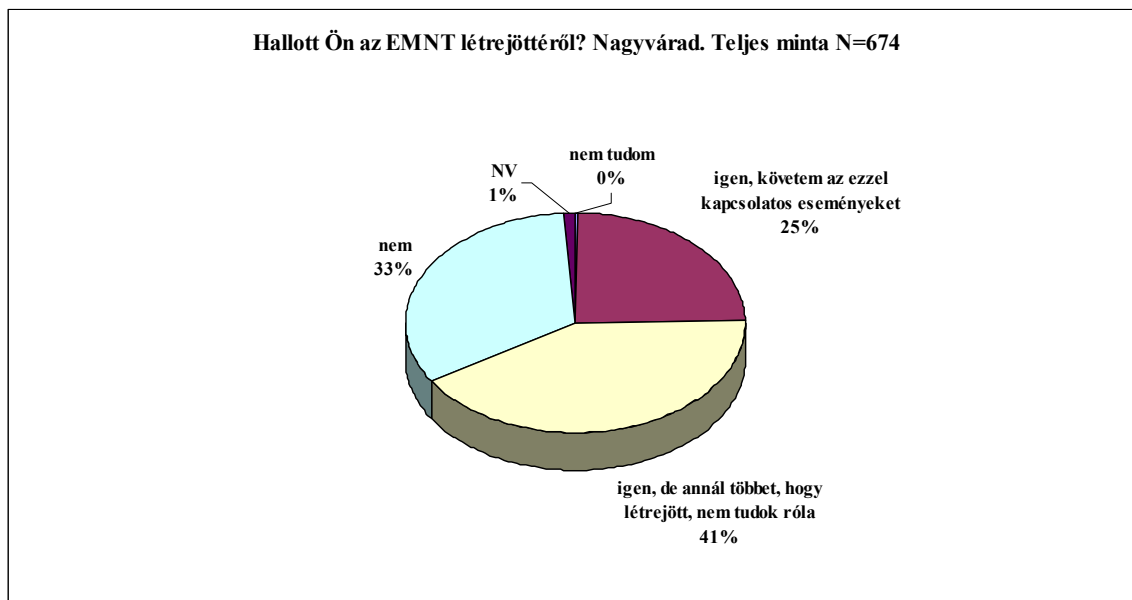

- A biztos és valószínű szavazókra vetítve ez azt jeleneti, hogy az RMDSZ a magyar szavazatok 66, míg az MPSZ a magyar szavazatok 10 százalékát szerezné meg Nagyváradon. Ha ez utóbbihoz hozzászámítjuk azokat, akik független magyar jelöltre szavaznának, akkor azt kapjuk, hogy az RMDSZ elleni „proteszt-szavazatok” elérik a 13 százalékot.

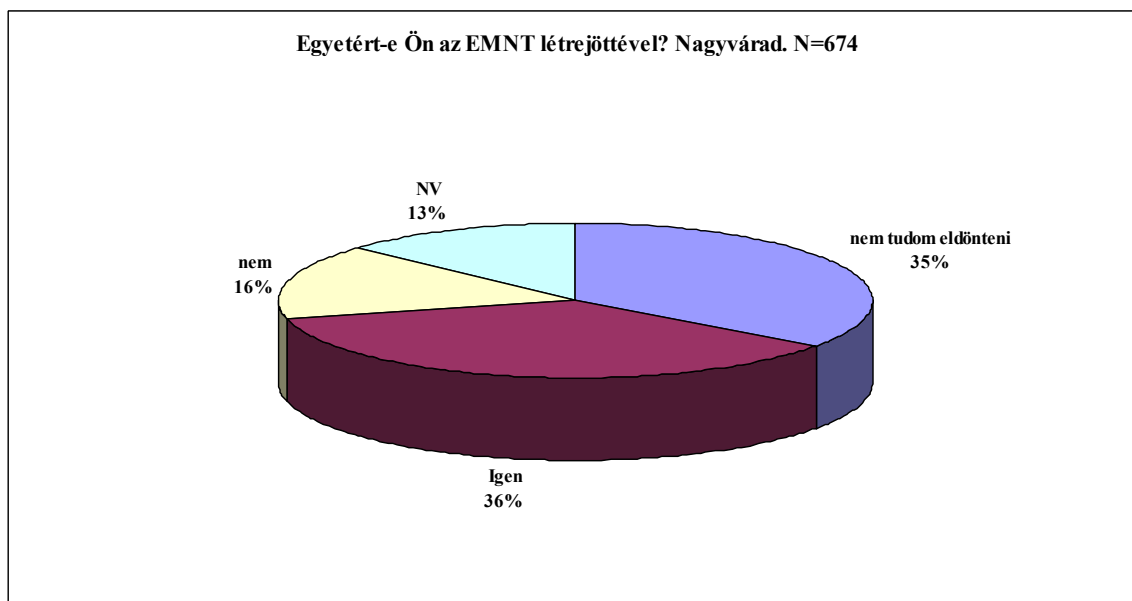
- A román pártok ehhez képest kevés magyar szavazatot tudnak elhódítani. Összesen a biztos és valószínű magyar szavazók 5 százalékát tudhatják magukénak Nagyváradon.

RMDSZ melletti magyar politikai alakulatok

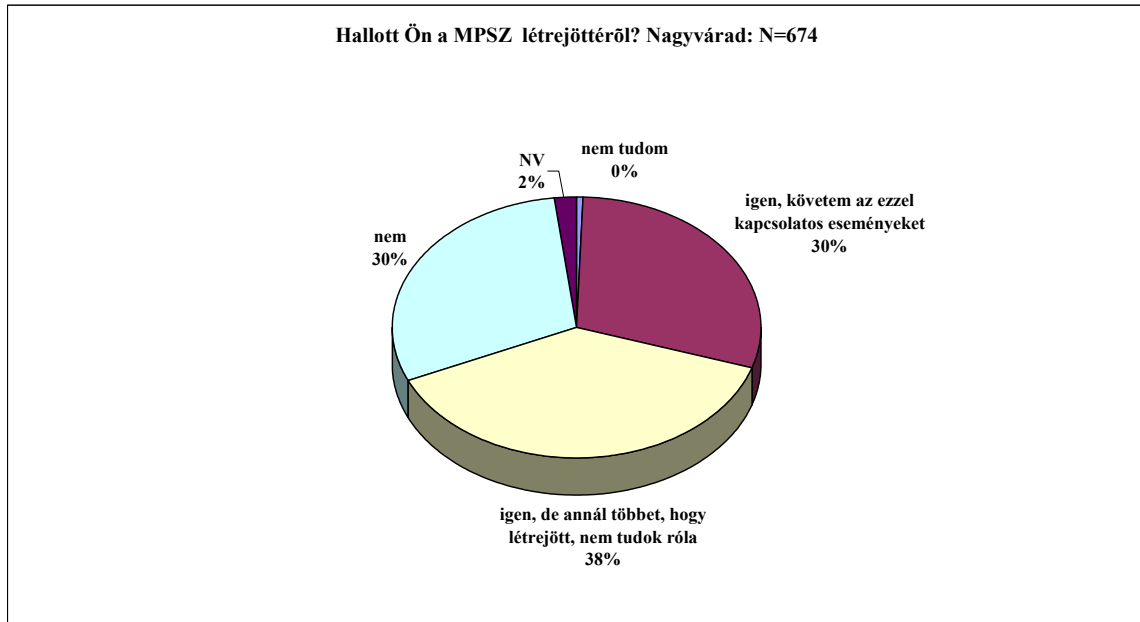
118. ábra

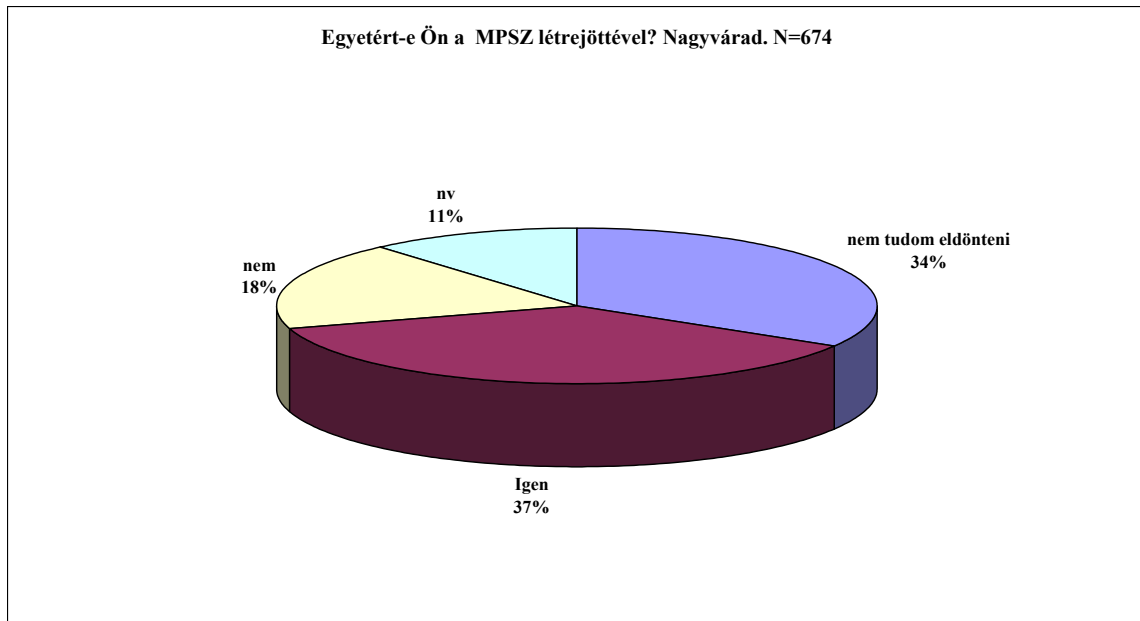
119. ábra

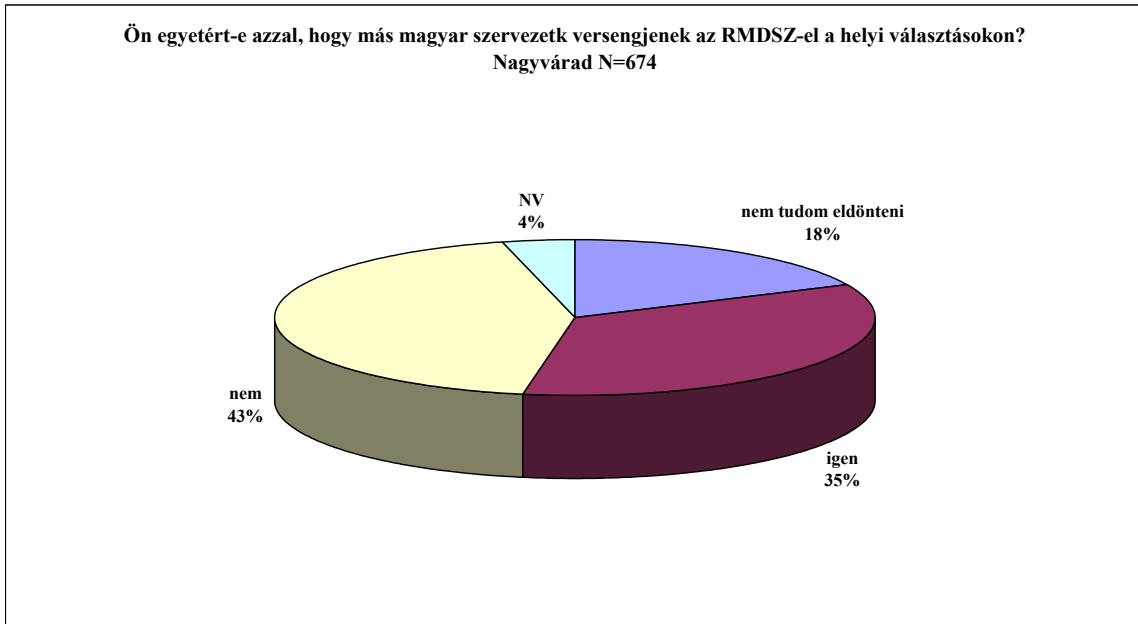
121. ábra

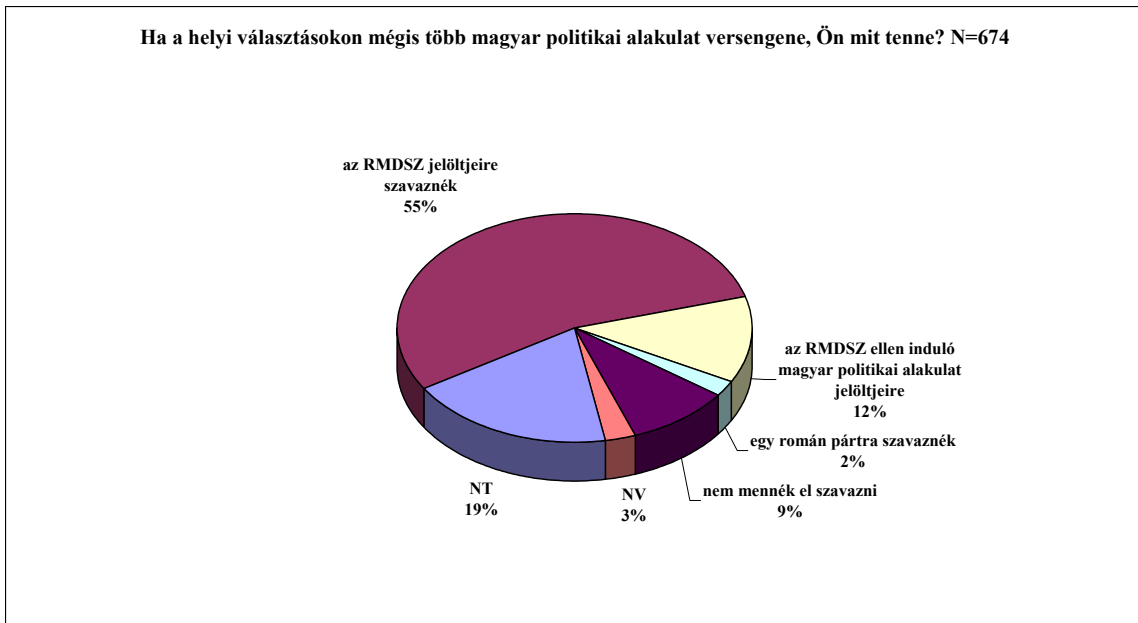
122. ábra

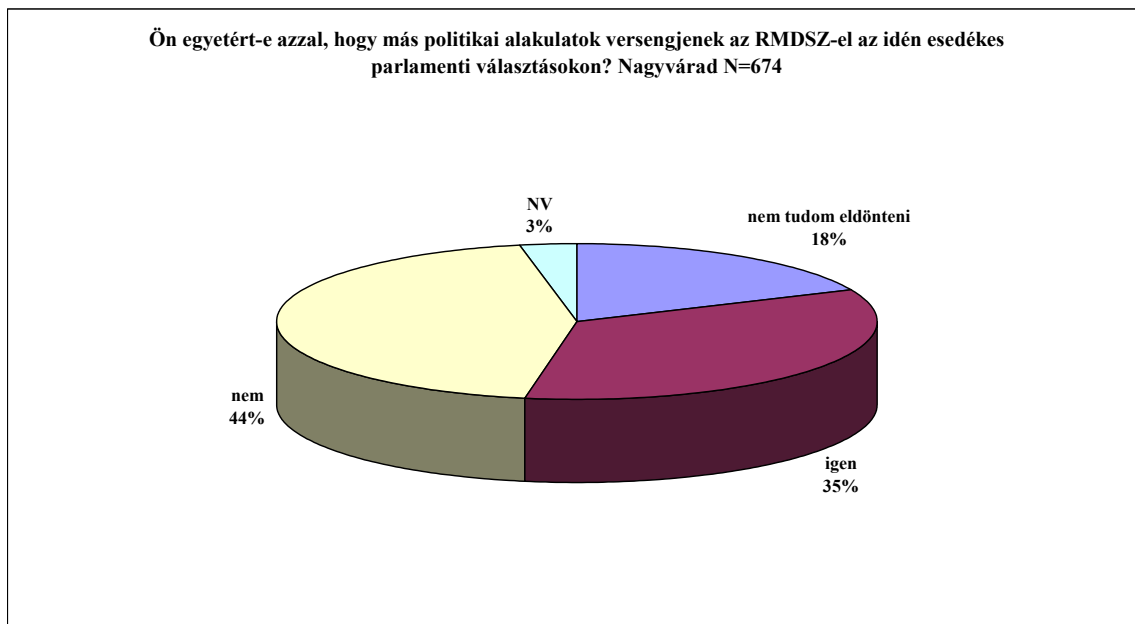
123. ábra

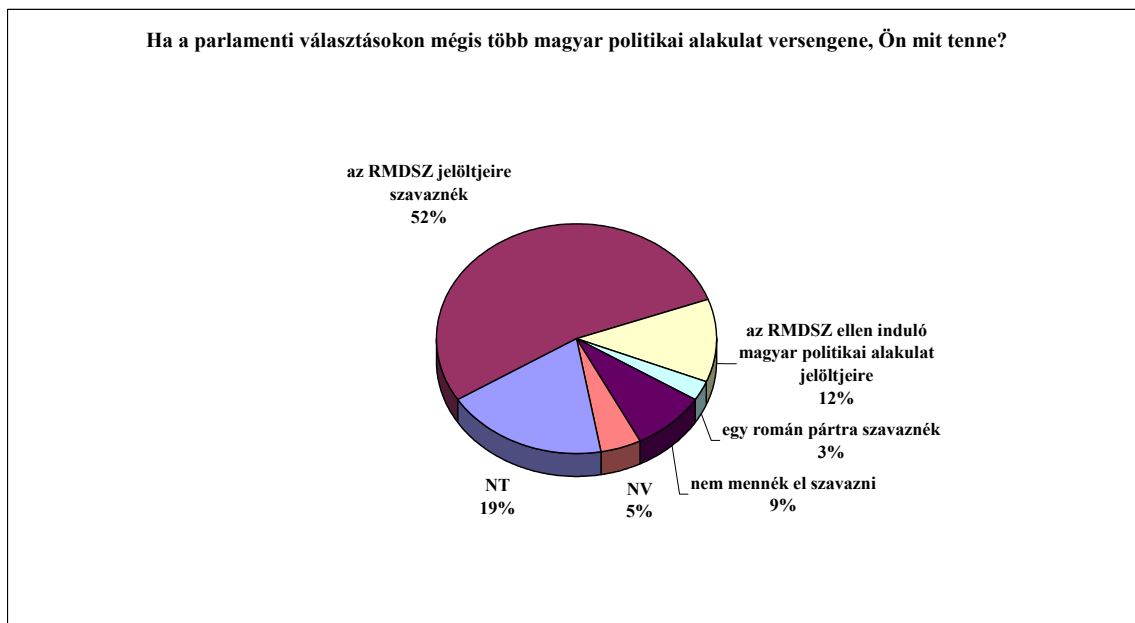
124. ábra

125. ábra

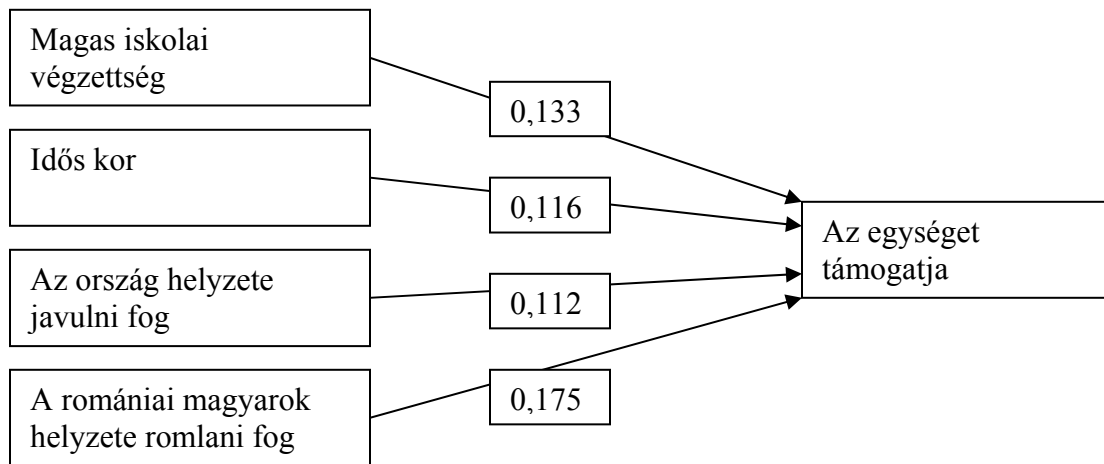
126. ábra

- Külön kérdésblokk vizsgálta az RMDSZ-szel szembeni magyar politikai alakulatok megítélését támogatottságát.

- A nagyváradi magyarok 25 százaléka követte az EMNT és 30 százaléka az MPSZ létrejöttével kapcsolatos eseményeket. A másik végponton 33, illetve 30 százalékban nem hallottak ezekről az eseményekről.
- Viszonylag alacsony azoknak az aránya, akik nem értenek egyet az MPSZ, illetve az EMNT létrejöttével (18, illetve 16 százalék). A szervezetek létrejöttével egyetértők aránya 36, illetve 37 százalék. Így a bizonytalanok aránya megközelíti az 50 százalékot.
- A nagyváradiak 35 százaléka egyetért azzal, hogy az önkormányzati, illetve a parlamenti választásokon több magyar politikai alakulat induljon. Az ezt károsnak tartók aránya 43, illetve 44 százalék.
- *Ezzel Nagyváradon megdőlt az a hipotézis, ami szerint a magyar szavazók, főleg ha nincsenek többségi helyzetben a „belső pluralitással” szemben egyértelműen az „egységet” favorizálnák.*

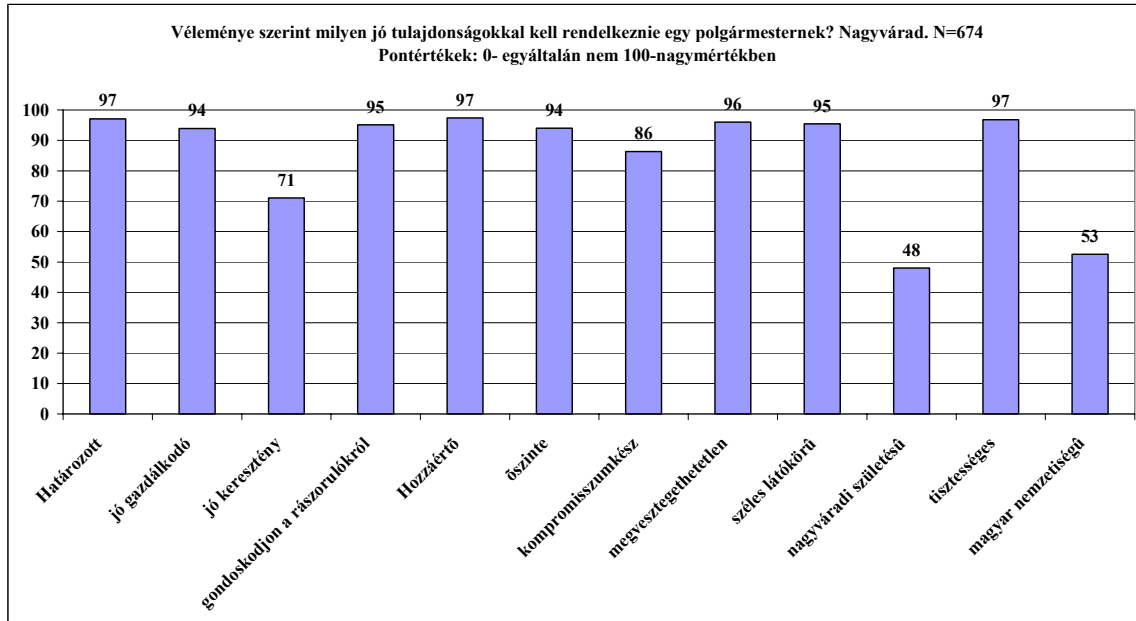
127. ábra. Az „egységet” támogatók társadalmi profilja (parlamenti választások)

- Az egység támogatóinak társadalmi profilját a parlamenti választások példáján vizsgáltuk. Azok akik nem értenek egyet azzal, hogy „a parlamenti választásokon több magyar párt versengjen egymással” az átlagnál iskolázottabbak és idősebbek. Úgy vélik, hogy az ország helyzete javulni és ezzel párhuzamosan a romániai magyarság helyzete romlani fog.

Polgármesteri profil.

128. ábra

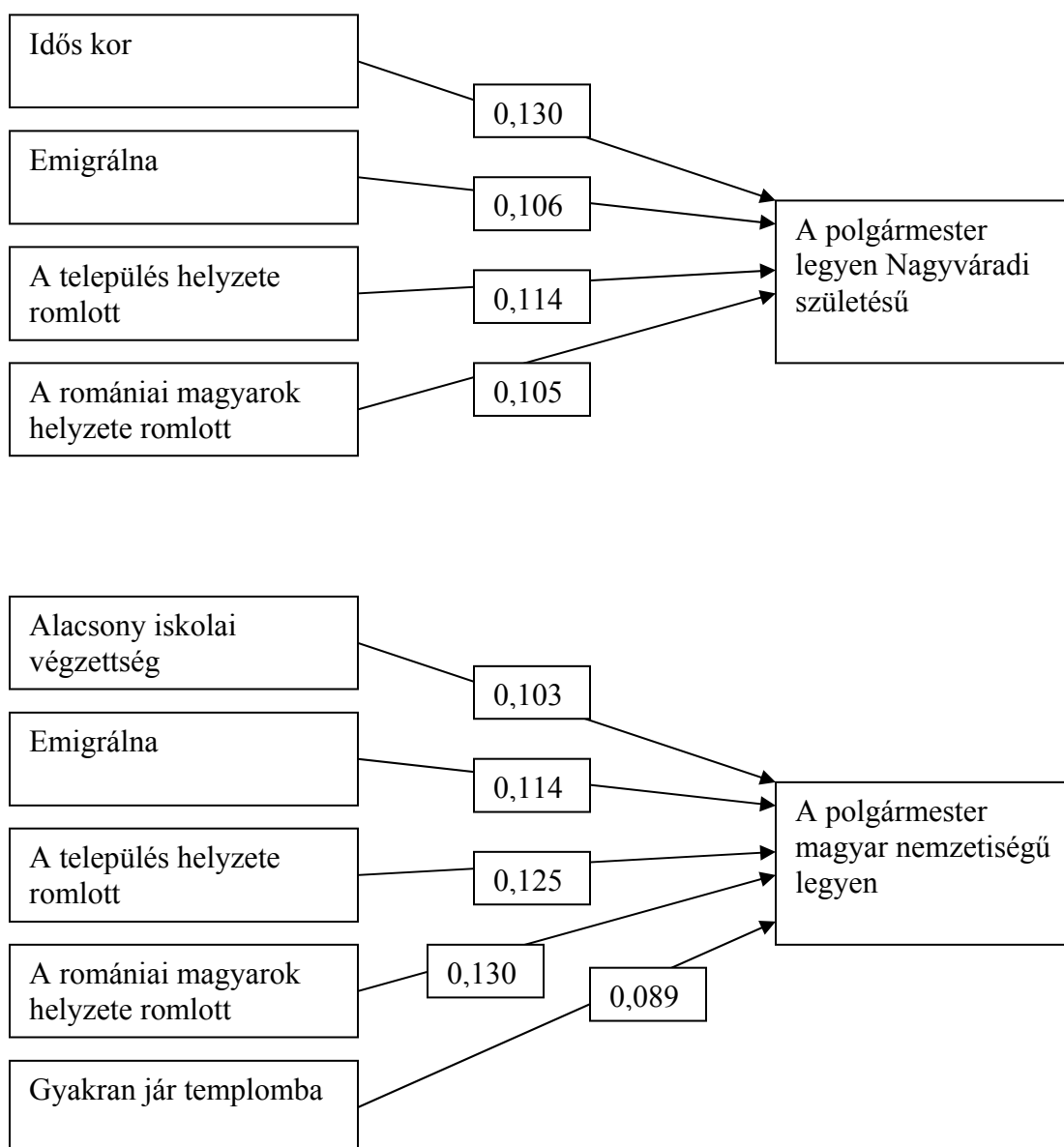

- A feltett kérdések közül láthatóan a nagyváradi születés és a magyar nemzetiség szükségességét illetően differenciálódik a minta. A válaszadók az őszinteséget, hozzáértést, tisztességet, stb. egyöntetűen igénylik.

45. Táblázat. Véleménye szerint milyen jó tulajdonságokkal kell rendelkezzen egy polgármester? Nagyvárad

	Nagymértékben	Valamelyest	Egyáltalán nem
Magyar nemzetiségű	32%	37%	31%
Nagyváradi születésű	34%	27%	39%

129. ábra.

- A magyar nemzetiség és nagyváradai születés igénylése gyakran kapcsolódik össze
- Nagyváradai születésű polgármestert azok szeretnék, akik idősek, tervezik, hogy Magyarországra vándoroljanak, illetve akik a romániai magyarság, valamint a település helyzetében romlást érzékelnek.

- Ehhez hasonló a magyar polgármestert akarók profija is. Esetükben az alacsony iskolai végzettség és a gyakori templomlátogatás jön be új magyarázó változóként, kiesik viszont a kor magyarázó hatása.